

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

**Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине**

Predmet broj: S1 1 K 029228 21 Krž 20

Datum donošenja: 29.11.2021. godine

**Pred Apelacionim vijećem u sastavu: sudija Mirko Božović, predsjednik vijeća
sudija Amela Huskić, sudija izvjestilac
sudija Senadin Begtašević, član vijeća**

**PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
protiv
Rada Garića**

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Predrag Tomić

Branilac optuženog:

Advokat Petko Pavlović

Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, ul. Kraljice Jelene br. 88

Telefon: 033 707 100; Fax: 033 707 155

Broj: S1 1 K 029228 21 Krž 20

Sarajevo, 29.11.2021. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću Apelacionog odjeljenja, sastavljenom od sudije Mirka Božovića, kao predsjednika vijeća, te sudija Amele Huskić i Senadina Begtaševića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika Mirele Karović, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Rada Garića, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkama a), e), f), g), i) i k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članovima 29. i 180. stav 1. istog Zakona, odlučujući o žalbi Tužilaštva Bosne i Hercegovine i žalbi branioca optuženog, advokata Petka Pavlovića, izjavljenim protiv presude Suda Bosne i Hercegovine, broj S1 1 K 029228 18 Kri od 16.08.2021. godine, nakon održane javne sjednice Apelacionog vijeća, u prisustvu tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Predraga Tomića, optuženog lično i njegovog branioca, advokata Petka Pavlovića, postupajući na osnovu odredbi člana 310. stav 1. u vezi sa članom 314. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, dana 29.11.2021. godine, donio je:

P R E S U D U

Odbija se, kao neosnovana, žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine, dok se žalba branioca optuženog Rada Garića djelimično uvažava, pa se presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 029228 18 Kri od 16.08.2021. godine preinačava u pogledu odluke o krivičnopravnoj sankciji, na način da se optuženi Rade Garić, za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a) ubistvo, e) zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, i) prisilni nestanak osoba i k) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja, sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, za koje djelo je prvostepenom presudom oglašen krivim, na osnovu odredbi članova 39., 42. stav 1. i 2., 48. stav 1. i 2. i 49. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine **osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od 17 (sedamnaest) godina.**

Optuženom se u skladu sa članom 56. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u izrečenu kaznu zatvora ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru, i to počev od

20.12.2017. godine pa do 19.10.2020. godine, te od dana 18.03.2021. godine, pa nadalje.

U preostalom dijelu prvostepena presuda ostaje neizmjenjena.

O b r a z l o ž e n j e

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH), broj S1 1 K 029228 18 Kri od 16.08.2021. godine, optuženi Rade Garić oglašen je krivim da je radnjama opisanim u tački I, podtačke 1. do 2.2 izreke Presude počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a) ubistvo, e) zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, i) prisilni nestanak osoba i k) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja, sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), za koje krivično djelo je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina u koju se ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru. Na osnovu odredbe člana 284. stav 1. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), optuženi Rade Garić je oslobođen od optužbe da je radnjama opisanim u tački II izreke Presude počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama g) i i) KZ BiH, sve u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. istog Zakona.

2. Istom presudom optuženi je na osnovu odredbi člana 188. stav 4. i člana 189. stav 1. Zakona u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, oslobođen obaveze naknade troškova krivičnog postupka, koji padaju na teret budžetskih sredstava, dok su na osnovu odredbi člana 198. stav 2. i 198. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, oštećeni Ismet Hasanović, GR-9, Najfa Alikadić, Mevludin Alikadić, Kadira Omerović, Mehmed Omerović, Vejsil Ahmetović, MK-1, Tima Lelo, Hajrudin Gerović, GR-17 i Vasva Parić sa imovinskopравnim zahtjevom upućeni na parnicu.

3. Protiv navedene presude žalbe su blagovremeno izjavili Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH/tužilaštvo) i branilac optuženog Rada Garića, advokat Petko Pavlović.

4. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je žalbu izjavilo na osuđujući dio presude u pogledu odluke o kazni, te na oslobađajući dio presude, i to zbog: pogrešno i nepotpuno utvrđenog

činjeničnog stanja iz člana 299. stav 1. ZKP BiH, povrede Krivičnog zakona iz člana 298. ZKP BiH i odluke o krivičnopravnoj sankciji iz člana 300. ZKP BiH, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće Suda BiH uvaži žalbu kao osnovanu u oslobađajućem i osuđujućem dijelu i optuženog oglasi krivim za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom g) i i) KZ BiH, sve u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. istog Zakona i da optuženom preinači kaznu zatvora u trajanju od 20 godina zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a), e), g), i) i k) sve u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. KZ BiH i izrekne kaznu dugotrajnog zatvora u skladu sa Zakonom.

5. Optuženi Rade Garić, žalbu je izjavio po braniocu Petku Pavloviću, na osuđujući dio presude, i to zbog: bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačke d), i) i k) i stav 2. ZKP BiH, povrede Krivičnog zakona iz člana 298. stav 1. tačka d) ZKP BiH, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299. ZKP BiH, odluke o krivičnopravnoj sankciji i imovinskopravnom zahtjevu iz člana 300. stav 1. ZKP BiH, povrede člana II/3 E Ustava BiH, te povrede člana 6. stav 1. Evropske konvencije o osnovnim ljudskim pravima i slobodama, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće žalbu uvaži, te preinači pobijanu presudu u osuđujućem dijelu, na način što će optuženog Rada Garića osloboditi od optužbe ili pak ukinuti pobijanu presudu u osuđujućem dijelu i odrediti održavanje pretresa pred Apelacionim vijećem.

6. I tužilaštvo i odbrana su dostavili odgovor na izjavljene žalbe sa prijedlogom da se žalba suprotne strane odbije kao neosnovana.

7. Na osnovu člana 304. ZKP BiH održana je sjednica Apelacionog vijeća dana 29.11.2021. godine, kojoj su pristupili tužilac Tužilaštva BiH, Predrag Tomić, optuženi Rade Garić i njegov branilac, advokat Petko Pavlović.

8. U toku javne sjednice, tužilac, kao i branilac optuženog, ostali su u cijelosti kod pismeno izjavljenih žalbi i prijedloga, ukratko izlažući njihov sadržaj.

9. Optuženi se saglasio sa navodima svoga branioca, posebno ističući da su ga svjedoci pogrešno identifikovali, a radi se o svjedocima koji su s njim u sukobu iz političkih i drugih razloga, te da su instruisani od strane Tužilaštva kako da daju izjave.

10. Ukratko su izneseni i sadržaji izjavljenih odgovora na žalbe, a sve u skladu sa ranijim pismenim podnescima, s tim što je tužilac u spis uložio akt Tužilaštva za ratne zločine

Republike Srbije, broj: MP br.30/21 od 05.11.2021 godine sa prilogom: akt MUP-a R. Srbije broj:230-1251/21-4 od 27.10.2021. godine, te je kao novu činjenicu istakao da optuženi tokom postupka nije spomenuo kako je dobio državljanstvo ..., ističući da ovim dokazom potvrđuje svoje ranije navode da je optuženi spremao bjekstvo.

11. Izjašnjavajući se na navedeni novi dokaz i nove okolnosti, optuženi je istakao da ništa nije skrivao i da je u skorije vrijeme dobio državljanstvo

12. Apelaciono vijeće je u skladu sa odredbom člana 306. ZKP BiH ispitalo pobijanu presudu u granicama istaknutih žalbenih prigovora, pa je odlučilo kao u izreci iz razloga kako slijedi:

I. OSUĐUJUĆI DIO PRESUDE

A. ŽALBENI OSNOV BITNIH POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA

1. Žalba branioca optuženog Rada Garića

(a) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH – povreda prava na odbranu

13. Obrazlažući navedenu povredu odbrana ističe da je prvostepeno vijeće odbilo polovinu dokaznih prijedloga odbrane (čak i svjedoke koje je prethodno Tužilaštvo saslušavalo), pojašnjavajući da je pored prava na odbranu, povrijeđeno i pravo na jednakost u postupanju. U vezi s navedenim odbrana napominje, da je Tužilaštvo samo na jednu tačku optužnice saslušalo 35 svjedoka, dok odbrana nije imala pravo saslušati na okolnosti svih tačaka optužnice ukupno 46 svjedoka.

14. Ovu povredu odbrana nalazi i u tempu suđenja, jer su ročišta održavana 4 puta sedmično, sa po 4 svjedoka odbrane, te je nakon ukazivanja odbrane da su suđenja u ovom predmetu za vrijeme pandemije virusa Kovid-19, održavana svakih 15 dana, prvostepeno vijeće ublažilo svoj stav, i suđenje je održavano 2 puta sedmično sa po 2 svjedoka, iako je ranije Tužilaštvo izvodilo svoje dokaze 2 godine i 6 mjeseci. Odbrana tvrdi da je takvom odlukom izvršen ozbiljan pritisak na odbranu koja iz tog razloga nije

mogla biti učinkovita.

15. U žalbi se također ističe da je, po prijedlogu Tužilaštva za ukidanje mjera zabrane i određivanje mjere pritvora, odbrani dostavljen zapisnik o saslušanju svjedoka GR-20 (koji iskaz je bio odlučujući za određivanje pritvora optuženom) sa redigovanim podacima, i da odbrani nikada nisu objelodanjeni njegovi identifikacioni podaci, zbog čega je odbrana optuženog branila od „pretpostavljenog“ svjedoka. Tek naknadnim insistiranjem odbrani je dostavljeno rješenje kojim se ovom svjedoku daju određene mjere zaštite.

16. Odbrana tvrdi da je Tužilaštvo tokom postupka u više navrata Sudu dostavljalo izjave svjedoka, službene zabilješke, možda i drugu dokumentaciju, koja odbrani nikada nije dostavljena, uz napomenu da se svakako radilo o dokumentaciji, zapisnicima koja se odnosile na optuženog i njegov procesni položaj, tako da je prvostepeno vijeće donosilo odluke na osnovu ovih dokaza, bez prava optuženg i odbrane da iznesu svoj stav o navedenom. Osim toga, žalbom se ukazuje da iskazi brojnih svjedoka Tužilaštva, a koji su dati u istrazi, gdje svjedoci nisu iznosili činjenice o predmetnim događajima, odbrani nisu dostavljani.

17. U okviru ove povrede odbrana ističe da je prvostepeno vijeće dana 25.03.2021.g., prekršilo odredbu člana 251. stav 2. ZKP BiH kada je pretres trebao početi iznova zbog odgađanja koje je trajalo duže od 30 dana. Optuženi nije dao saglasnost da se pretres nastavi bez čitanja optužnice i ponovnog izvođenja dokaza, dok je prvostepeno vijeće donijelo odluku da se pročita optužnica, bez prihvatanja zahtjeva da se dokazi ponovo izvode, te odbrana, pozivajući se na predmet ovog Suda S1 1 K 003442 09 Kri – Ivanović Željko, smatra da je učinjena bitna povreda postupka što je razlog za ukidanje pobijane presude.

18. Povredu prava na odbranu, branilac nalazi i u činjenici da je Sud tokom glavnog pretresa vršio audio-vizuelno snimanje, da nisu sačinjavani klasični zapisnici, a da CD-ovi su povremeno dostavljani optuženom i odbrani. Optuženi se nalazi u pritvoru i nije imao tehničku mogućnost preslušavati ove CD-ove.

19. U okviru ove povrede, odbrana ukazuje da je Tužilaštvo sa velikim brojem svjedoka kontaktiralo prije svjedočenja, dok zabilješku o prirodi kontakta i sadržaju razgovora nije objelodanilo odbrani. U vezi s tim odbrana ukazuje na brojne svjedoke, koji u istrazi nisu povezivali Rada Garića sa predmetnim događajem ili su samo navodili prezime Garić, na glavnom pretresu su kao produkt pripreme navodili ime i prezime optuženog. Odbrana u

navedenom nalazi povredu principa jednakosti u postupanju iz člana 14. ZKP BiH, te u prilog ovoj povredi navodi situaciju sa glavnog pretresa dana 22.04.2021. kada je odbrana prigovorila primjeni člana 14. ZKP BiH, a tužilac pitao šta piše u navedenom članu, nakon čega mu je Vijeće dostavilo zakon da pogleda.

20. Apelaciono vijeće istaknute prigovore cijeni neosnovanim.

21. Prigovore koji se odnose na odluku prvostepenog vijeća da odbije pojedine dokazne prijedloge odbrane, Vijeće nalazi neosnovanim. Analizom žalbenih navoda iznesenih na ove okolnosti, evidentno je da se odbrana referiše na dokazne prijedloge subjektivne prirode, dok u pogledu objektivnih dokaza odbrana nije iznijela primjedbe, pa će Vijeće u tom obimu preispitati odluku prvostepenog vijeća.

22. Za svoju odluku prvostepeno vijeće daje jasno i prihvatljivo obrazloženje u paragrafima 60, 61, 62, 64 svoje presude. Naime, prvostepeno vijeće je, nakon dostavljenih prijedloga odbrane dalo upute za revidiranje dokaznih prijedloga, jer od predloženih 56 svjedoka odbrane, za njih 26 nisu navedene okolnosti na koje će svjedočiti, dok je određen broj svjedoka predložen za saslušanje na identične okolnosti, a za određen broj svjedoka vijeće je cijeno njihovo saslušanje preuranjenim, budući da bi osporavali iskaz svjedoka GR-20 koji nije saslušan na glavnom pretresu. Nadalje, prvostepeno vijeće je utvrdilo da odbrana predlaže saslušanje svjedoka od čijeg saslušanja je Tužilaštvo ranije odustalo, kako bi se ispoštovali principi ekonomičnosti i efikasnosti postupka, dok za jednog svjedoka prvostepeno vijeće opravdano insistira na dostavljanju medicinske dokumentacije zbog sumnje u njegovu sposobnost svjedočenja. Naposlijetku, u pogledu predloženih vještačenja, prvostepeno vijeće je cijeno nepotrebnim vještačenje po vještaku vojne struke, jer je takvo vještačenje već jednom provedeno, dok je u pogledu vještačenja po vještaku policijske struke, prvostepeno vijeće zaključilo da je irelevantno obzirom na inkriminacije koje se optuženom stavljaju na teret.

23. Navedeni razlozi kojima se rukovodilo prvostepeno vijeće su potpuno u funkciji ostvarenja osnovnih principa krivičnog postupka temeljenih na članu 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, i to načela ekonomičnosti i efikasnosti sudskog postupka, te prava na suđenje u razumnom roku. Vijeće nalazi da se prvostepeno vijeće u potpunosti kretalo u okvirima zakonskih ovlaštenja koja ima na temelju odredbi člana 239. ZKP BiH, a odnosi se na ovlasti predsjednika vijeća, da se stara za svestrano pretresanje predmeta i **otklanjanje svega što odugovlači postupak,**

a ne doprinosi razjašnjenju stanja stvari.

24. Vijeće zaključuje da u konkretnom slučaju rukovođenje načelom ekonomičnosti i efikasnosti postupka kod odlučivanja o dokaznim prijedlozima nije išlo na štetu ostalim principima krivičnog postupka, a posebno ne na štetu prava na odbranu, zbog čega Vijeće suprotne žalbene navode cijeni neosnovanim.

25. Cijeneći dalje prigovore koje se odnose na organizaciju suđenja i tempo održavanja ročišta za glavni pretres, kao i izvođenje dokaza, Vijeće nalazi da su u paragrafima 82 i 83 pobijane presude navedeni prihvatljivi razlozi o vremenskom toku dokaznog postupka, a posebno o dinamici izvođenja dokaza odbrane, s posebnim osvrtom na situaciju izazvanu pandemijom virusa Covid-19, te činjenicu da jedan period i zbog samih okolnosti koje se tiču optuženog suđenja nisu održavana, što je u končanici zahtijevalo postupanje s hitnošću u pritvorskom predmetu. Prvostepeno vijeće je pravilno zaključilo da je odbrana imala dovoljno vremena za pripremu odbrane, te Vijeće nalazi neosnovanim žalbene navode da je usljed navedenog povrijeđeno pravo optuženog na efikasnu odbranu.

26. U pogledu žalbenih prigovora da odbrani nisu objelodanjeni identifikacioni podaci svjedoka GR-20, na čijem iskazu je zasnovana odluka o primjeni mjere pritvora, te drugi materijalni dokazi koji se odnose na procesni položaj optuženog, zbog čega je povrijeđeno pravo na odbranu, Vijeće nalazi da je navedenom pitanju prvostepeni sud posvetio čitavu jednu tačku obrazloženja. Tako je u paragrafima 77, 78, 79. i 80. pobijane presude prvostepeni sud dao detaljno obrazloženje razloga kojima se rukovodio kada je odbrani uskratio određene dokaze Tužilaštva. Naime radi se o dokazima koji nisu vezani za činjenice izvršenja predmetnog krivičnog djela, već u vezi sa primjenom mjera zabrane prema optuženom ili su dostavljeni u postupku odlučivanja o posjetama određenih lica optuženom u toku trajanja pritvora. Tako je prvostepeni sud zauzeo stav da se na iste ne odnosi princip „jednakog obzira“, kao što je to slučaj sa dokazima koji se tiču krivičnog djela i krivične odgovornosti optuženog. Navedeno obrazloženje u kontekstu izloženih činjenica prihvata i ovo Vijeće, nalazeći neosnovanim žalbene navode da je na opisani način povrijeđeno pravo na odbranu, obzirom da je i više nego očigledno da je odbrana upoznata sa sadržajem ovih dokaza i imala je mogućnost iste pobijati u pravnim lijekovima, odnosno žalbi na određivanje pritvora.

27. Kada su u pitanju žalbeni navodi koji sadrže tvrdnju odbrane da im nisu objelodanjeni određeni dokazi, i to iskazi svjedoka Tužilaštva dati u istrazi i koji nisu

dostavljeni odbrani zbog činjenice da svjedoci nisu iznosili saznanja o predmetnim događajima, Vijeće nalazi da se radi o paušalnom prigovoru, obzirom da odbrana žalbom ne identifikuje takve svjedoke niti navodi okolnosti o pretpostavljenom postojanju takvih iskaza. Također, prema stanju spisa, tokom prvostepenog postupka odbrana nije problematizirala ovo pitanje, tako da isto nije ni bilo poznato Sudu. Iz navedenih razloga Vijeće ne može valjano preispitati ove žalbene navode, već ih *a priori* odbija kao neosnovane.

28. Vijeće nalazi neosnovanim i žalbene navode koji se odnose na povredu pravila o nastavku odloženog glavnog pretresa, zbog prekida u trajanju dužem od 30 dana, cijeneći da postupanjem prvostepenog suda nije povrijeđeno pravo na odbranu.

29. Naime, prvostepeni sud je dao valjano obrazloženje u paragrafima 24. do 30. pobijane presude, da se na ročištu 25.03.2021. godine glavni pretres samo formalno vodi iznova, ali se svjedoci neće iznova pozivati, već će se njihovi ranije dati iskazi na glavnom pretresu uvesti u spis predmeta kao dokazi, koju odluku ovo Vijeće cijeni zakonitom i pravilnom.

30. Vijeće nalazi da je za odlaganje otpočetog glavnog pretresa, koje traje duže od 30 dana, ispoštovana odredba člana 251. ZKP BiH, koja predviđa da po saslušanju stranaka i branitelja, vijeće može odlučiti da se svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo, nego da se pročitaju njihovi iskazi dati na ranijem glavnom pretresu. Dakle, obaveza vijeća odnosi se na saslušanje stranaka i branitelja o ovom pitanju, ali nije potrebna njihova saglasnost za navedeno. U odnosu na obrazloženje optuženog, dato na glavnom pretresu od 25.03.2021.g. kako sumnja u istinitost iskaza ranije saslušanih svjedoka, zbog čega je uskratio svoju saglasnost, pravilan je zaključak prvostepenog suda da se radi o neopravdanom razlogu radi zloupotrebe procesnih pravila, koji zaključak djeli i ovo Vijeće.

31. Stoga je potpuno opravdan postupak prvostepenog suda da zbog obimnosti i složenosti predmeta, a posebno općeg interesa, treba dati prioritet pravu na suđenje u razumnom roku. Na ovaj način je spriječeno bespotrebno odugovlačenje postupka radi formalnog provođenja prava optuženog na ponovno izvođenje dokaza, posebno imajući u vidu da je optuženi već imao priliku ispitati svjedoke, ukazati na eventualne nelogičnosti i osporiti istinitost ili kredibilitet svjedoka.

32. Iz navedenih razloga, odluku prvostepenog suda sa glavnog pretresa od 25.03.2021. godine, da će se iskazi do tada saslušanih svjedoka, odnosno audio-video zapisi istih

uložiti u sudski spis, a uz to bez zahtjeva stranaka i odbrane o njihovoj ponovnoj reprodukciji na glavnom pretresu, ovo Vijeće smatra pravilnom i zakonitom, te žalbene navode o povredi prava na odbranu cijeni neosnovanim.

33. U odnosu na žalbene navode da su optuženom sa glavnog pretresa dostavljani samo CD-ovi, ali ne i klasični zapisnici, te da zbog boravka u pritvoru nije mogao pripremati odbranu, Vijeće smatra za potrebnim ukazati da se pred Sudom BiH sva ročišta snimaju audio-vizuelnim sredstvima, te da audio-video zapis predstavlja originalni zapisnik sa ročišta. U skladu sa tehničkim mogućnostima, Sud obezbjeđuje i transkripte, ali nepostojanje istih ne znači povredu prava na odbranu¹. Osim toga, optuženi je određeno vrijeme trajanja postupka boravio i na slobodi, koje vrijeme je mogao koristiti za pripremanje odbrane. Ujedno optuženom je osigurana odbrana po službenoj dužnosti i to u ličnosti branioca, kao osobe koja pruža profesionalnu i efektivnu odbranu, koji branilac je mogao pripremati odbranu i bez aktivnog učešća optuženog, te Vijeće ni u tom pravcu ne nalazi povredu prava na odbranu.

34. Vijeće nalazi neosnovanim i žalbene navode kojima se ukazuje da je pravo na odbranu povrijeđeno i zbog kontakta Tužilaštva sa velikim brojem svjedoka prije svjedočenja, a da odbrani nije dostavljena bilo kakva zabilješku o prirodi karakteru i sadržaju razgovora.

35. Naime, stranke u postupku i odbrana imaju pravo, shodno ZKP BiH, uputiti svoje svjedoke na njihova prava i obaveze u toku glavnog pretresa, što ne stvara zakonsku obavezu da suprotnoj strani dostavljaju zabilješke o navedenom. Aludiranje odbrane da su postojali kontakti sa Tužilaštvom, u vidu izmjene sadržaja iskaza svjedoka, ničim objektivnim nije potvrđeno. Ako je svjedok izmijenio svoj iskaz na glavnom pretresu u odnosu na ranije dati iskaz u istrazi, provjeriće se i kroz direktno i unakrsno ispitivanje, dok u konačnici sudeće vijeće cijeni razloge za promjenu iskaza svjedoka i izvodi zaključak kojem iskazu poklanja vjeru. Pitanje da li su i koji svjedoci mijenjali svoj iskaz u pogledu identifikacije optuženog, i kojem iskazu je i iz kojih razloga prvostepeni sud poklonio vjeru, će biti razmatrano kod žalbenog razloga pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

¹ ovakav stav Sud je zauzeo i u predmetu Vitomir Racković – Presuda S1 1 K 014365 15 Krž 4 od 08.02.2016. godine, paragraf 25).

36. Međutim, u vezi sa naprijed iznesenim, Vijeće ne nalazi povredu principa jednakosti iz člana 14. ZKP BiH na način kako to prezentira odbrana, cijeneći da je svaka od strana imala jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu.

(b) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH - presuda se zasniva na nezakonitim dokazima

37. U žalbi se navodi da je pobijana presuda zasnovana na iskazima svjedoka datim u istrazi suprotno članu 10. ZKP BiH, i to prije svega iskazima svjedoka GR-10 i Boška Matića, koji su na glavnom pretresu odstupili od svojih ranije datih iskaza, tvrdeći da su istražitelji sugerisali njihove odgovore i proizvoljno unosili u zapisnike ono što su htjeli. Odbrana smatra nezakonitim i iskaz svjedoka GR-15, protiv koga je u vrijeme davanja iskaza vođena istraga o istim ili sličnim događajima za koje je optužen Rade Garić, a da o navedenom nije obaviješten ni svjedok GR-15, ni Sud na glavnom pretresu. Odbrana smatra nezakonitim i iskaze svjedoka iz istrage, Rista Vasiljevića zv. Fongo i Radivoja Gadžunovića, ističući da Risto Vasiljević u vrijeme kada je saslušan nije znao da se sumnjiči za isti događaj, te je na glavnom pretresu i odstupio od svog ranijeg kazivanja, tvrdeći da sadržina ne odgovara njegovom iskazu, na koji način je i svjedok Radivoje Gažunović na glavnom pretresu sporio svoj iskaz iz istrage. I svjedok optužbe Nađa Hidić osporila je svoj iskaz iz istrage, navodeći da sadržina iskaza ne odgovara njenom kazivanju. Odbrana smatra nezakonitim i iskaze svjedoka GR-3 i GR-6, koji su na glavnom pretresu osporili iskaze iz istrage uz obrazloženje da isti nisu sačinjeni prema njihovom kazivanju, nego po činjenicama koje su im saopštili istražitelji.

38. Nasuprot žalbenim navodima, Vijeće navedene dokaze cijeni zakonitim, i to kako u pogledu njihovog sačinjavanja, tako i u pogledu njihovog korištenja na glavnom pretresu. U konačnici, Vijeće nalazi i pravilnom ocjenu takvih dokaza, o čemu je iscrpne razloge dao prvostepeni sud u pobijanoj presudi.

39. Prema članu 10. ZKP BiH, zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo koje druge osobe, koja učestvuje u postupku, iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu, te Sud ne može zasnovati svoju odluku na takvom dokazu, kao ni na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosne i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama

postupka. U konkretnom slučaju Vijeće ne nalazi osnovanom tvrdnju da su sporni dokazi iskazi svjedoka dati u istrazi, iznuđeni na bilo koji način, a posebno ne dovođenjem u zabludu svjedoka u pogledu njegovog svojstva u postupku ili sugestije o konkretnim događajima, o čemu se prvostepeni sud referisao u paragrafima 66, 68, 69, 317, 318, 336, 573 itd.

40. Prvostepeni sud je posebnu pažnju poklonio provjeri zakonitosti načina sačinjavanja zapisnika o saslušanju ovih svjedoka u istrazi, te je tako utvrdio da su svjedoci prije saslušanja propisno upozoreni na dužnost kazivanja istine, uz sva ostala zakonom predviđena obavještenja i pouke, u pogledu ličnih podataka, postupanja u slučaju promjene adrese prebivališta, te su svjedoci bez ikakvih primjedbi potpisali zapisnike nakon saslušanja. Također, od odlučnog značaja je i činjenica da niti jedan svjedok, koji na glavnom pretresu tvrdi da mu je sugerisano u pogledu izjave koju daje ili je u zapisnik uneseno nešto što nije izjavio, navedeno nije prijavio nadležnom organu, što upućuje na jedini mogući zaključak da prilikom davanja izjave nije bilo ovakvog postupanja od strane ovlaštenih lica koja su izjavu sačinila.

41. U odnosu na tvrdnju odbrane da je svjedok Tužilaštva, Nađa Hidić osporila svoj iskaz iz istrage, Vijeće konstatuje da pobijana presuda nije ni temeljena na zapisniku o saslušanju svjedoka Nađe Hidić iz istrage, već na iskazu ovog svjedoka datog na glavnom pretresu. Međutim, kod ovih iznesenih okolnosti, Vijeće napominje da je svjedok Nađa Hidić na glavnom pretresu dala uvjerljive razloge za promjenu svog iskaza, koje razloge prihvata i ovo Vijeće, što automatski ne znači i sumnju u zakonitost zapisnika o saslušanju svjedoka GR-10, Boška Matića, GR-15, Rista Vasiljevića, Radivoja Gadžunovića, Gr-3 i GR-6, koji nisu iznijeli uvjerljive i valjane razloge promjene svojih iskaza na glavnom pretresu.

42. Ispitujući žalbene navode odbrane da su pojedini svjedoci, i to GR-15 i Risto Vasiljević, u vrijeme saslušanja u istrazi bili i osumnjičeni za iste ili slične događaje, Vijeće nalazi da ova činjenica nije potvrđena od strane Tužilaštva, zbog čega se žalbom neosnovano ukazuje da su zapisnici o njihovom saslušanju u istrazi nezakoniti.

43. Dakle, Vijeće zaključuje da ne postoji nijedna činjenica ili okolnost koja izaziva sumnju u pogledu načina saslušanja naprijed navedenih svjedoka u istrazi, kao i u pogledu sačinjavanja zapisnika o njihovom saslušanju, zbog čega je na takvim dokazima, u smislu člana 10. ZKP BiH, bilo moguće zasnovati sudsku odluku, pa je žalbene navode

u tom pravcu Vijeće odbilo kao neosnovane.

(c) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili presuda uopšte ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama

44. U odnosu na ovu bitnu povredu u žalbi se ističe da je izreka presude nerazumljiva jer činjenični opis djela ne sadrži sve što je potrebno da se djelo optuženog odredi, i to pored objektivnih radnji koje su optuženom stavljene na teret, ne sadrži ni subjektivni element, odnos optuženog prema radnji izvršenja i nastaloj posljedici.

45. Dalje se ističe da je tačkom 2. izreke pobijane presude navedeno da je širok i sistematičan napad u zaštićenoj zoni UN Srebrenica trajao od 06.jula do kraja avgusta 1995. godine, dok se u nastavku presude, tačka 2.2 izreke presude, a kasnije i u obrazloženju presude paragraf 370.strana 144, navodi „...Vijeće prihvata...da se događaj sa Begom odigrao krajem septembra, početkom oktobra 1995 godine“, što navedenu presudu po ocjeni odbrane čini nejasnom i nerazumljivom, jer je izreka kontradiktorna obrazloženju. Odbrana zaključuje da djelo nije počinjeno za vrijeme širokog i sistematičnog napada, koji u navedeno vrijeme nije postojao, dakle nema bitnog elementa krivičnog djela iz člana 172. KZ BiH.

46. U prilog nerazumljivosti pobijane presude, odbrana u žalbi navodi, da su u izreci presude, tačka 2.2 navedeni inicijali tri lica, i to R.V., S.Đ. i S.G., dok su u obrazloženju navedena imena i prezimena lica koja su učesnici u krivično pravnoj radnji zajedno sa optuženim, te za odbranu ostaje nejasno i nerazumljivo da li se radi o istim licima.

47. Po stavu odbrane, pobijana presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama po svim tačkama osuđujućeg dijela izreke presude, te u vezi s navedenim prigovara se ocjeni iskaza svih svjedoka odbrane, kojima je pretresno vijeće dopustilo da budu saslušani na glavnom pretresu.

48. U žalbi se na okolnost ove bitne povrede ističe da pobijana presuda ne sadrži razloge i ne uzima u obzir osporavanje kredibiliteta zaštićenih svjedoka optužbe GR-15, GR-10, GR-8, GR-6, GR-7, GR-12 i MK-4, koji o istoj činjenici svjedoče na više različitih načina, naročito po čuvenju, iz mržnje ili sukoba sa optuženim, kao i zbog ličnog učešća u

inkriminiranim događajima (GR-15, GR-8, GR-10, MK-4), na koje okolnosti je odbrana ukazivala tokom glavnog pretresa, ulažući materijalne dokaze i iznoseći razloge u tom pravcu.

49. Prema stavu odbrane, prvostepeno vijeće je propustilo da u skladu sa odredbom člana 290. stav 7. ZKP BiH u pismeno izrađenoj presudi da ocjenu vjerodostojnosti proturječnih svjedoka u odnosu na iskaze sa glavnog pretresa i iskaze iz istrage, te samih svjedoka suprotstavljenih materijalnim dokazima.

50. Pobijanu presudu čini nerazumljivom i to što prvostepeno vijeće ocjenu istih činjenica daje u različitim dijelovima presude, tako da ima više zaključaka o istim činjenicama koji su kontradiktorni, a Sud ne daje potpuno i pregledno koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane.

51. I na kraju, u kontekstu ove bitne povrede odredaba krivičnog postupka, u žalbi se ističe da je za odbranu sporna i metodologija izrade pobijane presude, koju je Sud sročio kao priču, citirajući i prepričavajući samo dijelove iskaza svjedoka koji odgovaraju konceptu odluke, bez obzira da li se radi o iskazu sa glavnog pretresa ili iz istrage i bez obzira da li su ti iskazi saglasni ili ne. Iz iskaza svih svjedoka uzima se samo ono što inkriminiše optuženog, a izostavljaju se i bez ocjene ostaju dijelova iskaza svjedoka koji idu u korist optuženom.

52. Apelaciono vijeće navedene prigovore nalazi neosnovanim.

53. Ovo Vijeće nalazi da ne postoji manjkavost presude u pogledu postojanja činjeničnih pojedinosti koje konstituišu subjektivni element bića krivičnog djela na strani optuženog Rada Garića. Činjenični opis naveden u izreci pobijane presude sadrži sve elemente krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim, i to kako u pogledu radnji optuženog i okolnosti pod kojim je djelo učinjeno, tako i u pogledu subjektivnog odnosa optuženog prema krivičnom djelu i njegovim posljedicama. Tako u vezi sa subjektivnim elementom predmetnog krivičnog djela Vijeće upućuje na tačku 1. izreke, gdje se navodi „...znajući za takav napad i da njegove radnje čine dio tog napada, Rade Garić počinio...“, u tački 1.1. „...“ u namjeri nanošenja ozbiljnih fizičkih i psihičkih povreda...“, u tački 1.2. „...u namjeri nanošenja ozbiljnih fizičkih i psihičkih povreda...“, u tački 1.3. „...u namjeri nanošenja ozbiljnih fizičkih i psihičkih povreda...“, u tački 1.5. „...u namjeri nanošenja ozbiljnih fizičkih i psihičkih povreda...“, „...lišio ga života...“, u tački 1.7. „...u namjeri nanošenja ozbiljnih fizičkih i psihičkih povreda...“, „...kundakom udario Hasana Ahmetovića u predjelu srce,

kojem je momentalno potekla krv iz nosa i ušiju, te je isti pao na zemlju i ubrzo više nije davao znakove života...“, u tački 2. „...znajući za takav napad i da njegove radnje čine dio tog napada...“, u tački 2.1. „... u namjeri nanošenja velikih patnji i ozbiljnih fizičkih i psihičkih povreda...“ i u tački 2.2 „...učestvovao u zlostavljanju i ubistvu Bege,..“, koji činjenični opisi odražavaju volju optuženog da poćini inkriminisane radnje i proizvede nastale posljedice. Vijeće pri ovome posebno napominje da iz opisa samog ćina zlostavljanja i ubistava u tačkama 1.5, 1.7. i 2.2., zbog svoje prirode, načina izvršenja i brutalnosti, nesumnjivo proizilazi postojanje svijesti i volje da se takva radnja poduzme, i na taj način odražava subjektivni odnos optuženog prema radnji izvršenja i nastaloj posljedici, te je suvišno bilo navoditi druge formulacije.

54. Dakle, namjera optuženog proizilazi iz samog načina izvršenja djela, gdje je moguć samo jedan zaključak, da je optuženi vršio progon na diskriminatornoj osnovi i to ubistvom, zatvaranjem ili drugim teškim oduzimanjem fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, prisilnim nestankom osoba i drugim nećovječnim djelima slične prirode, učinjenim u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihićke povrede ili narušenja zdravlja. Slijedom navedenog nedvojbeno se može zaključiti da je optuženi Rade Garić znao za postojanje širokog i sistematićnog napada usmjerenog protiv civilnog bošnjaćkog stanovništva općtine Vlasenica, te nema sumnje da je htio da njegova djela budu dijelom tog napada, gdje optuženi svojim radnjama daje doprinos takvom napadu protiv civilnog bošnjaćkog stanovništva.

55. Preispitujući žalbene navode u pogledu vremenskog određenja širokog i sistematićnog napada u taćki 2. i događaja opisanog u taćki 2.2. izreke presude, Vijeće, nasuprot žalbenim navodima, nalazi da se presudom jasno i detaljno navode razlozi za svaku pojedinu utvrđenu ćinjenicu. Tako je prvostepeni sud obrazložio na koji način je utvrdio vremenski okvir širokog i sistematićnog napada na zašćićenu zonu UN Srebrenica, i to od 06.jula do kraja avgusta 1995 godine, nakon ćega je dao valjane razloge za utvrđenje kritićnog događaja, opisan u taćki 2.2. izreke, u vrijeme kraj septembra – poćetak oktobra 1995. godine, te u konaćnici razjasnio kako je navedeni događaj, koji se dešava izvan vremenskog okvira širokog i sistematićnog napada, doveo u vezu sa istim, pozivajući se na relevantnu sudsku praksu.

56. Taćkom 2. izreke pobijane presude je utvrđeno da je širok i sistematićan napad usmjeren protiv civilnog bošnjaćkog stanovništva zašćićene zone UN Srebrenica trajao u periodu 06.07. do kraja avgusta 1995. godine, na koje okolnosti su detaljno

analizirane utvrđene činjenice i dokazi u paragrafima 226. do 266. obrazloženja pobijane presude, dok je tačkom 2.2. izreke pobijane presude utvrđeno da se događaj zlostavljanja i ubistva civila Bege Sulejmanovića ispred zgrade osnovne škole u Lukama, kod Vlasenice, desio krajem septembra –početkom oktobra 1995. godine. Odbrana ne spori vremenski okvir širokog i sistematičnog napada navedenog u tački 2. izreke, međutim, čini spornom vezu događaja opisanog u tački 2.2. izreke sa širokim i sistematičnim napadom iz tačke 2. izreke.

57. U tom smislu, preispitujući razloge koje je dao prvostepeni sud, i to u paragrafu 374. pobijane presude, Vijeće nalazi da je prvostepeni sud, pravilno se pozivajući na praksu MKSJ, obrazložio da se vremenskom odrednicom događaja zlostavljanja i ubistva Bege Sulejmanovića, i to kraj septembra – početkom oktobra, samo formalno izlazi izvan vremenskog okvira širokog i sistematičnog napada na zaštićenu UN zonu Srebrenica, a za koji je dokazano da se desio u periodu od 6. jula do kraja augusta 1995. godine. Veza ovog događja je očigledna sa širokim i sistematičnim napadom na zaštićenu UN zonu Srebrenica, jer je djelo nesporno povezano sa događajima u i oko Srebrenice 1995. godine, obzirom da iz iskaza svjedoka GR-16 i Hurije Sulejmanović, nesumnjivo proizilazi da je Bego Sulejmanović, bježeći iz Srebrenice u julu 1995. godine, gdje su muškarci odvojeni a poslije i lišeni života od strane pripadnika VRS, Bego Sulejmanović očigledno mjesecima lutao po okolnim šumama tražeći put do slobodne teritorije, zbog čega je sasvim opravdana tvrdnja prvostepenog suda da je inkriminirani događaj proizašao iz širokog i sistematičnog napada na zaštićenu UN zonu Srebrenica, te po svojoj prirodi, načinu izvršenja i posljedicama predstavlja dio tog napada.

58. Stoga je za ovo Vijeće prvostepena presuda u tom dijelu razumljiva, sukladna utvrđenim razlozima, koji su izneseni potpuno jasno i prihvatljivo, te je žalbene navode odbrane u tom pravcu cijeno neosnovanim.

59. Također, Vijeće neosnovanim cijeni i žalbene navode kojima se ukazuje da je pobijana presuda nerazumljiva u pogledu tačke 2.2. izreke, jer su saučesnici optuženog označeni inicijalima R.V., S.Đ. i S.G., dok se u obrazloženju presude navode puna imena i prezimena. Naime, u obrazloženju presude, paragraf 394, je jasno navedeno da su u tački 2.2. izreke presude, za lica koja su sa optuženim Radom Garićem učestvovala zajedno u radnji izvršenja, navedeni samo inicijali, obzirom da isti nisu optuženi u ovom krivičnom postupku, dok je identitet tih lica naveden u obrazloženju, te Vijeće u tom pogledu ne

nalazi bilo kakve nejasnoće na koje ukazuje odbrana.

60. Preispitujući dalje žalbene navode kojima se tvrdi da presuda ne sadrži razloge i da u istoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama po svim tačkama osuđujućeg dijela izreke presude, posebno u pogledu ocjene iskaza saslušanih svjedoka odbrane, Vijeće iste cijeni neosnovanim, paušalnim i neargumentovanim.

61. *Prima facie* analiza pobijane presude, a kako se to zahtijeva prema standardima za preispitivanje presude sa osnova bitnih povreda, ne ukazuje na postojanje opisane bitne povrede. Prvostepeni sud je u cijelosti postupio u skladu sa odredbom člana 290. stav 7. ZKP BiH, koji propisuje obavezu sudećeg vjeća navesti *činjenice* na koje se oslanja kod pismene izrade presude. U tom smislu bitno je naglasiti da ovakav pristup ne znači da se presuda u izvođenju zaključaka o odlučnim činjenicama morala osvrnuti na svaki pojedinačni dokaz, te kako i na koji način ga je dovela u vezi sa ostalima dokazima, već je dovoljno da je pobrojala i sadržajno iznijela one dokaze koji su bili od pretežnog značaja u izvođenju zaključaka o odlučnim činjenicama.

62. Dakle, sa aspekta formalne ispravnosti pobijane presude, Apelaciono vijeće zaključuje da je pretresno vijeće iznijelo dovoljne i u svemu prihvatljive razloge za svoje stavove i činjenična utvrđenja utemeljena na relevantnim dokazima koji potkrijepljuju cjelinu stava koji je taj sud zauzeo, o čemu će detaljnije biti riječi kod analize žalbenih razloga kojima se ukazuje na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje. Također, Vijeće nalazi da nema osnova isticati prigovore ocjeni iskaza svjedoka odbrane, kako je to žalbom pokušano, samo iz razloga jer ocjena tih iskaza i analiza provedena prilikom donošenja zaključka o istom, ne odgovara jednoj od strana u postupku. Pri ovome Apelaciono vijeće nalazi da odbrana žalbom samo paušalno prigovara navodnoj povredi, gdje samo konstatuje da nije izvršena valjana ocjena iskaza svjedoka odbrane, bez bilo kakve argumentacije koja bi ukazala da je u konkretnom moguće izvesti i drugačiji zaključak.

63. U tom smislu, Apelaciono vijeće podsjeća, da podnosilac žalbe mora konkretizovati žalbene osnove za pobijanje presude, precizirati koji dio presude, dokaz ili postupak suda osporava, te navesti jasno i argumentovano obrazloženje kojim će potvrditi istaknuti prigovor.

64. Samo paušalno označavanje žalbenih osnova, jednako kao i ukazivanje na navodne nepravilnosti u toku prvostepenog postupka bez preciziranja na koji žalbeni

osnov se podnosilac žalbe poziva, nije valjana osnova za ispitivanje prvostepene presude, zbog čega će Apelaciono vijeće neobrazložene i nejasne žalbene prigovore, shodno ustaljenoj praksi apelacionih vijeća², odbaciti bez daljeg razmatranja.

65. Apelaciono vijeće nalazi i neosnovanim žalbeni prigovor odbrane da pobijana presuda ne sadrži razloge i ne uzima u obzir osporavanje kredibiliteta zaštićenih svjedoka optužbe GR-15, GR-10, GR-8, GR-6, GR-7, GR-12 i MK-4. Činjenica da je izveden zaključak kako se radi o kredibilnim svjedocima, ne znači da pretresno vijeće nije cijenilo prigovore i materijalne dokaze odbrane usmjerene na osporavanje kredibiliteta ovih svjedoka, već da su navedeni pokušaji odbrane ostali bezuspješni. Vijeće ukazuje da je prvostepeni sud u obrazloženju pobijane presude, prvo u okviru poglavlja Opšta ocjena dokaza, dao pojašnjenje kojim načelima i pravilima logičkog zaključivanja se rukovodio kod ocjene dokaza, kako je tretirao određena odstupanja od njihovih iskaza u istrazi, s obzirom na protek vremena od događaja i stresnu prirodu samog događaja o kojem svjedoči, te je potom ocjenu kredibiliteta svjedoka dao u odnosu na svaku inkriminaciju optuženog (paragrafi 334 i 511). Vijeće, nasuprot žalbenim navodima, smatra da je prvostepeni sud pitanju kredibiliteta svjedoka poklonio značajnu pažnju, jasno navodeći razloge za prigovore koji nisu prihvaćeni, kojim se razlozima vodio kada je poklonio vjeru određenom iskazu svjedoka i koje činjenične zaključke je izveo, cijeneći iskaze ovih svjedoka u vezi sa svim drugim provedenim dokazima.

66. Tako je u paragrafu 334. pobijane presude prvostepeni sud u pogledu kredibiliteta i vjerodostojnosti svjedoka GR-6 i GR-15, čije iskaze je cijenio s posebnom pažnjom, obrazložio način kazivanja ovih svjedoka na glavnom pretresu, i to da su svjedoci na uvjerljiv, objektivan i detaljan način iznijeli svoja saznanja o inkriminacijama koja se optuženom stavljaju na teret, a koji iskazi obiluju detaljima i mogu biti poznati samo licima koja imaju neposredna saznanja, zaključio da se radi o kredibilnim svjedocima čijem kazivanju je u konačnici poklonio vjeru. Potvrđujući koliko je utemeljen i ispravan ovakav stav u pogledu kredibiliteta svjedoka, prvostepeni sud je cijenio da kod svjedoka nije utvrđen motiv da neosnovano terete optuženog, izvodeći zaključak da je očigledno da ovi svjedoci nisu imali namjeru optuženom staviti na teret teže inkriminacije, od onih koje je i počinio.

² v. MKSJ: Drugostepena presuda u predmetu Krajišnik, par. 17.: Drugostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 15; Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 17. Ovakvu praksu je kroz svoje odluke slijedilo više žalbenih vijeća Suda BiH, u tom smislu v. *Trbić*, drugostepena presuda broj: X-KRŽ-07/386 od 21.10.2010. godine.

67. Pri ovakvom zaključivanju, prvostepeni sud se odredio i prema primjedbama odbrane, da je svjedok GR-6 ranije osuđivan zbog događaja u kojem je učestvovao i sin optuženog, i da je u srodostvu sa svjedokom GR-3, uz konstataciju da ove okolnosti nisu dostatne da se njegov iskaz *a priori* smatra nepouzdanim, jer je svjedok GR-6 iznio svoja lična i/ili posredna zapažanja i saznanja o spornim događajima, koji činjenično nemaju bilo kakvu vremensku ili prostornu povezanost sa inkriminiranim radnjama za koje je svjedok GR-6 krivično odgovarao.

68. Nadalje, u pogledu vjerodostojnosti iskaza svjedoka GR-10, prvostepeni sud je u paragrafu 317. zauzeo stav da je ovaj svjedok u istrazi, lišen bilo kakvog uticaja, detaljno i uvjerljivo iznio svoja neposredna saznanja o okolnostima kojima je svjedočio, a koja saznanja obiliju takvim detaljima zbog kojih sud izvodi zaključak da se radi o vjerodostojnom svjedočenju, za razliku od svjedočenja sa glavnog pretresa na kojem je svjedok GR-10 nelogično i neuvjerljivo izbjegavao odgovor na mnoga pitanja, o kojima je predhodno detaljno svjedočio u istrazi. Kod ovog svjedoka, prvostepeni sud je raspravio i razlike u njegovom kazivanju tokom istrage, gdje u jednoj od izjava svjedok GR-10 navodi da mu ništa nije poznato o zarobljavanju lica ... nacionalnosti po imenu Safet Alikadić, da bi u kasnijoj izjavi dao vrlo detaljan iskaz o kritičnom događaju i razloge zbog čega to ranije nije ispričao. Tako je prvostepeni sud prihvatajući svjedokovo objašnjenje da je odlučio dobrovoljno se prijaviti i dati iskaz o događajima za koje je i ranije pitan, ali zbog straha za sebe i svoju porodicu nije smio govoriti, utvrdio da je taj strah svjedoka opravdan, posebno dajući značaj djelu iskaza svjedoka na zapisniku o saslušanju od 19.07.2018. godine: *„Bio bih spreman da preuzmem radije svu krivicu i odgovornost Rade Garića na sebe nego da se u selu sazna da ja stojim iza ove izjave. Vi ne znate kakva je to porodica i kakvi su to ljudi. Bojim se za svoju porodicu i unuke i ništa na svijetu mi ne bi moglo nadoknaditi da im se nešto dogodi. Veoma je teško sakriti u Vlasenici , kada se ode u SIPA-u ili Tužilaštvo BiH da se da izjava jer advokati i boračke organizacije to nekako otkriju i čak kada se dobije poziv prije svjedočenja svi svjedoci budu pozvani i savjetovani šta smiju a šta ne smiju pričati. Zbog toga vas još jednom molim da pripazite i da sa ovom mojom izjavom postupate oprezno. Upravo radi ovih stvari ja nisam smio do sada da kažem istinu. Sada sam vidio da je vrag odnio šalu i da je Rade ipak u pritvoru a da tom prilikom ne želim da preuzimam tuđu odgovornost. Kada bi se saznalo da sam ovo ispričao digla bi se velika hajka na mene i moju porodicu i ne smijem da pomislim na šta su sve spremni Rade Garić i ljudi odani njemu, pri čemu posebno ističem njegovog sina*

Stevu.“

69. Navedeni stav prvostepenog vjeća dijeli i ovo Vijeće, te nalazi da pobijana presuda sadrži valjane razloge zbog čega je poklonjenja vjera iskazu svjedoka GR-10 sa Zapisnika o saslušanju svjedoka od 19.07.2018. godine.

70. Kada je u pitanju kredibilitet svjedoka GR-8, pobijana presuda sadrži iscrpne razloge zbog čega je poklonjena vjera iskazu ovog svjedoka, te je na temelju iskaza ovog svjedoka izvršenja intervencija u činjeničnom opisu tačke 1.4. izreke presude, na način što je smanjena kriminalna količina koja se optuženom stavljala na teret. Dakle, pored toga što ovog svjedoka prvostepeni sud označava kao svjedoka očevica, sa neposrednim opažanjima, kod ocjene njegovog cjelokupnog iskaza prvostepeni sud ga kvalifikuje kao objektivan, nepristrasan i vjerodostojan, u bitnim dijelovima potvrđen iskazima drugih svjedoka.

71. Kredibilitet svjedoka MK-4, čiji je iskaz pročitao u skladu sa odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH, je analiziran i obrazložen u paragrafu 370. pobijane presude, te prvostepeni sud ovog svjedoka označava kao očevica, čiji je iskaz jasan i vremenski precizan konstatujući „*da je njegov iskaz i najuvjerljiviji u pogledu vremenske odrednice kada se sami događaj desio*“, dalje cijeneći da iskazi ostalih svjedoka nisu u suprotnosti sa njegovim iskazom, već ga u bitnim dijelovima podržavaju.

72. Kod ocjene iskaza svjedoka u pobijanoj presudi nije izostala ni ocjena kredibiliteta svjedoka GR-7, u odnosu na čiji iskaz je prvostepeni sud u paragrafu 319. zauzeo stav da se radi o kredibilnom svjedoku, prihvatajući da svjedok, zbog protoka vremena od događaja o kojem svjedoči, nije u prilici objektivno odrediti vrijeme dešavanja.

73. U pogledu kredibiliteta svjedoka GR-12, Vijeće nalazi da se prvostepeni sud ovim nije detaljno bavio, uz obrazloženje da iskaz ovog svjedoka nije cijenjen u kontekstu inkriminacija za koje je optuženi oglašen krivim, koje postupanje, kod iznesene okolnosti, ovo Vijeće nalazi opravdanim.

74. Na kraju, u pogledu navedenog prigovora po pitanju svih prethodno nabrojanih svjedoka, ovo Vijeće ukazuje, da se upustilo u preispitivanje navedenog prigovora, iako isti nije dovoljno konkretno iznesen, te da je jedva dosegao prag za preispitivanje, pri čemu je daleko od davanja osnovanih argumenata za eventualno njegovo usvajanje, obzirom da je izostalo navođenje dokaza kojim je osporavan kredibilitet navedenih

svjedoka, i koji su to razlozi za stav odbrane da je ove pokušaje trebalo ocjeniti kao uspješne.

75. Isti zaključak Vijeće je izvelo i u pogledu žalbenih navoda da je prvostepeni sud propustio dati ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih svjedoka u odnosu na iskaze sa glavnog pretresa i iskaze iz istrage, te samih svjedoka sa glavnog pretresa suprotstavljenih materijalnim dokazima, cijeneći takve žalbene navode paušalnim i neobrazloženim. Nasuprot ovakvim žalbenim navodima, Vijeće cijeni da je prvostepeni sud dao iscrpnu i detaljnu analizu iskaza svih svjedoka koji su iznijeli relevantna saznanja, posebnu pažnju poklanjajući razrješavanju protivrječnosti, kod kojih dilema je upravo presudno bilo poređenje sa materijalnim dokazima ili iskazima drugih svjedoka, tako da po ocjeni ovog Vijeća, nije ostalo niti jedno neodgovoreno pitanje od značaja kod utvrđivanja krivnje optuženog.

76. Također, Vijeće je paušalnim i neosnovanim cijeno i žalbene navode kojima se ukazuje da prvostepeni sud ocjenu istih činjenica daje u različitim dijelovima presude koji zaključci su po uvjerenju odbrane kontradiktorni, s obzirom da je izostalo navođenje koje su to činjenice i iz kojih razloga iste odbrana smatra kontradiktornim. Vijeće smatra za potrebnim napomenuti da se prvostepeni sud očigledno opredijelio da ocjenu izvršenja radnji koje se optuženom stavljaju na teret, vrši po kvalifikacijama zakonskog redoslijeda, a ne po redoslijedu događaja iz optužnice, pri čemu je prvostepeni sud cijeneći događaje kojima se optuženi tereti za izvršenje krivičnog djela Zločin protiv čovječnosti iz tačke h) progon ubistvom, cijenio događaje kojima su ostvarena obilježja ovog krivičnog djela, a potom pojedinačno cijenio i ostale modalitete izvršenja ovog krivičnog djela, što je za moguću posljedicu imalo određena ponavljanja u prvostepenoj presudi. Međutim, Vijeće nalazi da ovakav pristup izradi presude, istu ne može činiti nerazumljivom.

77. U pogledu žalbenog navoda da je u pobijanoj presudi izostalo navođenje koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, Vijeće nalazi da su u pobijanoj presudi dati razlozi o odlučnim činjenicama relevantnim za presuđenje o ovoj krivičnopravnoj stvari, uz adekvatnu ocjenu dokaza, kako pojedinačno, tako i u njihovoj međusobnoj povezanosti. Prvostepeno vijeće je dalo detaljno obrazloženje za svaku pojedinu tačku izreke presude, na način da je iznijelo svoj stav u pogledu razloga koji su opredijelili Sud za donošenje upravo takve odluke. Pobijana presuda sadrži razloge o odlučnim činjenicama, te ukazuje na dokaze koji su predstavljali osnov za odluku Suda.

78. Potrebno je istaći da obrazloženje, koje je sastavni dio presude, ne treba sadržavati sve detalje i dati odgovor na sva postavljena pitanja i iznesene argumente, s tim da obim obrazloženja uvijek zavisi od prirode odluke.³ I pored toga, pobijana presuda se osvrnula na sva ključna pitanja pokrenuta na glavnom pretresu i u završnoj riječi, te iznijela svoj stav i dala razloge za svoju odluku.

79. Tako su u pobijanoj presudi dati razlozi o odlučnim činjenicama relevantnim za presuđivanje u ovoj krivičnopravnoj stvari, pri čemu se prvostepeni sud osvrnuo na one dokaze koji su relevantni za donošenje odluke, te je u obrazloženju odluke iznio zaključke o činjenicama koje su od suštinske važnosti za odluku.

80. Iz naprijed navedenih razloga, Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud primjenom principa slobodne ocjene dokaza, odredbe člana 15. ZKP BiH, pravilno ocijenio sve dokaze uložene u spis predmeta, kako iskaze svjedoka, tako i materijalnu dokumentaciju, pouzdanost i dokaznu vrijednost svakog dokaza ponaosob, te je u obrazloženju pobijane presude posebnu pažnju poklonio dokazima koji se po svom značaju i kvalitetu ističu, i od presudnog su značaja za utvrđenje krivnje optuženog, shodno odredbi člana 231. stav 6. tačka b) ZKP BiH.

81. Stoga, pobijana presuda sadrži dokazne osnove za svaku činjenicu koju smatra pouzdano utvrđenom, bez obzira kojoj kategoriji ta činjenica pripada (odlučne, indicijalne, kontrolne), pri čemu nijedna činjenica bitna za presudu, nije zanemarena niti je izostala.

82. Cijeneći žalbene navode kojima se prigovara samom stilu i metodologiji pismene izrade presude, Vijeće je zaključilo da odbrana i na ovaj način pokušava neosnovano prikazati pobijanu presudu nerazumljivom. Zakonom je izričito propisano šta presuda kojom se optuženi oglašava krivim treba da sadrži, što je u konkretnom slučaju zadovoljeno. Način na koji će Sud pismeno izraditi presudu nije Zakonom propisan, sve dok je takva odluka jasna i razumljiva za sve učesnike postupka. Stoga, Vijeće zaključuje da je metodologija pristupa pismenoj izradi presude, kojom se služio prvostepeni sud u skladu sa odredbama procesnog zakona koji uređuje ovu materiju.

³ Vidi, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, odluke br. U 62/01 od 5. aprila 2002. godine i AP 352/04 od 23. marta 2005. godine; vidi, Evropski sud za ljudska prava, Ruiz Torija protiv Španije, presuda od 9. decembra 1994. godine, serija A broj 303-A, stav 29.

83. U odnosu na tvrdnju odbrane da je prvostepeni sud prepričavao samo one dijelove iskaza svjedoka koji odgovaraju konceptu odluke i koji inkriminišu optuženog, Vijeće je pažljivom analizom pobijane presude zaključilo da je prvostepeni sud ispitao i utvrdio samo pravno relevantne činjenice za konkretne krivičnopravne događaje kojim se optuženi tereti, zbog čega se ne može govoriti o pristrasnom postupanju prvostepenog suda na štetu optuženog. Naime, sud je kroz prvostepenu presudu ispunio svoju obavezu davanja jasnog i logičnog obrazloženja o postojanju ili nepostojanju neke činjenice, na osnovu čega uzima neku činjenicu kao dokazanu, kao i način na koji dolazi do takvog zaključka. Vijeće napominje da se presuda kod izvođenja zaključaka o odlučnim činjenicama nije morala osvrnuti na svaki pojedinačni dokaz, te kako i na koji način ga je dovela u vezu sa ostalima, kako se to žalbom pogrešno potencira, već je bilo potrebno pobrojati i sadržajno iznijeti one dokaze koji su od odlučnog značaja za izvođenje zaključaka o odlučnim činjenicama, što je po uvjerenju ovog Vijeća i učinjeno.

84. Slijedom svega iznesenog, Apelaciono vijeće nalazi da žalba odbrane nije osnovano ukazala da je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili da presuda uopšte ne sadrži razloge ili da u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, te shodno tome ovo Vijeće zaključuje da prvostepeni sud nije povrijedilo odredbu člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH.

(d) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP BiH

85. Iako je odbrana pitanje ocjene dokaza – iskaza svjedoka, problematizirala kod žalbenog razloga nezakonitosti dokaza, Vijeće je ovo pitanje razmotrilo u okviru relativno bitnih povreda postupka, cijeneći da je isto u skladu sa značajem i prirodom žalbenih navoda. Odbrana je tako u žalbi istakla da je ocjenu dokaza prvostepeno vijeće činilo sa dvostrukim aršinima, na način da svjedocima odbrane nije davalo povjerenje u dijelu kojim su svjedočili o činjenicama koje idu u prilog optuženom, dok su i najkraći dijelovi iskaza koji idu na štetu optuženog cijenjeni sa punim povjerenjem, te odbrana smatra da je pretresno vijeće od svih svjedoka dalo najpovoljniji tretman svjedocima iz čijih iskaza je crpilo činjenice koje idu na štetu optuženom, koji tretman su dobili svjedoci Tužilaštva. Svjedoci koji nisu teretili optuženog ili su njihovi iskazi išli u prilog optuženom, su zanemareni i u obrazloženju presude zaobiđeni.

86. U kontekstu bitne povrede odredaba krivičnog postupka, žalbom se ukazuje na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, te se ističe da prvostepeno vijeće nije izvršilo pojedinačnu ocjenu svih dokaza, niti ih je dovelo u međusobnu vezu, zbog čega nije pravilno primjenjena odredba člana 281. ZKP BiH. Ovakav prigovor odbrana ističe generalno na sve dokaze, a naročito dokaze odbrane. Ovdje odbrana ponovo ukazuje na dvostruke aršine pretresnog vijeća kod ocjene dokaza, navodeći da su kod dokaza Tužilaštva iz konteksta izvlačeni pojedini djelovi iskaza koji terete optuženog, dok su dijelovi iskaza koji mu idu u prilog ili su kontradiktorni sami sebi ili drugim dokazima, potpuno zanemareni, što se odnosi i na dokaze odbrane. Pozivajući se na standarde ocjene dokaza, odbrana ukazuje na primjenu principa *in dubio pro reo*, koji princip je prvostepeno vijeće moralo primjeniti

87. Apelaciono vijeće navedene prigovore cijeni neosnovanim, obzirom da žalba odbrane nije uspješno dokazala da je prvostepeno vijeće uslijed propusta, na koje se žalbom ukazuje, donijelo nezakonitu i nepravilnu presudu.

88. Treba napomenuti da je prvostepeno vijeće prilikom donošenja pobijane odluke uzelo u obzir sve dokaze provedene na glavnom pretresu, upuštajući se u njihovu detaljniju analizu u onoj mjeri koliko je to relevantno za donošenje konačne odluke o krivnji optuženog. Prvostepeno vijeće je postupilo na ovaj način svjesno činjenice da eventualna detaljnija analiza dokaza, u krajnjoj liniji, ne bi uticala na konačno utvrđeno činjenično stanje i zaključke do kojih je vijeće došlo na temelju dokaza, čiju je detaljniju ocjenu dalo u presudi, a sve u smislu odredbi člana 15. ZKP BiH koji predviđa princip slobodne ocjene dokaza, bez formalnih ograničenja i bez posebnih dokaznih pravila.

89. Apelaciono vijeće je utvrdilo da je princip „jednakosti oružja“ poštovan tokom cijelog prvostepenog postupka, te da su stranke imale jednak proceduralni položaj tokom suđenja, kao i jednak položaj prilikom iznošenja svojih argumenata. Odbrana nije bila dovedena u nepovoljan položaj u odnosu na Tužilaštvo, te je optuženom omogućeno da se izjasni o svim činjenicama i dokazima kojima ga Tužilaštvo tereti i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist. Poštujući navedeni pristup, presuda sadrži dokazne osnove za svaku činjenicu koju smatra pouzdano utvrđenom, ne ispuštajući pri tom iz vida niti jednu koja je bila važna za presuđenje. Prvostepeno vijeće je, dakle, provelo postupak bez odugovlačenja i onemogućilo svaku zloupotrebu prava koja pripadaju jednako i Tužilaštvu i odbrani.

90. Prvostepeno vijeće je, u dijelu pobijane presude koja se odnosi na opštu ocjenu dokaza, valjano obrazložilo svoju odluku u pogledu prihvatljivosti dokaza, dok je detaljnije razloge o tome, kao i ocjenu njihovog kredibiliteta i osnovanosti, te vjerodostojnosti i dokazne snage, iznijelo kroz obrazloženje pojedinih tački optuženja i njihovoj dokazanosti.

91. Vijeće smatra neutemeljenim tvrdnje odbrane kako je izostala ocjena dokaza u korist optuženog, nego se prvostepeno vijeće osvrtao samo na pojedine dokaze odbrane koji su bili od značaja za odluku, dok je pak druge cijeni bez datog obrazloženja u presudi, jer nisu imali odlučujući značaj. Međutim, ovo Vijeće primjećuje da je iz pobijane presude vidljivo da sadrži detaljan osvrt na dokaze odbrane optuženog Rada Garića i obrazložen zaključak ukoliko je neka činjenica ovim dokazana. Prvostepeni sud je tako u odnosu na iskaze svjedoka odbrane Milosava Klještana i Nikodina Kovačevića dao svoju ocjenu u paragrafu 213. pobijane presude, cijeneći da su u suprotnosti sa materijalnim dokazima. Analiza iskaza svjedoka odbrane sadržana je i u paragrafu 224. pobijane presude, gdje su u kontekstu postojanja širokog i sistematičnog napada na civilno bošnjačko stanovništvo na području Opštine Vlasenica cijeni iskazi svjedoka: Vlade Bjelanovića, Slobodana Gradinca, Zorana Stupara, Rade Klještana, Nikodina Kovačevića, Milosava Klještana i Cvjetina Miloševića, gdje je prvostepeni sud zauzeo stav da se radi o irelevantnim kazivanjima. Prvostepeni sud je također analizirajući iskaze svjedoka odbrane: Spasoje Došić, Zoran Stupar, Cvjetin Milošević, Milan Klještan, Nikodin Kovačević i Slavoljub Milošević (paragraf 335), zaključilo da, iako ovi svjedoci nemaju saznanja o događaju iz tačke 1.5. izreke, ne znači da se događaj nije desio, posebno imajući u vidu sadržaj drugih dokaza provedenih na iste okolnosti. Dalje, prvostepeni sud je u odnosu na događaj iz tačke 1.7. izreke cijenio iskaze svjedoka odbrane Milana Vukovića, Cvjetina Mioševića, Milana Klještana, Nikodina Kovačevića i Slavoljuba Miloševića, dajući razloge zbog čega istima nije poklonio vjeru. Tako prvostepeni sud navodi da su iskazi ovih svjedoka neprecizni, ta da istim nije bilo moguće potvrditi tezu odbrane da su Hasan Ahmetović i njegovi sinova Vejsil i Ibro zarobljeni od strane NN lica, gdje prvostepeni sud posebno naglašava da se radi o tendencioznom i kontradiktornom svjedočenju na okolnosti za koje je predloženo njihovo saslušanje. Prvostepeni sud je dalje u pogledu tačke 2.2. izreke presude u paragrafu 388. dao iscrpnu ocjenu materijalnih dokaza odbrane (O-8), zauzimajući jasan stav da ovim dokazima nije opovrgnuta tvrdnja Tužilaštva kako je kritične prilike, inkriminisanom događaju bio prisutan Spomenko Garić, kojeg pominju i svjedoci MK-4, Đurić i Sokanović. U paragrafu 515. pobijane presuda data je ocjena iskaza svjedoka Anđelke Jovičić, Božane Gavrilović, Spasoja Došića, Zorana

Stupara i Cvijetina Miloševića, na okolnosti tačke 1.6. izreke presude, na način da su njihovi iskazi suprotstavljeni iskazima svjedoka očevidaca koji su iznijeli neposredna saznanja o događaju, te je na ovaj način izveden zaključak o istinitosti i relevantnosti njihovog kazivanja. Prvostepeno vijeće je dalo i ocjenu iskaza svjedoka odbrane Vlade Bjelanovića (paragrafi 570, 571, 572), u odnosu na događaj iz tačke 2.1 izreke presude, te je nakon vrlo sadržajne i logičke analize iskaza ovog svjedoka, dovodeći isti u vezu sa drugim provedenim dokazima, prvostepeni sud zaključio da se radi o svjedoku koji želi pogodovati optuženom i pomoći mu da izbjegne krivičnu odgovornost, ali čiji iskaz nije doveo u sumnju kazivanje drugih svjedoka, očevidaca događaja. Za ovo Vijeće, naprijed iznesena ocjena dokaza odbrane je pravilna, jasna, koncizna, relevantna, te u situaciji kada odbrana svojim dokazima nije uspjela opovrgnuti dokaze koji nesumnjivo potvrđuju da su se događaji opisani u tačkama 1. do 2.2. dogodili na način opisan u izreci presude, pravilan je zaključak prvostepene presude u pogledu krivnje optuženog (paragrafi 579 do 593).

92. I naposljetku, u odnosu na žalbene navode koji se tiču primjene principa *in dubio pro reo*, Vijeće cijeni da žalba ne ukazuje na postojanje sumnje u pogledu činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili od koje zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, da bi takvu situaciju trebalo rješavati presudom na način koji je povoljniji za optuženog. Kada ovako zaključuje Apelaciono vijeće ima na umu da je prvostepeno vijeće ispitalo sve provedene dokaze, dalo njihovu potpunu ocjenu, kako svakog dokaza pojedinačno, tako i u međusobnoj povezanosti, suprotstavljajući dokaze odbrane i optužbe, te na temelju tako utvrđenog činjeničnog stanja, donijelo pravilnu odluku po pitanju krivnje optuženog, zbog čega Vijeće nalazi da nije učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka pa tako ni sa aspekta primjene načela *in dubio pro reo*.

B. ŽALBENI OSNOV IZ ČLANA 299. ZKP BiH- POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO

ČINJENIČNO STANJE

1. Žalbeni prigovori branioca optuženog Rada Garića

(a) **Žalbeni prigovori nepravilno utvrđenog činjeničnog stanja sa aspekta elemenata krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti**

93. U odnosu na krivično djelo Zločini protiv čovječnosti, u žalbi se osporavaju bitni elementi ovog krivičnog djela. S tim u vezi odbrana navodi da je prvostepeni sud u paragrafima od 185. do 225. pobijane presude izveo pogrešan zaključak da je u vrijeme obuhvaćeno optužnicom, na području Opštine Vlasenica postojao širok i sistematičan napad. Sud nije obrazložio koje radnje optuženog su bile dio širokog i sistematičnog napada, koji je kako odbrana navodi postojao i u vrijeme kada nije proglašeno ratno stanje u BiH, niti na području Opštine Vlasenica, od početka aprila 1992. godine sve do 20.juna 1992. godine.

94. Odbrana smatra da su neosnovane tvrdnje Tužilaštva, a koje prvostepeni sud bez ijednog dokaza prihvata, da radnje optuženog čine dio širokog i sistematičnog napada, kao i njegovo znanje o takvom napadu. Odbrana smatra da prvi bitni elemenat krivičnog djela postojanje širokog i sistematičnog napada usmjerenog na bošnjačko civilno stanovništvo, nije dokazan van svake razumne sumnje. Napadi VRS na bošnjačke oružane formacije u Vlasenici i okolini nisu imali za cilj etničko čišćenje i protjerivanje civilnog stanovništva, već u početku neutralisanje oružanih bošnjačkih formacija u Vlasenici i okolini, a kasnije snaga A BiH koje su predstavljale prijetnju za manjinsko srpsko civilno stanovništvo Vlasenice i okolnih sela.

95. U odnosu na *mens rea* na strani optuženog, po ocjeni odbrane Tužilaštvo nije izvelo niti jedan dokaz da je optuženi znao za napad, da bi njegove protivpravne radnje činile dio tog napada. Odbrana naglašava da samo nošenje uniforme ne ispunjava uslov znanja za postojanje širokog i sistematičnog napada. Da bi optuženi bio proglašen krivim za zločine protiv čovječnosti, mora biti dokazano da su njegova djela vezana za rasprostranjen ili sistematski napad na civilno stanovništvo kao i da je optuženi znao da su njegova djela vezana za taj napad. Odbrana ukazuje da u situaciji kada su i mnogo upućeniji i zreliji ljudi bili zbunjeni tadašnjim događajima, apsurdno je imputiranje optuženom znanja za napad i učešća u istom.

96. Odbrana žalbom osporava i postojanje progona, čime se prvostepeni sud bavi u paragrafima 295. do 309. pobijane presude, a da pri tome, po ocjeni odbrane, ne navodi niti jedan dokaz iz kojeg proizilazi postojanje ovog bitnog elementa krivičnog djela Zločin protiv čovječnosti, što bi potvrdilo da je optuženi počinio progon. Odbrana smatra da Tužilaštvo nije ukazalo da na strani optuženog postoji namjera za diskriminaciju bilo koga na bilo koji način. Tužilaštvo je na ove okolnosti uložilo isključivo objektivne dokaze, i to T-112, Uputstvo glavnog odbora SDS-a o organizovanju i djelovanju organa srpskog

naroda u BiH u vanrednim okolnostima, pri tome propuštajući činjenicu da je ovaj dokument označen oznakom „Tajno“, izrađen u 100 primjeraka, da optuženi nije bio član glavnog odbora SDS-a, niti je Tužilaštvo iznijelo bilo kakve dokaze na te okolnosti. Odbrana navodi da na strani optuženog nije identificiran *actus reus* drugih krivičnih djela, jer iz dokaza nesumnjivo proizilazi da optuženi nije poduzeo niti jednu radnju koja bi sadržavala elemente krivičnog djela koje mu se stavlja na teret. Odbrana je podsjetila da Tužilaštvo nosi teret dokaza van razumne sumnje *mens rea* diskriminatorne namjere, te da nije dovoljna svjest optuženog da su njegova djela diskriminatorna. I na kraju odbrana navodi da su svjedoci i Tužilaštva i odbrane potvrdili da nisu čuli ni prije ni poslije rata da je optuženi ispoljavao bilo nacionalnu bilo vjersku mržnju ili netrpeljivost.

97. Apelaciono vijeće navedene prigovore nalazi neosnovanim.

98. Suprotno istaknutim žalbenim navodima, Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće, imajući u vidu utvrđene činjenice, izvelo pravilan zaključak da je u vrijeme obuhvaćeno optužnicom na području Opštine Vlasenica postojao širok i sistematičan napad usmjeren protiv civilnog stanovništva, kao i da su radnje optuženog Rada Garića, po svojoj prirodi i posljedicama, bile dijelom širokog i sistematičnog napada na civilno stanovništvo kada je optuženi znao da se njegove radnje ne mogu posmatrati van konteksta takvog napada. Ovo Vijeće potvrđuje da su o svemu navedenom u pobijanoj presudi dati jasni i konkretni razlozi koje, kao valjane i na provedenim dokazima utemeljene, prihvata i ovo Vijeće.

99. Prvostepeni sud je detaljno obrazložio da je u konkretnom napad na području opštine Vlasenica karakterisala i širina i sistematičnost, te pravilno cijenio utvrđene činjenice⁴, dovodeći iste u vezu sa provedenim dokazima. Tako prvostepeni sud zaključuje da se na području opštine Vlasenica u periodu od aprila 1992. godine do kraja 1992. godine odvijao širok i sistematičan napad sprskog Opštinskog štaba Teritorijalne odbrane Vlasenica, paravojnih formacija, Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, kasnije Vojske Republike Srpske, Ministarstva unutrašnjih poslova Srpske Republike Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Srpske i dijelova Jugoslovenske narodne armije i to Novosadskog korpusa JNA, usmjeren protiv muslimanskog civilnog stanovništva opštine Vlasenica.

⁴ Rješenje Suda o utvrđenim činjenicama, broj: S1 1 K 029228 18 Kri od 01.10.2020. godine

100. Ovako obrazložen i na dokazima utemeljen zaključak, koji nije doveden u pitanje žalbenim navodima, dijeli i ovo Vijeće, te će u nastavku biti riječi o žalbenim navodima kojima se ukazuje na izostanak obrazloženja u pogledu radnji optuženog koje su bile dio tog širokog i sistematičnog napada, te znanja optuženog o istom.

101. Nasuprot navodima odbrane da napadi VRS na bošnjačke oružane formacije u Vlasenici i okolini nisu imali za cilj etničko čišćenje i protjerivanje civilnog stanovništva, već neutralisanje u početku bošnjačkih oružanih formacija u Vlasenici i okolini, Apelaciono vijeće nalazi da je u konkretnom primarni cilj napada bilo civilno muslimansko stanovništvo, kako to ispravno zaključuje i prvostepeni sud u pobijanoj presudi u paragrafu 224. pobijane presude, gdje se u jednom dijelu navodi: *„...Navedene okolnosti ne predstavljaju okolnosti koje su relevantne u kontekstu utvrđivanja postojanja opštih elemenata krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret, posebno postojanja širokog i/ili sistematičnog napada, obzirom da standardi koji su uspostavljeni u praksi MKSJ-a, a koji su detaljno citirani prethodno, bez sumnje potvrđuju da je kod utvrđivanja postojanja napada kao zločina protiv čovječnosti irelevantno da li je na suprotnoj strani bilo aktivnosti koje bi se mogle okarakterisati kao protipravne. Imajući u vidu da međunarodno humanitarno pravo apsolutno zabranjuje upotrebu oružane sile protiv civila, princip tu quoque (“ti također”) ne predstavlja nikakvu odbranu. Drugim riječima, postojanje napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva nikada ne može postati legitiman, bez obzira na sve aktivnosti suprotne strane, a takav napad na području Vlasenice tokom 1992. godine protiv muslimanskog stanovništva je postojao, i karakterisali su ga veliki razmjeri, broj osoba, organizovan karakter, bez ikakve vjerovatnoće da su djela u okviru toga počinjena nasumice. Osim toga, potrebno je imati u vidu da su pojmovi napada i oružanog sukoba različiti pojmovi, te da je na području opštine Vlasenica od aprila 1992. godine postojao oružani sukob između Muslimana i Srba tog područja.“*

102. Vijeće nalazi da su svi svjedoci Tužilaštva, koji se o navedenom izjašnjavaju, svojim iskazima potvrđuju da se napad odvijao isključivo prema civilnom stanovništvu, koje nije imalo oružje ni uniforme, niti su djelovali u okviru borbenih formacija.

103. U odnosu na žalbene navode kojima se oporava učešće optuženog u napadu, Apelaciono vijeće u ovom dijelu podsjeća da je prema međunarodnom običajnom pravu, te odredbama člana 172. KZ BiH, bitno znanje optuženog za napad protiv civilnog stanovništva i da njegove radnje predstavljaju dio tog napada, pri čemu nije neophodno da Tužilaštvo ponudi direktne dokaze za znanje optuženog za ovaj kontekst i vezu,

već je isto moguće utvrđivati i posrednim dokazima.

104. Upravo je u tom smislu, prema stavu ovog Vijeća, prvostepeni sud u paragrafima 276. do 281. pobijane presude, detaljno analizira i pravilno zaključuje da u konkretnom slučaju postoji *nekus* između konkretnih djela optuženog Rade Garić i utvrđenog napada na civilno stanovništvo, a s obzirom da je optuženi, prvobitno kao pripadnik rezervnog sastava SJB Vlasenica, a potom kao komandir izviđačko-diverzantskog odjeljenja Odreda Drinjača, morao biti upoznat sa dešavanjima na području Opštine Vlasenica, u smislu masovnog napada i sveobuhvatnog djelovanja srpskih snaga prema civilnom bošnjačkom stanovništvu Opštine Vlasenica, kao i težine i prirode djela u osnovi ovog konkretnog zločina.

105. S tim u vezi, Apelaciono vijeće zaključuje da se radnje optuženog nikako ne izdvajaju kao zasebne ili odvojene od sveukupnih dešavanja na području Opštine Vlasenica, pogotovo kada se ima u vidu da optuženi radnje preuzima, kako samostalno, tako i zajedno sa drugim pripadnicima VRS, iz čega se izvodi jedini mogući zaključak da je optuženi Rade Garić u potpunosti bio upućen u napad i da je znao da svojim radnjama doprinosi istom.

106. Odbrana pogrešno ukazuje da je zaključak o znanju optuženog za napad prvostepeni sud izveo selektivno, na temelju tvrdnji pojedinih svjedoka koji su viđali optuženog Garića u vojnoj, policijskoj ili pak civilnoj uniformi. Međutim ovo Vijeće nalazi da je takvom utvrđenju prvostepenog suda prethodila iscrpna i detaljana analiza svih odlučnih činjenica.

107. Tako je prvostepeni sud pri ovakvom zaključivanju u paragrafima 283. do 287. pobijane presude posebnu pažnju obratio na dužnosti koje je optuženi obavljao u inkriminisano vrijeme, i iste sagledao u kontekstu masovnosti samog napada prema civilnom bošnjačkom stanovništvu Opštine Vlasenica, dajući osnova za zaključak u paragrafima 288, 289. i 290. da je optuženi Garić, kao mještаниn Opštine Vlasenica, a naročito kao pripadnik formacija koje su svojim radnjama učestvovalе u napadu na civilno stanovništvo i svojstva koje je u to vrijeme imao, znao za postojanje niza rasprostranjenih i sistematskih zločina usmjerenih protiv civilnog bošnjačkog stanovništva Opštine Vlasenica, te nema sumnje da je optuženi znao za takav napad i htio da njegova djela budu dijelom napada protiv civilnog stanovništva.

108. Dakle, pogrešnom se pokazala tvrdnja odbrane da je samo nošenje uniforme uslov

za postojanje svijesti o širokom i sistematičnom napadu.

109. Vijeće je dalje kao apstraktne i paušalne cijenilo žalbene navode kojima se ukazuje na zbunjenost događajima u kritično vrijeme, što po navodima odbrane, isključuje znanje optuženog o napadu. Ovo prije svega imajući u vidu već utvrđeni karakter napada na civilno bošnjačko stanovništvo Opštine Vlasenica, što je podrazumijevalo dobru organizaciju, i odustvo svake spontanosti i zbunjenosti.

110. Dalje, u pogledu žalbenih navoda kojima se osporava postojanje progona, odnosno postojanja diskriminatorne namjere na strani optuženog, Apelaciono vijeće nalazi da prvostepeni sud ni u tom djelu nije izveo pogrešan zaključak, obzirom da se isti temelji na potpunom i pravilno utvrđenom činjeničnom stanju.

111. Kada ovako zaključuje, Apelaciono vijeće cijeni da branilac prilikom iznošenja argumenata u prilog svog zaključka da kod optuženog nije postojala diskriminatorna namjera, navodi dokaz T-112 – Uputstvo glavnog odbora SDS-a o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u BiH u vanrednim okolnostima, bez da uzima u obzir ključne dokaze koje prvostepeni sud navodi u pobijanoj presudi i iz kojih crpi zaključak o postojanju diskriminatorne namjere. Pa tako ovo Vijeće ukazuje na paragrafe 302, 337, 338, 364, 365, 385, 389, 392, 415, 439, 470, 489, 498, 516, 531, 576 pobijane presude, gdje prvostepeni sud anlizirajući iskaze svjedoka (GR-10, Boško Matić, Vejsil Ahmetović, MK-4, Radiša Đurić, Momir Sokanović, Dževad Šiljković, Salih Mehičić, GR-9, GR-6, GR-13, GR-7, MK-1) i dovodeći ih u međusobnu vezu, izvodi zaključak o postojanju diskriminatorne namjere kod optuženog, kao i da su sve preduzete i dokazane radnje izvršenja optuženog u sebi sadržavale diskriminatorsku osnovu.

112. Stoga je za ovo Vijeće, pravilan zaključak prvostepenog suda iz paragrafa 591., *da je optuženi Rade Garić, radnje za koje se tereti, učinio postupajući sa diskriminatornom namjerom i sviješću da zabranjene radnje poduzima na nacionalnoj i vjerskoj osnovi, samo prema civilima Muslimanima, koju svijest i namjeru je optuženi demonstrirao kroz brojnost zabranjenih radnji i ponašanja koje je prema njima preduzimao, te sa sviješću i znanjem da se radi o civilima druge nacionalnosti i druge vjeroispovjesti, vrijeđajući civile na vjerskoj i nacionalnoj osnovi znajući da je sve što čini nedozvoljeno i protivpravno.*

113. Na kraju, Vijeće zaključuje da žalbom nije doveden u pitanje ni jedan opšti elemenat krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, za što je prvostepeni sud dao dostatnu argumentaciju, na osnovu koje su vidljivi razlozi kojim se prvostepeni sud rukovodio

prilikom donošenja odluke i koji su dokazi bili osnov za ovakva činjenična utvrđenja.

114. U nastavku će Vijeće razmotiri žalbene navode optuženog Rada Garića, po tačkama izreke pobijane presude.

115. Obzirom da žalbom nije osporavan događaj opisan u tačkama 1.1. do 2.2., već se osporava učešće optuženog u istom, odnosno njegova identifikacija, Vijeće će se kretati u okviru tako istaknutih žalbenih navoda i preispitati činjenična utvrđenja prvostepenog suda koja se tiču utvrđivanja identiteta počinioca krivičnog djela.

(b) Tačka 1.1 osuđujućeg dijela izreke presude

116. U odnosu na ovu tačku izreke pobijane presude u žalbi se navodi da je prvostepeni sud u bitnom mijenjao optužnicu na štetu optuženog i svoju odluku prilagodio drugačijem činjeničnom stanju od onog od kojeg se optuženi branio. Žalbom se prigovara da se u pobijanoj presudi upotrebljavaju neprecizne sintagme, te se tako ukazuje da prvostepeni sud nije utvrdio vrijeme događaja, već ga paušalno smješta u maj 1992 godine, kao i da nije utvrđeno koje su to „ NN osobe“ zajedno sa Radom Garićem više puta ulazile u prostorije i zlostavljale oštećene, što po ocjeni odbrane, izreku presude čini nerazumljivom, a sam događaj neutvrđenim. Odbrana u vezi sa navedenom tačkom analizira dokaze, te ukazuje da svjedok Mehmed Agić daje dvije kontradiktorne činjenice, pa tako navodi da je nesmetano radio kao poštar sve do 02. juna 1992. kada dolazi vojska po njega i odvodi ga u Sušicu, te je po odbrani upitna istinitost navoda iz presude da je Agić, ranije tokom mjeseca maja dovođen i u dva navrata udaran od strane optuženog, te da u policiji nije bilo civila, dok presuda tvrdi da ih je bilo 50-tak. Osim toga, odbrana problematizira i prepoznavanje koje putem fotografija vrši svjedok Mehmed Agić, kada pregledom fotoalbuma navodi „*da mu se čini da jeste*“, ali da nije siguran da je Garić lice koje ga je udarilo. Odbrana ovdje insistira na tezi zamjene identiteta, te ukazuje da je u SJB Vlasenica u inkriminisanom periodu bilo više lica sa prezimenom Garić, da su svjedoci često navodili ime Gorana Garića, kao i da su postojala braća Garić u policiji, ali da optuženi i njegov brat nisu bili pripadnici RSM u Vlasenici, zbog čega je sud morao primijeniti princip *in dubio pro reo*, ne poklanjajući vjeru iskazu svjedoka Mehmeda Agića. Prvostepeni sud je po ocjeni odbrane na isti način pogrešno cijenio i iskaz svjedoka Ismeta Ahmetovića, koji navodi da poznaje braću Garić, da su radili u policiji, da je jedan žut, smeđ, viši, a drugi crn, manji i zdepast, s ožiljkom na lijevoj strani lica, da je nosio

šarenu uniformu, držao pijacu, nije im znao imena, iako su brojni svjedoci izjavili da su rezervni policajci u inkriminisano vrijeme nosili staru plavu policijsku, a ne šarenu uniformu. Odbrana naglašava da su u isto vrijeme u RSM bila dva druga lica, braća po prezimenu Garić, pa je tako svjedok pomiješao likove ili je nevješto upućen na Radu Garića, ističući dalje da optuženi nikada nije držao pijacu, da policija nije nosila šarenu uniformu i da brat optuženog nikada nije bio u policiji. Odbrana osporava kredibilitet svjedoka GR-15 i GR-8, navodeći da se radi o svjedocima koji su učestvovali u zlodjelima zbog čega se istima ne može pokloniti vjera, pozivajući se na iskaz svjedoka Hasanovića da je ovu dvojicu zaštićenih svjedoka viđao u logoru Sušica, kao i Garića čije ime će saznati tek iz poziva suda. Odbrana ukazuje da niti jedan drugi svjedok nije potvrdio činjenične navode iz tačke 1.1. izreke pobijane presude, dok su svjedoci odbrane (Gradinac Slobodan, Lošić Rajklo, Kliještan Rade, Kliještan Milosav i dr) saglasno naveli da optuženi u kritično vrijeme nikoga nije zlostavljao, niti privodio u SJB Vlasenica.

117. Apelaciono vijeće iznesene žalbene navode cjeni neosnovanim, obzirom da je pažljivom i savjesnom analizom činjeničnih utvrđenja iz tačke 1.1. izreke našao kako je prvostepeni sud pravilno utvrdio da je optuženi na način i u vrijeme kako je to navedeno u izreci presude, nečovječno postupao prema Mehmedu Agiću i Ismetu Hasanoviću, čime je počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti progonom iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, činjenjem drugih nečovječnih djela slične prirode, učinjenjih u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušavanja zdravlja.

118. Nasuprot žalbenim navodima, Vijeće nalazi da prvostepeni sud činjeničnim intervencijama u ovoj tački, ne mjenja optužnicu na štetu optuženog. Naime, evidentno je da je prvostepeni sud na temelju provedenog dokaznog postupka, činjenični opis prilagodio iskazima svjedoka – oštećenih, što nije u suprotnosti sa ZKP BiH, vodeći računa da to ne bude učinjeno na štetu optuženog, posebno naglašavajući da se radi samo o preciziranju načina na koji je optuženi Garić nečovječno postupao prema oštećenim Agiću i Hasanoviću, nanoseći im fizičke i psihičke bolove. U tom smislu, izmjena formulacije, te korekcija činjeničnog opisa inkriminiranih radnji usmjerenih prema oštećenim, načina preduzimanaj radnji, te u konačnici vremenska odrednica „*nakon par dana*“ zamijenjena je riječima „*nakon nekoliko dana*“, što je očigledno usklađeno sa kazivanjem svjedoka očevidaca i učesnika spornog događaja. Dakle, osporene korekcije činjeničnog supstrata, po ocjeni ovog Vijeća ne predstavlja izmjenu optužnice na štetu optuženog, kako to odbrana pogrešno navodi. Konkretno se radi o preciznijim odrednicama, izostavljanjem

određene kriminalne količine, što u cjelosti odgovara kazivanju neposrednih očevidaca, svjedoka – oštećenih i vjerodostojnom opisu događaja, u mjeri koja ne zadire u suštinu inkriminiranih radnji, kako to pravilno navodi prvostepeni sud u paragrafu 471. pobijane presude.

119. U pogledu žalbenih navoda da pobijana presuda sadrži neprecizne sintagme, kako u pogledu vremena izvršenja radnji, tako i u pogledu NN osoba koje su zajedno sa optuženim učestvovala u izvršenju istih, Vijeće ukazuje da je prvostepeni sud na valjan način utvrdio kako vrijeme izvršenja krivičnog djela, tako i sve druge okolnosti, proizašle iz provedenih dokaza. Nije rijedak slučaj da je kod ovakvih krivičnih događaja, koja se procesuiraju gotovo 30 godina nakon počinjenja, teško vremenski precizno odrediti datum i vrijeme izvršenja, obzirom da se svjedoci zbog proteka vremena i stresne prirode događaja, ne mogu sa sigurnošću i precizno odrediti u odnosu na isto. Međutim, kako je u praksi prihvaćeno da se vrijeme, koja nije bitan element bića krivičnog djela, približno ili pak okvirno odredi, time je i ovaj standard u konkretnom slučaju, po ocjeni Vijeća, zadovoljen time što se događaj vremenski smješta u mjesec maj 1992. U tom pogledu prvostepeni sud jasno navodi na koji način je vremenska odrednica utvrđena na osnovu provedenih dokaza (paragraf 451 pobijane presude).

120. Dakle, optuženi se brani od kriminalnog događaja u prošlosti, u njegovoj cjelini, gdje se odlučujuća okolnost koja bi bila od utjecaja na njegovu krivnju ne može svesti na preciziranje činjenične pojedinosti tačnog dana počinjenja krivičnog djela dokle god je vremenski okvir postavljen na način da postoji objektivna mogućnost preispitivanja krivnje optuženog. U tom pogledu, Apelaciono vijeće naglašava da vrijeme izvršenja krivičnog djela jeste opšti institut krivičnog materijalnog prava, ali podsjeća da je potrebno razlikovati vreme učinjenja kao bitnu okolnost, od situacije kada i okvirno postavljeno vrijeme, nema ozbiljnih reperkusija po optuženog. U konkretnom slučaju, tačno navođenje dana kada je optuženi u vriše navrata počinio inkriminirane radnje tokom mjeseca maja 1992.g. nije pitanje od odlučujućeg značaja od kojeg bi zavisilo postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti optuženog.

121. Isti zaključak Vijeće izvodi i u pogledu identiteta lica koja su zajedno sa optuženim učestvovala u počinjenju inkriminiranih radnji. U situacijama kada nije utvrđen njihov identitet, pravilno je navedeno da se radi o NN osobama, dok kod poznatog identiteta prvostepena presuda koristi incijale ovih lica, uz prihvatljivo obrazloženje da lica sa incijalima nisu optuženi u ovom krivičnom postupku. Iz navedenih razloga ukazuju se

neosnovanim žalbeni navodi da je izreka presude nerazumljiva, a događaj neutvrđen.

122. Kada je u pitanju analiza iskaza svjedoka koju odbrana daje žalbom, te prigovora zamjene identiteta, Vijeće ukazuje da pobijana presuda daje iscrpnu i valjanu analizu relevantnih iskaza svjedoka, u onoj mjeri koja je potrebna da bi se inkriminirani događaj odredio u bitnim dijelovima. Tako je prvostepeni sud dao uvjerljivo obrazloženje na koji način je utvrđen identitet optuženog i otklonio sve moguće nedoumice u vezi s tim, pri čemu se pravilno odredio i prema kredibilitetu svjedoka.

123. Naime, evidentno je da optuženog, kao počinioca krivično pravnih radnji, imenom i prezimenom označava svjedok GR-15 koji je u spornom periodu bio pripadnik rezervnog sastava policije i poznaje optuženog Garića, dok svjedoci Mehmed Agić i Ismet Hasanović, kao i Huso Patković, daju opis optuženog, saglasano u bitnim dijelovima, zbog čega im prvostepeni sud poklanja vjeru. Pri tome prvostepeni sud u paragrafu 459. pobijane presude daje analizu iskaza svjedoka Agića, te njegove identifikacije optuženog i jasno obrazlaže svoje zaključke i utvrđenja da svjedok Agić nesumnjivo identificira optuženog Garića kao učinioca krivičnog djela. U tom pravcu prvostepeni sud, cijeneći iskaz ovog svjedoka, da je osoba koja ga je krivične prilike tukla iz sela Mišari, starosti između 25-30 godina, srednje visine, poširok, malo nabijen, crna kosa sa zaliscima, bez brkova i brade, tog dana imao žutu jaknu koju je često nosio i prije rata, doveo u vezu sa iskazima drugih svjedoka, koji optuženog u bitnim dijelovima na isti ili sličan način opisuju, prvostepeni sud pravilno zaključuje da opis fizičkog izgleda optuženog, predodčen od svjedoka Agića, odgovara realnom izgledu optuženog iz predmetnog perioda, kao pripadnika rezervnog sastava policije, zbog čega je pravilno izveden zaključak prvostepenog suda o utvrđenom identitetu optuženog kao počinioca krivičnog djela.

124. U odnosu na žalbene navode kojima se ukazuje na kontradiktorne dijelove iskaza svjedoka Agića, te problematizira prepoznavanje optuženog na fotoalbumu, Vijeće nalazi da je prvostepeni sud u tom pogledu dao valjan zaključak u pogledu vjerodostojnosti iskaza ovog svjedoka, sa pravilnim određenjem prema neznatnim odstupanjima, cijeneći da ovakva manja odstupanja ne dovode u sumnju autentičnost i vjerodostojnost iskaza svjedoka, jer su odstupanja i nepreciznosti razumljive nakon proteka skoro tri decenije od događaja o kojem svjedoči, naročito iz razloga što se odstupanja ne odnose ni na jednu ključnu činjenicu, koje mišljenje dijeli i ovo Vijeće.

125. Prvostepeni sud je pri ocjeni vjerodostojnosti iskaza svjedoka Agića imao u vidu i

činjenicu koju odbrana potencira u svojoj žalbi, a što čini i tokom glavnog pretresa, navodeći da je u predmetnom periodu na području Vlasenice bilo više lica sa prezimenom Garić. Međutim, cijeneći činjenicu da je svjedok Agić radio kao poštar, pa time i poznavao veći broj ljudi sa područja Vlasenice, prvostepeni sud pravilno zaključuje da je svjedok vjerodostojno identifikovao optuženog kao počinioca, pa u tom pogledu, nasuprot žalbenim navodima, nije ostavljena bilo kakva sumnja.

126. Također, iz analize iskaza svjedoka Ismeta Hasanovića (paragrafi 464. i 466. pobijane presude) opisujući lica koja su ga kritične prilike pretukla u stanici policije, pored ostalih navodi i braću Garić, te ih opisuje, i to da je jedan crni, mali, zdepast, bucav, dok je drugi žut - smeđ, viši, nije ih po imenima znao, ali su rodom iz Mišara, Grabovica, čak da zna jednog koji je držao pijacu, da je mrki, crn, imao ožiljak na licu, i to na lijevoj strani, poznat mu je jer se družio sa njegovim komšijom i ispred vrata mu prolazio. Prvostepeni sud se osvrnuo i na razlike u kazivanju svjedoka Hasanovića, koji u predhodnom iskazu iz istrage navodi da ga je tukao Goran Garić, da bi na pretresu precizirao da ga je tukao optuženi Rade Garić, za što svjedok daje prihvatljivo objašnjenje da je možda mislio na Gorana Viškovića koji je također tu bio prisutan, da Garićima tada nije znao pojedinačna imena, da je ime optuženog Rade Garića saznao tek nakon što je dobio poziv, kao i da je prvobitno pogriješio, ali je sada potpuno siguran da je Rade Garić osoba koje ga je udarala. Prvostepeni sud je cijeneći dati opis optuženog i dovodeći ga u vezu sa činjenicom da mnogobrojni svjedoci optuženog opisuju na identičan način, kao mrk, rodom iz Mišara i sa ožiljkom na lijevoj strani lica, onda je bilo opravdano pokloniti vjeru takvom kazivanju svjedoka.

127. Navodi odbrane, kojim se pokušava osporiti identitet optuženog, usmjereni na optuženikovu pripadnost policiji, kao i navodi u pogledu uniforme, nisu dali drugačiji rezultat od onoga kako to prvostepeni sud pravilno zaključuje, jer zbog protoka vremena neopravdano je zahtijevati da se svjedoci sjećaju svakog detalja. U odnosu na navod odbrane da optuženi nije držao pijacu, čime automatski ne odgovara opisu počinioca kojeg daje svjedok Hasanović, Vijeće nalazi da se radi o irelevantnom detalju koji čini bezuspješnim pokušaj dokazivanja teze zamjene identiteta.

128. Prema tome, imajući u vidu ovakvu argumentaciju prvostepenog suda, utemeljenu na valjanim dokazima, iskazima svjedoka koji uvjerljivo i bez ikakvog motiva, iznose svoja neposredna saznanja, saglasno opisujući fizički izgled optuženog kao počinioca djela, Vijeće zaključuje da navodi odbrane kako optuženi u kritično vrijeme zajedno sa

bratom nije bio u policiji, te nije držao pijacu i slično, aposlutno ne dovode u pitanje zaključke prvostepenog suda u pogledu identiteta optuženog.

129. Vijeće je preispitalo i žalbene navode kojima se ukazuje da iz skaza svjedoka odbrane Gradinac Slobodana, Lošić Rajka, Kliještan Rada, Kliještan Milosava i drugih, proizilazi da optuženi u kritično vrijeme nikog ne privodi u SJB Vlasenica i nikoga ne zlostavlja, Vijeće nalazi da ovakvi iskazi ne isključuju prisustvo optuženog u SJB Vlasenica. Činjenica da svjedoci eventualno nemaju saznanja o pojedinim radnjama optuženog, ne može ukazivati da se događaj nije desio, posebno kod naprijed iznesenih valjanih dokaza u pravcu preduzetih radnji od strane optuženog, zbog čega Vijeće nalazi neosnovanim žalbeni navod odbrane u pogledu dokazanosti činjenica iz tačke 1.1. izreke pobijane presude.

(c) Tačka 1.2. osuđujujućeg dijela izreke presude

130. Žalbom se ukazuje da su činjenice utvrđene u ovoj tački izreke presude nejasne, netačne i nemoguće. Tako odbrana ističe da je općepoznato da SJB nemaju zatvor i da ga nikada nisu imale, nego samo prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode i to u maksimalnom kapacitetu 4-5 lica, koje su smještene uz dežurne službe, dok su na spratu isključivo radne prostorije rukovodnog sastava i krim službe. Prvostepeni sud je pogrešnom ocjenom dokaza, pogrešno utvrdio činjenično stanje i prihvatio činjenice koje nisu dokazane. Tako za odbranu ostaje nejasno na osnovu čega prvostepeni sud u pobijanoj presudi navodi zatvor, koji je notorno u nadležnosti Ministarstva pravde i smješta ga u nadležnost SJB Vlasenica, a naročito na osnovu čega je utvrđeno vrijeme, mjesto i način izvršenja krivičnog djela za koje je optuženi osuđen. Žalbom se ukazuje na pogrešnu ocjenu iskaza svjedoka Saliha Mehičića, koji ne daje uvjerljivo objašnjenje svog iskaza iz istrage gdje pominjanje Garića kao osobe koja ga je tukla, bez navođenja imena, koji iskaz po ocjeni odbrane nije potvrdio niti jedan drugi svjedok. Odbrana smatra da je prvostepeni sud pogrešno cijenio i iskaze svjedoka Rahmana i Dževada Šiljkovića, te Muje Ćatića, čiji iskaz nije naveden samo iz razloga jer pogoduje odbrani. Odbrana pojašnjava kako je ocjena iskaza ovih svjedoka morala biti u skladu sa principom *in dubio pro reo*. Pri tome, odbrana se poziva na iskaz svjedoka Sinana Hodžića, navodeći da ga je u SUP sproveo Goran Garić, nakon čega će biti prebačen u zatvor gdje provodi 10 dana, a potom u Sušicu, te na kraju u Batković. Svjedok nigdje ne navodi da je u ovim objektima video niti čuo za dolazak Rada Garića, osim što je čuo da pored Gorana Garića ima još jedan Garić. Ovakvom iskazu ovog svjedoka, prvostepeni sud nije dao

povjerenje, što je rezultiralo pogrešno i nepotpuno utvrđenim činjeničnim stanjem. Odbrana iznova ističe da prvostepeni sud nije dao povjerenje ni svjedocima Kliještan Milosavu, Gradinac Slobodanu, Kliještan Radu, Lošić Rajku i drugim, koji saglasno navode da nikada nisu čuli ni vidjeli da je Rade Garić bilo koga lišio slobode, priveo u SJB Vlasenica ili zlostavljao, samo zato što se radi o svjedocima odbrane.

131. Vijeće istaknute žalbene navode cijeni neosnovanim.

132. Prije svega, pogrešno se žalbom imputira da je ovom tačkom izreke presude utvrđeno da se zatvor, koji je u nadležnosti Ministarstva pravde, stavlja u nadležnost SJB Vlasenica, iako iz iskaza svjedoka Zdravka Popovića, koji je 1992. bio čuvar u zatvoru u Vlasenici, proizilazi da je taj zatvor bio u nadležnosti policije, i da su tu dovođeni i zarobljeni Muslimani, što je moguće u okolnostima koje su vladale 1992 godine u Vlasenici. Međim, iz činjeničnog supstrata ove tačke izreke presude, evidentno je da se nije radilo o zatvoru, kao ustanovi za izdržavanje krivičnih sankcija, već o prostorijama u SJB Vlasenica, gdje su prema kazivanju svjedoka dovođeni i zatvarani muškarci Bošnjačke nacionalnosti. Upotreba termina zatvor ili prostorija za zadržavanje, ne mijenja suštinu događaja i utvrđene činjenice, pa Vijeće nalazi bespotrebno dalje bavljenje ovim pitanjima, već će samo konstatovati da je prvostepeni sud činjenicu broja zatvorenih lica u prostorijama SJB Vlasenica cijenio u okviru događaja opisanog u tački 1.1 izreke, a ne u tački 1.2, kada je pravilno utvrdio da iz iskaza svjedoka Ismeta Hasanovića proizilazi da je u prizemlju SJB Vlasenica postojala prostorija u koju su dovođeni muškarci Bošnjaci i kojih je u inkriminisano vrijeme bilo 50-tak.

133. Nasuprot žalbenim navodima, Vijeće nalazi da je prvostepeni sud u tački 1.2 izreke presude pravilno utvrdio vrijeme, mjesto i način izvršenja krivičnog djela progona zatvaranjem ili drugim teškim oduzimanjem fizičke slobode i drugim nečovječnim djelima slične prirode, učinjenim u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama e) i k) KZ BiH, za kojeg je optuženog oglasio krivim.

134. U vezi s tim, prvostepeni sud je pravilno cijenio iskaze svjedoka Rahmana Šiljkovića, Dževada Šiljkovića, Saliha Mehičića i Muje Ćatića. Tako prvostepeni sud prisustvo i učešće optuženog u inkriminisanom događaju utvrđuje iz iskaza svjedoka Rahmana Šiljkovića, koji je iznoseći svoja neposredna saznanja o događaju kada je sredinom maja 1992. godine u Vlasenici izveden iz kuće Fadila Šiljkovića, gdje se krio iz straha za svoju

sigurnost, te potom udaran prilikom izlaska iz kuće i putem prema zgradi suda u Vlasenici, a onda zatvoren u SJB Vlasenica, navodeći da je te prilike na putu ispred kuće vidio i optuženog Garića, kojeg je znao iz viđenja, te da je za Garića saznao od brata koji ga je bolje poznao i od Muje Ćatića. Ovaj svjedok je, kako je to prvostepeni sud pravilno cijenio, izvršio prepoznavanje optuženog putem fotografija, kada je istog prepoznao po ožiljku na licu a kojeg nakon toga identifikuje i u sudnici. Saglasno iskazu ovog svjedoka, i svjedok Salih Mehičić, potvrđuje prisustvo optuženog inkriminisanom događaju, kojeg poznaje iz viđenja, što pravilno cijeni prvostepeni sud u paragrafu 406. pobijane presude, te upravo označava optuženog kao jednu od osoba koja ga je kritične prilike udarila po leđima, kada izlazi iz kuće Fadila Šiljkovića, i to čizmama, kundakom u dijelu kičme i potiljka, te potom daje vrlo detaljan i vjerodostojan opis: nižeg rasta, puniji momak, dobar vojnik i spreman, sa nečim na licu u obliku ožiljka ili fleke, što se ne razlikuje od opisa optuženog, koji daju i drugi svjedoci. Svjedok Dževad Šiljković optuženog nije vidio pred kućom kritične prilike, ali jeste poslije pred zgradom SJB Vlasenica, u vezi s čim prvostepeni sud pravilno zaključuje da ova činjenica ne znači da optuženi i nije bio pred kućom Fadila Šiljkovića, jer se prema iskazu svjedoka Rahmana Šiljkovića stvorila gužva pred kućom, te svjedok Dževad Šiljković nije mogao opaziti ko je sve bio prisutan. Međutim, iz iskaza svjedoka Dževada Šiljkovića, nesumnjivo proizilazi da ga je nakon dovođenja pred zgradu suda u Vlasenici, upravo optuženi Garić maltretirao i udarao.

135. Analizom iskaza ovih svjedoka, koji su na vrlo sličan način opisali izgled osobe koja je kritične prilike učestvovala u izvođenju, nečovječnom postupanju i zatvaranju muškaraca koji su se zatekli u kući Fadila Šiljkovića, prvostepeni sud je nesumnjivo utvrdio da su ovi svjedoci na licu mjesta vidjeli upravo optuženog Garića i da su ga vrlo detaljno i jasno opisali, te da nema dileme da se u konkretnom radi upravo o optuženom Radu Gariću, koji zaključak dijeli i ovo Vijeće.

136. Vijeće nalazi da odbrana žalbom neosnovano ukazuje kako prvostepeni sud ne cijeni iskaz svjedoka Muje Ćatića, dok se nasuprot navedenom kroz cjelokupnu analizu činjeničnih zaključaka ove tačke izreke, prvostepeni sud referiše na iskaz ovog svjedoka, te ga dovodi u vezu sa iskazima drugih svjedoka, očevidaca, poklanjajući mu vjeru u pogledu redoslijeda radnji dešavanja opisanih u tački 1.2. optužnice, i općenitih okolnosti koje se tiču ovih inkriminacija, što prvostepeni sud konstatuje u paragrafu 412. pobijane presude. Tako prvostepeni sud, nasuprot žalbenim navodima, daje razloge zašto ne prihvata iskaz ovog svjedoka u pogledu uloge i odgovornosti optuženog Garića, navodeći

da svjedok nejasno i konfuzno svjedoči o ovim činjenicama, što je za posljedicu imalo i izmjenu činjeničnog opisa na način da je smanjena kriminalna količina koja se optuženom stavlja na teret. Stoga, odbrana u tom pravcu nije uskraćena za obrazloženje činjenica na temelju kojih je donesena odluka o krivnji optuženog.

137. Žalbene navode u pogledu iskaza svjedoka Sinana Hodžića u odnosu na ovu tačku izreke, Vijeće nije moglo ispitati, obzirom da prvostepeni sud iskaz ovog svjedoka nije ni cijenio kada izvodi činjenične zaključke, već isto čini kod drugih inkriminiranih događaja.

138. Vijeće i kod ove tačke izreke, cijeneći žalbene navode da iz skaza svjedoka odbrane Gradinac Slobodana, Lošić Rajka, Kliještan Rada, Kliještan Milosava i drugih, proizilazi da optuženi u inkriminirano vrijeme nikog nije privedo u SJB Vlasenica i nikoga nije zlostavljao, zaključuje da takvi iskazi ne isključuju prisustvo optuženog inkriminiranom događaju. Činjenica da svjedoci nemaju saznanja o inkriminiranim radnjama, ne znači da se nisu ni desile, posebno kod naprijed iznesenih valjanih dokaza, iskaza očevidaca koji su na detaljan, jasan i uvjerljiv način iznijeli neposredna opažanja i lični doživljaj jedne takve stresne životne situacije u kojoj su bili u prilici identifikovati počinioca, te Vijeće nije našlo osnovanim žalbeni navod o nedokazanosti činjenica iz tačke 1.2. izreke pobijane presude.

(d) Tačka 1.3. osuđujućeg dijela izreke presude

139. Žalbom se i u odnosu na ovu tačku izreke ističe da nije utvrđeno vrijeme izvršenja krivičnog djela, te da nije dokazano ko je zarobio ove ljude, ko ih je zatvorio i po čijoj naredbi, ko ih dovozi u Sušicu i po čijoj naredbi. U tom smislu, odbrana daje analizu iskaza saslušanih svjedoka, te ukazuje da svjedok Huso Patković navodi da ga je Goran Višković i još jedan mladi vojnik 23.aprila 1992. odveo u policiju, gdje ga je lice prezimena Garić, udarilo čizmom u stomak, što ničim nije potvrđeno. To lice je bilo obučeno u šarenu maskirnu uniformu, pri čemu odbrana napominje da je rezervna policija tada nosila isključivo staru plavu policijsku uniformu, te da svjedok tokom istrage nije spominjao prezime Garić. Odbrana dalje ukazuje da je svjedok Hasma Efendić potvrdila da poznaje Rada Garića, da ga je vidjela ispred zgrade policije kada je udaren njen rođak, ali ga nije udario Garić, te da svjedok na glavnom pretresu, upitana da pokaže Garića, pokazuje na njegovog branioca i ostaje pri ovoj tvrdnji i tokom unakrsnog ispitivanja, što po odbrani, govori u prilog činjenici da je svjedok instruisana šta treba reći ali je sve „pobrkala“. Odbrana tvrdi da bošnjačko stanovništvo Vlasenice nije poznavalo Rada Garića, koji je kao mlad otišao u Pulu i tamo ostao svo vrijeme do izbijanja rata, nakon čega je došao u

svoje selo, te je očigledno nametanje svjedocima njegovog imena i prezimena Rada Garića, koju činjenicu prvostepeni sud zanemaruje.

140. Žalbom se dalje ističe da su svjedoci Klještan Milosav, Klještan Rade, Lošić Rajko i Gradinac Slobodan u cjelosti negirali činjenične navode iz ove tačke izreke, te saglasno navode da nikada nisu vidjeli, niti čuli da je u relevantno vrijeme, Rade Garić učestvovao u privođenju i zlostavljanju bilo koga. Ovi svjedoci izjavljuju da se optuženi u policiji zadržao 20-tak dana a potom otišao u svoje selo gdje je formirana vojna jedinica Odred Drinjača. Međutim, prvostepeni sud nije dao povjerenje iskazima ovih svjedoka zbog čega je pogrešno izveden zaključak o krivnji optuženog. Odbrana ukazuje na iskaz svjedoka optužbe Zdravka Popovića, koji je u inkriminisano vrijeme bio rezervni policajac, koji pojašnjava da su u proljeće i ljeto 1992. nosili staru policijsku uniformu, a kasnije dobili maskirnu, navodeći da poznaje Rada Garića, ali da isti nije dolazio u zatvor iza suda gdje je on bio stražar, da nije dolazio u policiju, te da nije vidio niti čuo da je nekoga ubio, silovao niti zlostavljao, koji iskaz ni Sud ni Tužilaštvo nisu uzeli u obzir primjenom člana 14. ZKP BiH.

141. Vijeće iznesene žalbene navode cijeni neosnovanim.

142. Prvostepeni sud je analizom provedenih dokaza, i to iskaza svjedoka GR-9, dovodeći ga u vezu sa iskazima drugih svjedoka u pogledu identifikacije, odnosno opisa optuženog, van razumne sumnje utvrdio da je optuženi na način, mjesto i vrijeme, kako je to navedeno u tački 1.3 izreke presude, nečovječno postupao prema GR-9, odnosno počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom k) druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja, sve u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine,

143. Žalbom se neosnovano ukazuje da nije utvrđeno vrijeme izvršenja krivičnog djela, obzirom da je u pobijanoj presudi, paragraf 492, prvostepeni sud ocjenom iskaza svjedoka –oštećenog GR-9 približno utvrdio datum kada je oštećeni pretrpio nečovječno postupanje, u nemogućnosti da tačno vremenski precizira dan u mjesecu iza datuma 06.06.1992. kada je zajedno sa još 120 drugih muškaraca iz okolnih sela Vlasenice krenuo ka slobodnoj teritoriji, kada će naići na zasjedu gdje je i sam ranjen, dok je jedan broj ljudi ubijeno, a njih nekoliko zarobljeno. Cijeneći navedeno, logično je i prihvatljivo da je datum inkriminisanog događaja 07.06.1992. ili približnog tog dana, kao što se prvostepenom

presudom navodi i u tom pogledu Vijeće ne nalazi nejasnoće koje žalba potencira.

144. U pogledu žalbenih navoda da nije utvrđeno ko je zarobio pomenute osobe, zatvorio ih i odveo u logor Sušica i po čijoj naredbi, Vijeće nalazi da se ove radnje ne stavljaju na teret optuženom, pa nisu ni bile od odlučnog značaja za utvrđenje. Prvostepeni sud se fokusirao na utvrđivanje činjenica i okolnosti dešavanja sa zarobljenim muškarcima, učešće optuženog u njihovom fizičkom i psihičkom zlostavljanju i radnje koje optuženi kritične prilike poduzima.

145. I kod ove tačke odbrana se bavi analizom iskaza svjedoka koji nisu svjedočili konkretno u vezi spornog događaja, već na opće okolnosti i događaje iz drugih tačaka izreke presude (Huso Patković i Hasma Efendić), navodeći da prvostepeno vijeće zanemaruje njihove iskaze, insistirajući da su svjedoci instruisani u pogledu sadržine njihovog kazivanja.

146. S tim u vezi, Vijeće je analizom pobijane presude zaključilo da je prvostepeni sud posebnu pažnju poklonio ovakvim prigovorima odbrane, iznoseći logičku analizu iskaza svjedoka, kako iz istrage, tako i sa glavnog pretresa, te navodeći uvjerljive, racionalne i prihvatljive razloge zašto je kojem od svjedoka poklonio vjeru. Ovo Vijeće ukazuje da je pretresno vijeće imalo mogućnost da na osnovu činjenica i neposrednog opažanja stekne utisak o istinitosti kazivanja svjedoka, obzirom da je tokom glavnog pretresa moglo opažati ponašanje svjedoka kod davanja iskaza, a što je upravo i cilj neposrednog izvođenja dokaza. U tom smislu pretresno vijeće je imalo mogućnost promatrati svjedoke i uvjeriti se u istinitost njihovih emocionalnih reakcija i neverbalnog ponašanja, te i na ovaj način sa izvedenim zaključcima, pristupiti ocjeni dokaza.

147. Vijeće će se posebno baviti pitanjem identifikacije optuženog kao počinioca djela, što je suština žalbenih navoda kojima se ističe da bošnjačko stanovništvo u Vlasenici nije poznavalo optuženog, koji je do izbijanja rata radio u Puli, a potom došao u Vlasenicu, zbog čega je bilo nemoguće da istog identifikuju.

148. Kada je u pitanju inkriminirani događaj iz tačke 1.3. izreke presude, prvostepeni sud je identitet počinioca utvrdio ocjenom iskaza svjedoka –oštećenog GR-9, koji je iznio svoja neposredna opažanja o osobi koja ga je kritične prilike fizički mučila tako što mu je sa povrijeđene noge skinula i oduzela kaiš kojim je svjedok zaustavljao krvarenje. Svjedok je opisujući počinioca naveo da je došlo lice Garić, za kojeg su mu drugi koji su bili s njim rekli da se preziva Garić, dok ga je on znao samo „iz viđenja“, „ponizak, poširok,

mrk, u policijskoj uniformi, plava, prijašnja“, što prvostepeni sud pravilno dovodi u vezu sa opisom optuženog koji daju drugi svjedoci, koji su ga neposredno poznavali i upravo identičnim obilježjima identifikovali. Prvostepeni sud je, po ocjeni Vijeća, pravilno zaključio, bez bilo kakve sumnje, da je iz iskaza svjedoka GR-9 proizilazi da je upravo optuženi poduzeo radnje nečovječnog postupanja prema GR-9 na način kako je to opisano u tački 1.3. izreke presude. Vijeće nalazi da činjenica što je optuženi do izbijanja rata radio u Puli, ne znači da nije više uopšte dolazio u Vlasenicu ili da ga se ljudi iz Vlasenice ne sjećaju iz vremena prije odlaska na rad, tako da ovakva teza odbrane i nema značaj kod mogućnosti identifikacije optuženog.

149. Prvostepeni sud je u paragrafu 495. pobijane presude dao osvrt na prigovore odbrane kojima osporava utvrđenje identiteta optuženog, te iste nalazi neosnovanim, navodeći da opis počinioca koji daje svjedok GR-9 odgovara opisu optuženog koji daju i drugi svjedoci u ovom postupku, te prvostepeni sud opis fizičkog izgleda optuženog: niži, krupniji, crn ili mrk, dovodi u vezu sa fotografijama na kojima svjedok identifikuje optuženog, uz konzistentnost svjedokovog sjećanja, izvodi pravilan zaključak da je upravo optuženi Rade Garić počinilac radnji koje mu se stavljaju na teret ovom tačkom izreke presude. Ovakav zaključak prihvata i ovo Vijeće, obzirom da je prvostepeni sud iznio uvjerljive i logične razloge za takvo svoje utvrđenje, koje odbrana svojim dokazima, niti žalbenim navodima, nije uspjela dovesti u pitanje.

150. Naime, žalbenim navodima da svjedoci odbrane Klještan Milosav, Klještan Rade, Lošić Rajko i Gradinac Slobodan, kao ni svjedok optužbe Zdravko Popović, nikada nisu vidjeli, niti čuli da je Rade Garić učestvovao u privođenju i zlostavljanju bilo koga, odbrana nije opovrgla naprijed iznesena utvrđenja, već samo ukazala da svjedoci nisu znali za ovu činjenicu. Dakle, činjenica što svjedoci nemaju saznanja o događaju, ne znači da se isti nije ni desio, što je životno i logički moguće, posebno u konkretnim okolnostima koje su vladale u Vlasenici i okolini 1992 godine.

151. Stoga, Vijeće iz navedenih razloga nalazi neosnovanim žalbene navode da je pogrešno utvrđeno činjenično stanje i izveden pogrešan zaključak o krivnji optuženog.

(e) Tačka 1.4. osuđujućeg dijela izreke

152. Žalbom se ističe prigovor na ocjenu iskaza svjedoka i zaključke prvostepenog suda, te pogrešno utvrđeno činjenično stanje u paragrafima 425. do 443.pobijane presude. Odbrana navodi da je prvostepeni sud, umjesto Tužilaštva, uredio optužnicu, na

štetu optuženog. Optužnicom nije navedeno ime niti jednog izvedenog lica, dok se u izreci presude navodi nadimak lica „Pekar“, što je pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje. Tužilac nije dokazao vrijeme dešavanja, što prvostepeni sud nije mogao ni utvrditi, već u presudi ostavlja formulaciju „*neutvrđenog dana*“ i vremenski raspon od 4 mjeseca, što je po odbrani nedopustivo. Žalbom se navodi da prvostepeni sud nije po principu „van svake razumne sumnje“ utvrdio vrijeme izvršenja krivičnog djela, lice koje je odobrilo izvođenje ljudi iz Sušice i broj odvedenih ljudi, nestanak eventualnih leševa žrtava, njihova imena i imena lica koja su ih ubila, kao i mnogo drugih pitanja. Svjedoci Radivoje Gadžunović i Risto Vasiljević zvan „Fongo“ nisu potvrdili činjenične navode iz ove tačke, zbog čega su svjedoci bili izloženi ozbiljnom pritisku tokom direktnog ispitivanja. Odbrana tvrdi da se kod ocjene iskaza ovih svjedoka radi o dvostrukim aršinima, te da je prvostepeni sud povjerovao svemu što ide na teret optuženom, zanemarujući ono što mu ide u prilog. Činjenice iz ove tačke izreke presude nisu potvrdili ni drugi svjedoci, a nije bilo ni materijalnih dokaza. Svjedok odbrane Milenko Gojgolović, koji je u relevantno vrijeme bio stražar u Sušici, svjedočio je o svojim saznanjima, ali mu sud mu nije poklonio vjeru. Ni svjedok optužbe GR-8 nije potvrdio činjenične navode iz ove tačke izreke presude, navodeći da je jedne prilike Rade Garić dolazio u Sušicu, tražio uniforme i grupu zatvorenika za razmjenu, a o svemu ovome se pitao Dragan Nikolić „Jenki“. Naveo je da su netačno upisani navodi iz istrage, kako se pričalo da u ubistvima učestvuje grupa kojom komanduje Rade Garić, te je potvrdio prigovor odbrane da su brojni iskazi tokom istrage uzeti na nezakonit način, raznim pritiscima, prevarama i ucjenama kroz predočavanje problema koje imaju sami svjedoci, što je prvostepeni sud zanemario. Po ocjeni odbrane, iskaz svjedoka GR-8 nije trebao biti cijenjen kao kredibilan i istom se nije trebalo dati povjerenje, između ostalog i zbog njegove uloge i radnji koje mu drugi svjedoci stavljaju na teret, a koje okolnosti prvostepeni sud nije cijenio. Odbrana stiče utisak da se svjedocima dalo povjerenje samo u dijelovima koji idu na štetu optuženog, što implicira pogrešnu ocjenu dokaza, te pogrešno utvrđeno činjenično stanje.

153. Žalbom odbrana daje analizu dokaza, te navodi da je svjedok optužbe Lelo Tima izjavila da je bila u logoru Sušica, ali nije vidjela dolazak Rada Garića, koji dio iskaza prvostepeni sud nije cijenio. Činjenične navode iz ove tačke nije potvrdio ni svjedok Gojgolović Milenko, svjedok odbrane, u relevantno vrijeme stražar u Sušici, koji nije vidio da Rade Garić iz Sušice izvodi bilo koga, niti je za takvo nešto čuo. Svjedok optužbe Mujo Ćatić navodi da Rade Garić nije dolazio u Sušicu, bilo koga tukao ili izvodio, kojim iskazima prvostepeni sud ne pridaje značaj. U pročitanoj izjavi preminule Fežić Zarfje nije

navedeno da je vidjela ili čula da Rade Garić privodi i zlostavlja ljude u PS Vlasenica, iako je ista odlazila da vidi šta se desilo sa njenim sinom Enisom koji je priveden u policiju. Od 10. jula 1992. je bila u Sušici i nije vidjela Rada Garića, kojoj izjavi prvostepeni sud ne pridaje značaj. Svjedok GR-19 navodi da optuženog poznaje iz viđenja, nije ga poznavao prije rata, viđao ga je tek poslije rata, da je u Sušicu dolazio Vujo Garić i odveo 10 ljudi na Pelemiše da kopaju rovove, da je dolazio i Garić, bez navoda o kojem se Grliću radi, ali da nikog nije tukao ni maltretirao, koji iskaz prvostepeni sud nije cijenio, dok je odbijen prijedlog odbrane da se u spis ulože dvije izjave ovog svjedoka po kojima optuženog Garića uopšte ne pominje, što bi išlo u prilog optuženom. Svjedok optužbe Mujo Ćatić, koji je bio u logoru Sušica navodi da Rada Garića nije vidio u Sušici, ali jeste ranije kod zgrade suda gdje je bio doveden sa komšijama, tada je optuženi bio u civilu i nikog nije zlostavljao. Ni svjedok GR-9, koji je nakon zarobljavanja i boravka u starom zatvoru, prebačen u Sušicu, navodi da nije viđao Rada Garića. Na ove okolnosti su saslušavani i svjedoci Tužilaštva Murtija Dautović, Muška Alihodžić i Ismeta Efendić, koji niti jednom riječju optuženog ne dovode u vezu sa navodima iz ove tačke izreke presude. Međutim, sve ove iskaze prvostepeni sud nije cijenio, te odbrana smatra da Apelaciono vijeće treba primijeniti princip *in dubio pro reo*.

154. Apelaciono vijeće i ove žalbene navode cijeni neosnovanim, obzirom da istima nisu dovedena u pitanja činjenična utvrđenja pobijane presude u pogledu tačke 1.4 izreke presude.

155. Cijeneći žalbene navode kojima se ukazuje na pogrešno utvrđeno činjenično stanje po paragrafima 425. do 443. pobijane presude, Vijeće nalazi da navedeni paragrafi u pogledu inkriminisanog događaja iz tačke 1.4. izreke pobijane presude sadrže dostatno i jasno obrazloženje kako i na koji način su utvrđene odlučne činjenice. Prvostepeni sud jasno obrazlaže kako i na osnovu kojeg dokaza je utvrdio svaku pojedinu činjenicu, tako da kod date analize ne ostavlja prostor za bilo kakvu sumnju.

156. Vijeće nalazi neosnovanim žalbene navode da je prvostepeni sud intervencijom u činjeničnom opisu tačke 1.4 izreke izmjenio optužnicu na štetu optuženog. Naprotiv, radilo se o usklađivanju činjeničnog opisa sa iskazima svjedoka, bez zadiranja u bitne elemente inkriminacije koja se optuženom stavlja na teret, izostavljajući pri tom određenu kriminalnu količinu, što nije u suprotnosti sa ZKP BiH. Prvostepeni sud, na taj način na osnovu rezultata provedenog dokaznog postupka, dao je vjerodostojniji prikaz događaja kako se u stvarnosti desio, na način koji nije ugrozio odbranu optuženog. Tako je prvostepeni

sud osim neznatnih korekcija, koje se odnose na izostavljanje imena uniformisanih lica koja su kritične prilike izvela zatvorenike iz logora Sušica, te naziva firme čiji su kamion i kombi vozila odvezla zatvorenike, smanjio kriminalnu količinu i to u bitnom obimu, te je tako korigovan navod *“u više navrata izveo u grupama”* na način *“izveo grupu”*, te navod *“među kojima Sitarević Mehmed sin Derviša, Čehajić Meho sin Huse, Ademović Nazif zv. „Šikara”, Salko zv. „Kondža”, Abdulah zv. „Pekar”, izvjesni Aljo i druge do sada neidentifikovane civile”* je korigovan na način da glasi *“među kojima je bilo lice zvano Pekar”*, što je sve u skladu sa iskazom svjedoka GR-8 kao očevidca događaja, koji je iznio neposredna saznanja i identificirao samo jedno njemu poznao lice u grupi izvedenih lica. Po ocjeni Vijeća, prvostepeni sud navedenim izmjenama nije postupao na štetu optuženog.

157. Što se tiče žalbenih navoda kojima se i u odnosu na ovu tačku izreke potencira nepreciznost u pogledu vremena izvršenja krivičnog djela, Vijeće nalazi da je vremenska odrednica *„neutvrđenog datuma u periodu od početka juna mjeseca do kraja septembra mjeseca 1992 godine“* s obzirom na prirodu zločina, vremensku distancu od učinjenja istog, te sposobnost svjedoka očevidaca da sa sigurnošću preciziraju tačan vremenski slijed događaja iz jednog takvog stresnog doživljaja, sasvim je dovoljna da se inkriminisnom događaju da vremenska dimenzija. Pri tome Vijeće ponovo napominje kako se optuženi brani od kriminalnog događaja u prošlosti, u njegovoj cjelini, gdje se odlučujuća okolnost koja je od utjecaja na njegovu krivnju ne može svesti na preciziranje činjenične pojedinosti tačnog dana počinjenja krivičnog djela, dokle god je vremenski okvir postavljen na način da postoji objektivna mogućnost preispitivanja krivnje optuženog, što je u konkretnom slučaju zadovoljeno.

158. U odnosu na žalbene navode kojima se u prilog tezi da je činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno, ukazuje da je ostalo nepoznato odobrenje za izvođenje ljudi iz Sušice i broj ljudi, eventualni leševi žrtava, njihova imena i imena onih koji su ih ubili, Vijeće ukazuje da ova pitanje kod inkriminacije prisilnog nestanka osoba u osnovu progona, gdje se ne zna gdje se nalaze lica koja su prisilno odvedena, odnosno njihova tijela, koja informacija je uskraćena od strane počinioca, nisu od značaja za ocjenu krivnje optuženog, pri čemu optuženom nije ni stavljeno na teret da je odobrio izvođenje ovih ljudi iz Sušice. Pitanje tačnog broja i imena odvedenih i nestalih osoba, također nije od odlučnog značaja za predmetnu inkriminaciju, obzirom da je ta okolnost utvrđena u dovoljnoj mjeri koja čini dokazanim da se ovaj događaj zaista i desio. Prvostepeni sud je

cijeneći relevantne iskaze svjedoka pravilno utvrdio da se radilo o grupi od 10 do 12 neidentifikovanih civila bošnjačke nacionalnosti, od kojih je jedno lice nadimka „Pekar“, kako to i proizilazi iz iskaza svjedoka očevica GR-8. To što svjedok nije mogao pružiti informaciju o imenima drugih odvedenih lica u toj grupi, ne znači da se događaj nije desio, pa je takvo zaključivanje odbrane u konkretnoj situaciji apsolutno pogrešno.

159. S tim u vezi Vijeće će se dalje pozabaviti žalbenim navodima koji se tiču ocjene iskaza svjedoka koji su saslušani na ove okolnosti. Nasuprot žalbenim navodima da iz iskaza svjedoka ne proizilaze činjenični navodi ove tačke izreke presude, Vijeće nalazi da je prvostepeni sud pravilno krenuo od ocjene iskaza svjedoka GR-8, koji je u inkriminisano vrijeme bio stražar u logoru Sušica i prema tome iznio svoja neposredna saznanja koja je kao očevidac stekao, i to da je optuženog Garića vidio jednom prilikom u logoru, krajem juna, jula, da je došao sa bratom Zoranom i još jednim licem koje svjedok ne poznaje. Iz iskaza ovog svjedoka proizilazi da je optuženi došao vozilom, da su tražili Dragana Nikolića, koji je izašao iz stražarske kuće, te da su od njega zahtijevali neke uniforme i 13-14 zatvorenika za razmjenu ili rad. Kako je Nikolić za navedeno tražio potvrdu, sva trojica su otišla i vratila se sa nekim papirom, uzeli u šatorska krila garderobu i odveli 13-15 ljudi, koje su prethodno Dragan Nikolić i Zoran Garić izabrali, a odvezli su se istim vozilom kojim su i došli. Iz iskaza svjedoka GR-8 proizilazi da se sjeća jednog od odvedenih, koji je prije rata taksirao i imao je nadimak Pekar, iz Vlasenice, tada imao oko 35 godina, i da ti ljudi koje je Garić odveo nisu vraćeni, obzirom da Pekara poslije toga više nije vidio.

160. Navedeno kazivanje svjedoka GR-8, prvostepeni sud je dalje doveo u vezu sa iskazima svjedoka Rista Vasiljevića, GR-10 i Radivoja Gadžunovića, koji su kao pripadnici Garićeve jedinice u inkriminisano vrijeme, iznijeli svoja saznanja o odvođenju zatvorenika iz logora Sušica. Prema iskazu svjedoka Rista Vasiljevića, isti je u dva navrata išao po zatvorenike u Sušicu i vršio obezbjeđenje istih, a po završetku sa radovima zatvorenike su vraćali nazad u logor, što proizilazi i iz iskaza svjedoka GR-10 datom u istrazi, i koji je prihvaćen kao vjerodostojan, u djelu da je zarobljenike iz Sušice preuzimao i dovodio optuženi Garić i da se on pitao o svemu u vezi sa ovim zarobljenicima. Iz iskaza svjedoka Radivoja Gadžunovića, koji je tada obavljao poslove vozača u odredu Drinjača, i koji je vozio zatvorenike da kose, sa pratnjom koja je vršila obezbjeđenje, proizilazi da je su ova lica obezbjeđivali pripadnici Garićeve jedinice. Kada se iskazi ovih svjedoka dovedu u međusobnu vezu, onda je pravilan zaključak prvostepenog suda, da je upravo optuženi

Rade Garić, kritične prilike kako to I pojašnjava svjedok GR-8, zajedno sa njemu poznatim vojnicima, iz logora Sušica izveo grupu zatvorenika, od 10 do 12 ljudi, od kojih je jedan imao nadimak „Pekar“, koji su odvezeni u nepoznatom pravcu i nikada nisu vraćeni u Sušicu.

161. Dakle, neutemeljeni su navodi odbrane da prvostepeni sud nije cijenio iskaze ovih svjedoka te da su činjenice pogrešno i nepotpuno utvrđene, zbog čega Vijeće dalje ukazuje da je u kontekstu pristupa optuženog logoru Sušici, prvostepeni sud cijenio i iskaz svjedoka Ismeta Hasanovića (bio zatvoren u Sušici), iz kojeg proizilazi da je ispred Sušice viđao braću Garić, te iskaze drugih svjedoka koji su imali potvrđujući karakter u odnosu na iskaz svjedoka GR-8, i to iskaz svjedoka Murtije Dautović, koja je izjavila da su Sejfo Telalović, Mehanović, Meho Bošnjaković, Juso, Pekar i drugi odvedeni iz logora navodno da rade na Mišarima i da se niko od njih više nije vratio. Iz navedenih razloga Vijeće nalazi pravilnim zaključak prvostepenog suda iz paragrafa 438. pobijane presude

162. Prvostepeni sud je cijenio i iskaze svjedoka optužbe Lelo Time, Muje Ćatića, GR-19, GR-9, pročitani iskaz Fejzić Zarfe, te iskaz svjedoka odbrane Gojgolović Milenka, u onoj mjeri u kojoj su svjedoci uvjerljivo iznijeli svoja saznanja o inkriminisanom događaju i radnjama optuženog. Tako su iskazi svjedoka Lelo Time, GR-19 i GR-9, kao i Milenka Gojgolovića cijenjani na okolnosti širokog i sistematičnog napada u Opštini Vlasenica u inkriminisanom periodu, i u pogledu funkcionisanja logora Sušica. Iskaz Muje Ćatića u odnosu na ovu tačku izreke je prvostepeni sud cijenio konfuznim i nejasnim, dajući razložno obrazloženje zbog čega nije mogao odluku temeljiti na takvom kazivanju, kojoj ocjeni ovo Vijeće daje povjerenje, obzirom da je prvostepeni sud neposrednim opažanjem i procjenom bio prilici izvesti takav zaključak.

163. Kod ovako utvrđenih odlučnih činjenica, da neki svjedoci na koje se žalba poziva, Milenko Gojgolović, Lelo Tima, Murtija Dautović, Muška Alihodžić i Ismeta Efendić, Fejzić Zarfa, u kritično vrijeme iz svoje perspective i mjesta gdje se nalaze. nisu vidjeli optuženog Garića u logoru Sušica, niti da nekog zlostavlja ili odvodi, ne znači da se isto nije desilo, već jednostavno ti svjedoci nisu imali ova saznanja.

164. Stoga Vijeće, nasuprot žalbenim navodima, nalazi da nije bilo mjesta primjeni principa *in dubio pro reo* ni kod krivičnog događaja opisanog u tački 1.4. izreke pobijane presude, za koju je optuženi pravilno oglašen krivim.

(f) Tačka 1.5. osuđujućeg dijela izreke

165. Žalbom se ističe prigovor načina ocjene iskaza svjedoka i to na izvedene zaključke o utvrđenom činjeničnom stanju (paragrafi 316-340 pobijane presude). Po ocjeni odbrane, u ovom slučaju nisu pravilno niti potpuno utvrđene činjenice po principu „van razumne sumnje“, odnosno nije utvrđeno vrijeme izvršenja krivičnog djela i vrijeme smrti, identifikovana osoba koja je lišila života Safeta Alikadića, nije pravilno utvrđen status optuženog, niti status oštećenog Safeta Alikadića.

166. U tom pravcu, žalba daje analizu dokaza, te navodi da je sin Safeta Alikadića, Mevludin, koji nije imao direktnih saznanja o načinu nestanka i stradanja njegovog oca, naveo da je Safet sa grupom naoružanih ljudi krajem juna otišao u selo, što po ocjeni odbrane znači da je Safet Alikadić otišao na borbeni zadatak, naoružan i sa naoružanim ljudima, sa ciljem da vrati pod kontrolu svoje selo, zbog čega odbrana čini spornim njegov status civila. Čuo je da je Safet nakon zarobljavanja viđen u policiji, te odbrana s tim u vezi ističe da optuženi u to vrijeme nije bio u policiji, zbog čega po ocjeni odbrane nije utvrđen ni status optuženog. Brojni svjedoci optužbe, kao i odbrane, su saglasno naveli da nikada nisu vidjeli Safeta Alikadića u zarobljeništvu kod Rada Garića, niti su čuli za to. Niti jedan svjedok nije potvrdio da je optuženi odveo Safeta Alikadića na lokalitet Debelo brdo – Vis i zajedno sa Matić Slavkom i Đurić Đorđom i izvršio njegovu likvidaciju, a nakon toga ga bacio niz liticu. Odbrana tvrdi da svoje zaključke prvostepeni sud izvodi iz posrednih saznanja, koja potiču od mržnjom motivisanih svjedoka optužbe GR-6, GR-7, GR-8, GR-3, GR-15, te potpuno neupućenih svjedoka Abdulaha Salihovića, Jusufa Ramčića, Mevduina Alikadića, GR-14, Nafe Alikadić, Boška Matića.

167. Odbrana žalbom dalje ističe da iz iskaza svjedoka Naife Alikadić proizilazi da je njen suprug Safet Alikadić u 6. mjesecu 1992. otišao sa drugima da u borbi vrati selo pod kontrolu i da se nije vratio kući, čula je da je odveden u sud u Vlasenicu i da je tu bio 7-10 dana. Svjedok Abdulah Salihović navodi da je zajedno sa Safetom otišao u selo, te da je tek po povratku u Kladanj saznao za Safetov nestanak. Svjedok Jusuf Ramčić potvrđuje navode svjedoka Naife Alikadić, da su otišli u Turaliće da odbrane kuće, da ih je bilo dosta, da je u jedinici bio i Safet Alikadić, da su bili naoružani, zadatak je bio da “poguraju” Srbe prema Vlasenici, to je trajalo 1-2 sata, Safet je ostao da pomogne ranjenom, ponese nešto, i da su na kraju vidjeli da ga nema. Sve navedene iskaze koji idu u prilog optuženom, prvostepeni sud nije cijenio, dok odbrana smatra da je navedenim iskazima

pobijen zaključak prvostepenog suda da je Safet Alikadić otišao u selo da traži ovce.

168. Odbrana ukazuje da je svjedok GR-10 izjavio kako mu ništa nije poznato o Safetu, dok prvostepeni sud ne prihvata ovakav njegov iskaz, već iskaz iz istrage, u odnosu na koji svjedok GR-10 na glavnom pretresu tvrdi da ništa nije tačno i da to nije njegova izjava. Svjedok Klještan Slavoljub, saglasno iskazima svih saslušanih svjedoka, navodi da nikada nije vidio niti čuo da je optuženi likvidirao Alikadić Safeta, što je potvrdio i svjedok Nikodin Kovačević, kao i drugi svjedoci odbrane, ali i optužbe (Mrakić zv.Učo, Jevtić Milan, Jevtić Dragoljub i dr.) Po ocjeni odbrane, činjenične navode iz ove tačke izreke pobijane presude u cjelosti je negirao svjedok optužbe Boško Matić. Svjedok optužbe Dragoljub Jevtić, komandant Odreda Drinjača, navodi da nikada nije ni vidio ni čuo kako je optuženi zarobio Alikadić Safeta, niti da ga je likvidirao. U pročitanoj izjavi preminulog Rajka Matića, nije navedeno da je optuženi Rade Garić imao bilo kakve veze sa licem po imenu Safet, niti je naveo njegovo prezime, niti je iskazao da je optuženi likvidirao Alikadić Safeta. Tu činjenicu po ocjeni odbrane nisu potvrdili ni drugi svjedoci, kao ni materijalni dokazi, te je i u odnosu na činjenice iz ove tačke izreke presude trebalo primjeniti princip *in dubio pro reo*.

169. Vijeće nalazi neosnovanim iznesene žalbene navode odbrane.

170. Prvostepeni sud je i u pogledu događaja opisanog u tački 1.5. izreke presude dao jasnu analizu provedenih dokaza i način na koji je utvrdio svaku pojedinu odlučnu činjenicu, osvrćući se na dokaze koje je našao relevantnim, koje utvrđenje odbrana žalbenim navodima i svojom ocjenom dokaza nije dovela u pitanje.

171. O načinu utvrđivanja vremena izvršenja krivičnog djela, Vijeće je i u prethodnom dijelu ove presude iznijelo svoj stav, koji će zbog insistiranja žalbe na tom pitanju, ponoviti i na ovom mjestu. Naime, Vijeće cijeni da je i u odnosu na događaj iz tačke 1.5. izreke pobijane presude prvostepeni sud pravilno utvrdio vrijeme izvršenja, navodeći „*Neutvrđenog datuma krajem juna ili početkom jula 1992.g.*“, što je sud utvrdio ocjenom iskaza svjedoka Abdulaha Salihovića, Mevludina Alikadića, GR-14, Boška Matića, GR-6 i Najfe Alikadić, koji su, svako iz svoje perspektive, iznijeli svoja saznanja o zarobljavanju i ubistvu Safeta Alikadića. Navedena vremenska detereminanta je prihvatljiva obzirom da je podložna preispitivanju i provjeri kroz provedene dokaze. Osim toga, valjalo je cijeliti da zbog proteka vremena i stresne situacije o kojoj su svjedoci govorili kada opisuju događaj iz tačke 1.5 izreke, te zbog tada vladajućih okolnosti ratnih zbivanja na području Vlasenice,

nisu bili u prilici sa sigurnošću se izjasniti o tačnom vremenu dešavanja događaja o kome govore. Međutim u situaciji kada su svjedoci potvrdili da se događaj desio, a kada vrijeme izvršenja krivičnog djela ne predstavlja bitno obilježje krivičnog djela, nije pogrešno i nepotpuno, to vrijeme približno opisati konkretnom vremenskom odrednicom.

172. Kada je u pitanju status optuženog i oštećenog u kritično vrijeme, te način na koji je prvostepeni sud identifikovao optuženog kao saizvršioca ubistva Safeta Alikadića, Vijeće u cjelosti prihvata nalaze prvostepenog suda, obzirom da isti imaju uporište u provedenim dokazima.

173. U odnosu na žalbene primjedbe u pogledu načina ocjene dokaza, Vijeće nalazi da je prvostepeni sud u paragrafu 317. i 318. pobijane presude (a što je ponavljano u više navrata u pobijanoj presudi) dao razloge kojima se rukovodio kada je cijenio kojem svjedoku i kojem iskazu je pokloniti vjeru, koji razlozi imaju vrlo logično utemeljenje, posebno iz vizure prvostepenog suda, koji je kao što je već naprijed rečeno, imao priliku neposredno cijeniti način davanja iskaza, držanje svjedoka, opravdanost datih pojašnjenja i ostale okolnosti koje kod suda kreiraju uvjerenje o istinitosti nekog kazivanja. Tako je prvostepeni sud suočavajući se sa procesnom situacijom da su mnogi svjedoci na glavnom pretresu izmjenili svoje iskaze iz istrage i pri tome nisu dali logički prihvatljivo objašnjenje zašto iskazuju drugačije, kao što je konkretno bio slučaj sa svjedocima Boškom Matićem i GR-10, pravilno zaključio da na svjedoke Boška Matića i GR-10 niko nije vršio uticaj da bi svjedočili o činjenicama i okolnostima o kojima su imali neposredna saznanja, i koje su detaljno i objektivno iznijeli prilikom saslušanja u istrazi, što je dokumentovano u zapisnicima o saslušanju svjedoka. Njihovi iskazi iz istrage obiluju detaljima koji mogu biti poznati samo licu sa neposrednim saznanjima, dok za promjenu iskaza na glavnom pretresu nisu mogli logički objasniti, zbog čega je prvostepeni sud pravilno poklonio vjeru njihovim iskazima iz istrage.

174. Okolnosti ubistva oštećenog Safeta Alikadića kritične prilike prvostepeni sud je prije svega crpio iz iskaza svjedoka koji su imali neposredna saznanja.

175. Tako iz iskaza svjedoka Abdulaha Salihovića, Jusufa Ramčića, GR-14, Mevludina Alikadića i Najfe Alikadić nesporno je utvrđeno da su se izbjegli stanovnici sela Turalići, među kojima i oštećeni Safet Alikadić, krajem juna ili početkom jula 1992. godine organizovali i pokušali osloboditi svoje selo Turaliće, međutim da se Safet Alikadić odvojio tražeći svoje ovce, kada odlazi prema Klještanima, nakon čega je zapucalo, pa su se ostali

uspjeli vratiti, osim Safeta Alikadića. Prvostepeni sud je cijeneći iskaze svjedoka Najfe Aliakdić, Abdulaha Salihovića, GR-10, GR-6, GR-14 i Boška Matića utvrdio da je oštećeni kritične prilike bio u civilnom odijelu, nenaoružan, što je utvrđeno iz iskaza svjedoka Abdulaha Salihovića i Najfe Alikadić. Navedene okolnosti ukazuju da je oštećeni Safet Alikadić u kritično vrijeme imao status civila, obzirom da je bio u civilnom odijelu, nenaoružan i da nije poduzimao aktivna dejstva u borbi (vraćanje sela Turalići) već je tražio ovce, zbog čega sud nalazi neosnovanim žalbene navode kojima se osporava status civila. Apelaciono vijeće pri ovome podsjeća na definiciju člana 50.[1] Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12.08.1949. godine, te stav vijeća MKSJ-a u predmetu Tužilac protiv Stanislava Galića, prema kojim se „u slučaju dvojbe da li je neka osoba civil ili ratni zarobljenik, smatra se civilom“. Pri tome, od značaja je i stav da čak i činjenica da je neko lice bilo pripadnik neke od oružanih jedinica formiranih u vrijeme oružanog sukoba (koji je dužio uniformu i naoružanje), ne lišava po automatizmu takvu osobu prava na zaštitu koju uživa u skladu sa zajedničkim članom 3. Ženevskih konvencija, odnosno formalna pripadnost jedne osobe nekoj od oružanih formacija, neće automatski isključiti pravo na zaštitu koje ta osoba uživa, za vrijeme dok ne poduzima aktivno učešće u neprijateljstvima. Civil je svaka osoba koja ne pripada jednoj od kategorija osoba navedenih u članu 4A (1), (2), (3) i (6) Treće konvencije, i u članu 43. ovog protokola. U slučaju sumnje da li je neka osoba civil, ta osoba smatrat će se za civila.

176. Okolnosti o daljim dešavanjima sa Safetom Alikadićem, prvostepeni sud je pravilno utvrdio cijeneći iskaze svjedoka, pripadnika izviđačko-diverzantskog odjeljenja Odreda Drinjača, čijim iskazima odbrana žalbom pokušava dati drugačiji značaj.

177. Tako je prvostepeni sud prije svega cijeneći iskaze svjedoka Dragoljuba Jevtića, Boška Matića, GR-10, Rista Vasiljevića zvani Fongo i GR-6 utvrdio da je izviđačko-diverzantsko odjeljenje Odreda "Drinjača" ,određeni vremenski period bilo smješteno na lokalitetu Štit – Borje, iznad sela Klještani, gdje su držali linije i po potrebi spavali u šatorima, radi kontrole terena zbog prolaska Muslimana iz Vlasenice prema Kladnju i obratno.

178. Prvostepeni sud je također pravilno utvrdio da iz iskaza svjedoka Boška Matića datog u istrazi, proizilazi da je optuženi jedne prilike dovezao nekog čovjeka na pomenuti lokalitet Štit, za kojeg se pričalo da je zarobljen negdje iznad Turalića, da je čovjek bio obučen u radničko odijelo plave boje i da je na nogama imao gumene čizme, kao i da je

neko od vojnika iz njihove jedinice prepoznao ovog čovjeka i rekao da je iz Turalića da se zove Safet, dok je neko od vojnika spominjao da poznaje njegovog oca. Prema daljem kazivanju ovog svjedoka očevica, Safetu je naređeno da sjedne na zemlju, što je on i učinio, nakon čega optuženi Rade Garić odmah počinje da ga udara i maltretira na razne načine, pri čemu je svjedok Matić vidio optuženog kako ga udara nogom i samara rukom po licu. Safet je pojašnjavao da je izgubio ovce i krenuo je u šumu da ih traži kada je i zarobljen. Iz iskaza ovog svjedoka, koji vrlo detaljno i vjerodostojno opisuje kritični događaj, dalje proizilazi da je maltretiranju Safeta prisustvovao i dječak kojeg su u jedinici zvali "Dražo", kojem optuženi Garić naređuje da Safetu stavlja so u usta, što svjedok nije mogao dugo da gleda, te se sklonio u šator, koje maltretiranje je trajalo oko pola sata, nakon čega je optuženi Garić, Safeta stavio u auto i odvezao. Iz iskaza svjedoka Boška Matića proizilazi da nije mogao vidjeti da li je optuženi otišao sam ili sa nekim od pripadnika jedinice.

179. Iskaz ovog svjedoka očevica, koji je detaljno i uvjerljivo iznio svoja saznanja o radnjama optuženog, prvostepeni sud je doveo u vezu sa iskazom svjedoka GR-10 datog u istrazi, cijeneći ove iskaze saglasnim u bitnim dijelovima, obzirom da iz iskaza svjedoka GR-10 proizilazi da je optuženi, u mjesecu juni-juli 1992. godine, dovezao čovjeka po imenu Safet na lokalitet na kojem se tada nalazila njihova jedinica, Ogradice ili Štit, da je čovjek bio obučen u plavo radničko odijelo i vezanih ruku, gdje je njegovo maltretiranje od strane optuženog, koji ga je nožem posjekao po čelu, a potom naredio dječaku "Draži", koji je tu bio sa pripadnicima njihove jedinice, da mu posipa so po rani, trajalo oko pola sata, da bi nakon toga optuženi Garić naredio svjedoku GR-10, Đorđu Đuriću i Slavku Matiću da zajedno s njim povedu Safeta u auto i da idu prema Vlasenici kako bi Safeta likvidirao, nakon čega se zaustavljaju na lokalitetu zvani Vis iznad sela Đurići, gdje optuženi svjedoku GR-10 naređuje da ostane kod auta, dok on zajedno sa Đorđem Đurićem i Slavkom Matićem odlazi prema krivini vodeći Safeta ispred sebe. Iz iskaza svjedoka GR-10 proizilazi da je Đorđe dotrčao nazad, govoreći da neće da ubije tog čovjeka, neka ga ne tjeraju, nakon čega se ubrzo čuo jedan pucanj, a potom je svjedok GR-10 vidio kada su prinijeli tijelo ivici puta i bacili ga niz liticu. Svjedok G-10 nije vidio ko je pucao, ali navodi da su i Rade Garić i Slavko Matić imali automatsko oružje.

180. Navedenim iskazima, prvostepeni sud je pravilno poklonio vjeru, cijeneći da su isti saglasni u bitnim dijelovima, te potkrijepljeni iskazima drugih svjedoka, koje prvostepeni sud također detaljno analizira. Tako prvostepeni sud nalazi da iskaze ovih svjedoka

potvrđuju iskazi svjedoka GR-6 i GR-7, pripadnika jedinice kojom je komandovao optuženi i očevidaca događaja sa Safetom Alikadićem iz Turalića, koji opisuju način na koji optuženi Garić zlostavlja čovjeka kojem su vezane ruke, udara ga, siječe nožem po licu, a potom dječaku "Draži" naređuje da mu sipa so na ranu, o čemu je svjedočila i svjedok GR-3 kako su joj pričali da je optuženi, Safeta isjekao po licu i sipao mu so na ranu. Svjedok GR-7 je potvrdio da su optuženi Garić i GR-10 odveli čovjeka, dok je njima rečeno da ga vode u Vlasenicu radi predaje u SUP. Prvostepeni sud je cijenio i da svjedoci GR-3 i GR-15 navode kako su čuli da je pomenuti odveden na lokalitet Debelog Brda, dok svjedok GR-15 dodaje da je tu i likvidiran. Svjedok GR-6 opisuje da je optuženi zajedno sa Ljubomirom, GR-10 i Đorđem Đurićem odveo Safeta prema Vlasenici, a da po njihovom povratku *"niko ništa ne govori, nit' pita"*. Prvostepeni sud je cijenio da iz iskaza svjedoka Najfe Alikadić, Abdulaha Salihovića i GR-7 proizilazi da je Safet Alikadić kritične prilike bio u radničkom plavom odijelu i gumenim čizmama.

181. U konačnici, prvostepeni sud je cijeneći sve ove iskaze i dovodeći ih u vezu sa činjenicom da su posmrtni ostaci Safeta Alikadića pronađeni na lokalitetu Debelo Brdo-Vis, opština Vlasenica, do kojih su prema iskazu sina oštećenog Mevludina Alikadića došli spuštajući se užadima, onda je van razumne sumnje utvrđeno da je u inkriminisano vrijeme optuženi postupajući sa direktnim umišljajem, u svojstvu saizvršioca, učestvovao u ubistvu oštećenog Safeta Alikadića, na način kako je to opisano u tački 1.5 izreke.

182. Prvostepeni sud je cijenio i dokaze odbrane, posebno iskaze svjedoka Klještan Slavoljuba, Nikodina Kovačevića i drugih na koje se žalbom upućuje, a koji navode da nisu nikad čuli da je neko lice muslimanske nacionalnosti iz sela Turalići zarobljeno i zlostavljano od strane optuženog i pripadnika njegove jedinice, zbog čega je pravilno zaključeno kako ova činjenica ne znači da se sam događaj nije i desio, posebno imajući u vidu naprijed cijenjene iskaze svjedoka očevidaca, koji su na jasan i nesumnjiv način iznijeli svoja saznanja o stradanju Sfeta Alikadića.

183. Vijeće nasuprot žalbenim navodima nalazi da odlučne činjenice nisu pogrešno i nepotpuno utvrđene u tački 1.5. izreke, odnosno da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da je optuženi radnjama opisanim u tački 1.5 izreke presude ostvario obilježja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) progon u vezu sa tačkom a) – ubistvo, sve u vezi sa članovima 29. i 180. stav 1. KZ BiH.

(g) Tačka 1.6. osuđujućeg dijela izreke

184. U odnosu na ovu tačku izreke pobijane presude, žalbom se ističe da nije utvrđeno vrijeme izvršenja krivičnog djela, te da nije potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje. Odbrana smatra da je prvostepeni sud cijenio iskaze svjedoka selektivno, na način da su dijelovi iskaza vađeni iz konteksta kako bi na taj način prvostepeni sud podržao svoju odluku o krivnji optuženog. Uz to neki dijelovi iskaza svjedoka uopšte nisu navedeni, dok su svjedoci odbrane potpuno zanemareni. Ogroman broj svjedoka optužbe nije potvrdio činjenične navode iz presude, Sud ne daje povjerenje svjedocima Kadiri Omerović i Mehmedu Omeroviću, koji su naveli da je Adil Omerović bio u Sušici i da ga je iz „škorpiona“ ubilo lice koje je radilo u SUP-u, iako su oni bez sumnje tragali za svojim djetetom. Također, ne daje se povjerenje ni svjedocima Nikodinu Kovačeviću i Rajku Matiću, samo zato što njihovi iskazi idu u korist oštećenog, jer niko od njih nije vidio dječaka u interventnom vodu. Žalbom se analizira i iskaz svjedoka GR-7, te ukazuje da je ovaj svjedok navodi da je bio pripadnik voda kojim je komandovao Rade Garić, svega 7 dana, u periodu april-maj 1992. što je nemoguće, jer u to vrijeme ovaj vod nije ni postojao. Odbrana smatra da se iz iskaza svjedoka GR-7 ne može zaključiti da je Rade Garić postupao nečovječno s dječakom. Svjedok Radivoje Gadžunović je čuo, kao i svjedok GR-7, da je dječak odveden u razmjenu, ali nije čuo da je neko maltretirao dječaka. Žalbom se naglašava da iz iskaza svjedoka Kadire Omerović i Mehmeda Omerovića ne proizilazi da je Rade Garić nečovječno postupao prema dječaku Adilu, ovi svjedoci ga uopšte ne spominju. Svjedok Nikodin Kovačević, koji je bio pripadnik Odreda Drinjača i često viđao optuženog, nikada nije vidio, niti čuo, da je Rade Garić vodio sa sobom dječaka bošnjačke nacionalnosti po nadimku „Mali Dražo“, niti da je to dijete zlostavljano ili likvidirano. Svjedok Dane Klještan nikada nije čuo da je neko bošnjačko dijete bilo sa Garićevom jedinicom. Svjedok koji je svjedočio na okolnosti iz tačke 1.6. izreke je Boško Matić, koji niti jednom riječju nije iskazao da je optuženi nečovječno postupao s dječakom za koga on uopšte ne zna. Iskazi svjedoka odbrane koji su negirali da su bilo kada Rada Garića vidjeli po linijama ili bilo gdje sa djetetom bošnjačke nacionalnosti, starosti 10-12 g. i po nadimku „Mali Dražo“, prvostepeni sud nije uopšte cijenio. Odbrana posebno ističe da u odnosu na ovu tačku izreke nije naveden niti jedan materijalni dokaz kojim bi odluka i zaključak suda bili potkrijepljeni. Odbrana smatra da prvostepeni sud nije mogao van razumne sumnje zaključiti da je optuženi Rade Garić počinio radnje opisane u tački 1.6 izreke presude, te je istog po principu *in dubio pro reo* trebalo osloboditi od optužbe.

185. Vijeće iznesene žalbene navode cijeni neosnovanim.

186. Prvostepeni sud je pravilnom i jasnom analizom dokaza izveo pravilne zaključke u pogledu odlučnih činjenica, koje žalbom nisu dovedene u pitanje.

187. Činjenično stanje je potpuno i pravilno utvrđeno i to kako u pogledu bitnih obilježja bića krivičnog djela, tako i u pogledu okolnosti koje se tiču vremena izvršenja krivičnog djela.

188. U odnosu na ovaj inkriminirani događaj prvostepena presuda daje valjan zaključak kako je utvrđeno period dešavanja, odnosno period u kojem je optuženi držao u zatočeništvu dječaka Adila Omerovića. U tom smislu formulacija „*Neutvrđenog datuma u periodu od juna do avgusta 1992.*“ odgovara rezultatima provedenih dokaza, odnosno iskazima svjedoka koji su navodili u kojem vremenskom periodu su viđali optuženog u prisustvu dječaka zvanog „Dražo“, te je po ocjeni Vijeća na ovaj način je pravilno dat vremenski okvir predmetnog događaja.

189. Što se tiče tvrdnje odbrane o selektivnom načinu ocjene iskaza svjedoka, što se potencira u cijeloj žalbi u odnosu na sve tačke osuđujućeg dijela presude, Vijeće ponavlja da je za svaki zaključak o dokazanosti činjenica prvostepeni sud dao valjano obrazloženje, zasnovano na pravilima logičkog razmišljanja i općeg životnog iskustva, bez primjesa pristrasnosti bilo kojoj strani u postupku, kako to žalba pogrešno insinuirala. Vijeće je na više mjesta u ovoj presudi iznosilo svoj stav po ovom pitanju, što dalje nema potrebe ponavljati, osim što Vijeće konstatuje da je preispitalo ocjenu dokaza prvostepenog suda u odnosu na tačku 1.6. izreke presude i došlo do identičnih zaključaka, koji će biti izneseni u nastavku.

190. Nasuprot žalbenim navodima, prvostepeni sud je pravilno iz iskaza brojnih svjedoka utvrdio da je dječak Adil Omerović zvan „Dražo“ bio zarobljen, da je držan u zarobljeništvu od strane optuženog i boravio sa grupom vojnika kojom je komandovao optuženi Garić.

191. Iako se iz iskaza svjedoka Kadire Omerović i Mehmeda Omerovića, roditelja dječaka Adila Omerovića, ne može izvesti zaključak u pogledu radnji optuženog, što je logično, obzirom da su ovi svjedoci govorili na okolnosti zarobljavanja dječaka Adila Omerovića od strane vojske i njegovom odvođenja u pravcu Kravice, te kako su poslije čuli da je bio u Sušici i da je ubijen, o dešavanjima vezanim za ovog dječaka prvostepeni sud je nesumnjivo izveo zaključak iz iskaza drugih svjedoka koji su pred sudom iznijeli

neposredna i uvjerljiva opažanja.

192. Tako iz iskaza svjedoka GR-15 , Radivoja Gadžunovića, GR-6 i GR-3, proizilazi da je optuženi viđan sa dječakom starosti između 10 i 12 godina, smeđe kose, bucmast, lijepo obučen, kojeg je zvao „Dražo“, da je dijete viđano na borbenim linijama sa vojskom, a najčešće sa vojnicima iz Garićevog voda (Stojšićem, Fongom i Garićem), te se pričalo da su ga zarobili i doveli Garićevi vojnici. Iz iskaza svjedoka GR-10 valjano je zaključeno da je dječak spavao sa vojskom, te da ga je vojska hranila, dok su prisustvo dječaka među vojskom potvrdili i svjedoci Ljubomir Stojšić, GR-13, Boban Garić, Mile Klještan i Božidar Klještan.

193. Dječaka muslimanske nacionalnosti, starosti oko 10 godina pominjao i svjedok Boško Matić, opisujući zlostavljanje Safeta Alikadića, navodeći da je optuženi ovog dječaka svuda vodio sa sobom.

194. Prvostepeni sud je cijenio i iskaz svjedoka GR-7, da se dječak najviše kretao sa optuženim, koji je u to vrijeme imao auto, tako da ga je viđao sa optuženim i u vozilu, po gradu i drugim mjestima, te dovdeći ovaj iskaz u vezu sa iskazima drugih saslušanih svjedoka, pa tako i svjedoka GR-10 koji potvrđuje da je dječak bio sa vojskom, a njegov boravak u jedinici vezuje za period ljeta 1992.g. , zatim svjedoci GR-3 i GR-6 da ga je optuženi svuda vodio sa sobom, zbog čega je prvostepeni sud je ovim iskazima s pravom poklonio vjeru. Pri ovome je prvostepeni sud pravilno zaključuje da svjedok GR-7 boravak dječaka u Garićevoj jedinici vezuje za mjesec april, što je posljedica nemogućnosti svjedoka da precizno izrazi vrijeme svojih zapažanja, što je i logično obzirom na protek vremena od gotovo 30 godina.

195. O načinu postupanja optuženog prema dječaku „Draži“, svoja saznanja iznio je svjedok GR-6, navodeći da je dječak služio Gariću, da mu pere noge, dok ga ovaj šamara, da mu pjeva četničke pjesme, što je dječak i činio. Svjedok GR-6 opisuje kako Garić naređuje dječaku da soli rane i tuče Safeta, koji ovo i čini, udarajući Safeta nogama u stomak , dok optuženi Garić navedeno promatra. Ovaj iskaz prvostepeni sud pravilno je doveo u vezu i sa iskazom svjedoka GR-10, da je dječaka viđao s vojskom u ljetnom periodu, pojašnjavajući da je dječak bio spreman uraditi sve što optuženi od njega traži. Svjedok GR-10 navodi da je upozoravao optuženog kako dječak ne treba biti među naoružanim vojnicima , ali mu je optuženi rekao da je to „njegov Dražo“ koji ga sluša u svemu, te da je optuženi odlučio da dječak ostane i tu boravi.

196. Konačno prvostepeni sud je cijenio i okolnosti koje se tiču konačne sudbine dječaka Adila Omerovića zvanog "Dražo", a što proizilazi iz iskaza svjedoka koji su sudu pružili saznanja u tom pravcu. Tako je svjedoka GR-10 ustvrdio da je jedne prilike na Klještanima 5, 6 ili 7 lica muslimanske nacionalnosti dovedeno na ovaj lokalitet radi kopanja rovova, kojom prilikom su ih obezbjeđivali pripadnici jedinice kojom je komandovao optuženi Garić, među kojima su bili svjedok GR-10, Risto (Vasiljević), Zoro (Garić), Ljubomir (Stojišić), Boban (Garić), gdje je brat optuženog Garića, Zoro Garić, pobio sve ljude, među kojima je bio i dječak. Ovaj svjedok, očevidac je prilično realno i detaljno opisao trenutak stradanja dječaka Adila Omerovića, navodeći da se prethodno čula prepirka, pa onda rafal, nakon čega je vidio tijela ubijenih, koja je zajedno sa drugim pripadnicima jedinice zatrpao. Prema iskazu svjedoka GR-10, kada je pitao Zoru zašto je ovo učinio, isti mu je odgovorio da su ga iznervirali.

197. Iskaz svjedoka GR-10 potvrdio je svjedok GR-6, navodeći da mu je GR-10 pričao kako su dječaka ubili pripadnici Garićeve grupe, negdje oko Klješтана među kojima je bio Zoran Garić, dok iskaza svjedoka GR-13 potvrđuje da mu je lično Zoran Garić rekao da je ubio dječaka, zbog čega je optuženi kasnije plakao.

198. Vijeće nalazi pravilnim zaključke prvostepenog suda koji je postupanje optuženog prema dječaku Adilu Osmanoviću, gdje ga optuženi prisiljava na obavljanje određenih poslova i to da mu pere noge, kojom prilikom mu nanosi i velike fizičke bolove šamarajući ga, da pjeva četničke pjesme, da Safetu Alikadiću stavlja so na ranu koja krvari, vodeći ga na prve borbene linije, gdje je dijete izloženo borbenim dejstvima i životnoj opasnosti, o čemu su se izjašnjavali naprijed navedeni svjedoci, kvalifikovao kao psihičko i fizičko zlostavljanje dječaka, koji je neusmijivo trpio i veliki strah. Prvostepeni sud je posebnu dimenziju dao činjenici da je optuženi Garić, dječaka muslimanske nacionalnosti nazivao imenom po ličnosti koje dolazi iz historije i kulture naroda čiji su pripadnici u to vrijeme provodili organizovano i sistemsko nasilje nad licima koja su bili iste nacionalnosti kao i dječak, što ovo Vijeće prihvata u kontekstu postupanja prema dječaku na ponižavajući način.

199. Iako su svjedoci odbrane, na koje ukazuje žalba, iznijeli svoja saznanja, negirajući da su vidjeli ili čuli da je optuženi držao u zarobljeništvu dijete bošnjačke nacionalnosti, kod utvrđenog činjeničnog stanja u prvostepenoj presudi, ne oslobađaju optuženog od odgovornosti. Ne ulazeći u motive ovih svjedoka, u pokušaju da negiraju prisustvo ovog djeteta na borbenoj liniji, kod iskaza pripadnika jedinice optuženog Rada Garića

koji su nesumnjivo i uvjerljivo iznijeli svoja saznanja da optuženi drži u zarobljeništvu dijete bošnjačke nacionalnosti kome je vrlo vjerovatno i dao nadimak „Dražo“ , onda se nameće zaključak da po dokaznoj snazi pretežu iskazi svjedoka očevidaca u odnosu na svjedoke koji nemaju neposredna saznanja o navedenom.

200. Obzirom na sve naprijed izneseno, Vijeće smatra pravilnim zaključke prvostepenog suda u paragrafu 516. pobijane presude da je: „*da je optuženi, postupajući sa diskriminatornom namjerom i direktnim umišljajem počinio predmetnu inkriminaciju.*“, te da je „*na krajnje okrutan način iskoristio svoj položaj, te nemoć dječaka od 11 godina koji mu nije predstavljao nikakvu prijetnju, iskoristio ga, te izazvao strah i patnju oštećenom nazivajući ga „Dražo“, tjerajući ga da pjeva četničke pjesme, da stavlja so na ranu licu koje krvari u tim trenucima, da ga šamara dok mu pere noge i drugo, znajući da će to kod oštećenog prouzrokovati snažne psihičke i fizičke bolove.*“, čime su ostvarena obilježja bića krivičnog djela progona nečovječnim postupanjem iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom k) KZ BiH, te je Vijeće žalbene navode da optuženog treba osloboditi od optužbe našlo neosnovanim.

(h) Tačka 1.7. osuđujućeg dijela izreke

201. Žalbom se ističe da prvostepeni sud nije potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje tačke 1.7. izreke presude, te da nije bilo dovoljno dokaza za utvrđenje krivnje optuženog po principu van razumne sumnje. Obrana ukazuje da je prvostepeni sud svoju odluku zasnovao na iskazu jednog svjedoka, Vejsila Ahmetovića, sina Hasana Ahmetovića, dok je iskaz svjedoka Ibre Ahmetovića pročitao na glavnom pretresu, a ostali saslušani svjedoci nemaju saznanja o navedenom događaju.

202. Odbrana navodi da prvostepeni sud ni ovaj put nije poklonio vjeri iskazima svjedoka odbrane, koji su svjedočili suprotno iskazu Vejsila Ahmetovića. Odbrana smatra kako je svjedok Vejsil Ahmetović na glavnom pretresu teretio optuženog više nego u istrazi, nadopunjavajući svoj ranije dati iskaz novim činjenicama, o komandi i Vojnoj policiji u Vlasenici, što ranije nije pominjao. Odbrana smatra da je ovom svjedoku prvostepeni sud dao neograničeno povjerenje, iako obiluje kontradiktornostima, nelogičnostima i suprotan je iskazima svjedoka odbrane, te svjedoka optužbe Deurić Radomira. Iskazu svjedoka odbrane Vuković Milana, sud nije poklonio vjeru, a isti navodi da su njegov otac, stric i komšija dok su napajali stoku susreli tri lica, koja su tražili pomoć, pa je jedan od njih, i to otac, pao niz liticu i jedva davao znakove života, kada će ih odvesti do stražarskog

mjesta i predati, da bi ih nakon toga izvjesni Deurić kamionom odvezao u komandu u Vlasenicu, ali da tom prilikom nije bio prisutan Rade Garić. Da optuženi nema veze sa predmetnim događajem, po ocjeni odbrane, potvrđuje svjedok Deurić koji je po naredbi komande preuzeo i prevezao navedena lica do Vlasenice, kojom prilikom optuženog nije vidio, pojašnjavajući da mu je u jesen 1992. rečeno da ode u jedno selo pod planinom, gdje je bio stariji čovjek sa dva sina, Bošnjaci, stariji je bio bolestan ili povrijeđen, pa nakon što je došao u selo, čuo da je izvjesni Hasan pao sa stijene, te je njega i njegove sinove prevezao do Vlasenice. Iskaz ovog svjedoka potvrdili su svjedoci odbrane Milošević Cvjetina, Klještan Milana, Nikodina Kovačevića i drugi, kojim iskazima prvostepeni sud nije dao povjerenje. Odbrana posebno ukazuje da iz pročitano g iskaza Budić Huseina, koji je u Milićima zajedno sa braćom Ibrom i Vejsilom Ahmetović boravio u pritvoru, proizilazi da su mu braća spomenula Gorana Garića, dakle u najsvježijem sjećanju nakon zarobljavanja nisu pomenuli optuženog Radu Garića. Navedeno nije potvrdio ni svjedok optužbe Dane Klještan, koji je bio pripadnik iste jedinice kao i optuženi, te odbrana smatra da činjenice iz ove tačke izreke pobijane presude nisu dokazane van razumne sumnje, zbog čega predlaže da Vijeće primjeni princip *in dubio pro reo*, optuženog oslobodi od optužbe.

203. Vijeće iznesene žalbene navode odbrane cijeni neosnovanim.

204. Zaključak da je optuženi radnjama opisanim u tački 1.7. izreke pobijane presude počinio ubistvo civila muslimanske nacionalnosti, Hasana Ahmetovića, te drugo nečovječno postupanje prema Ibri Ahmetoviću i Vejsilu Ahmetoviću, prvostepeni sud nije temeljio samo na iskazu jednog svjedoka Vejsila Ahmetovića, kako to odbrana žalbom pogrešno navodi, već i na temelju pročitano g iskaza svjedoka Ibri Ahmetovića, čiji iskaz sadrži neposredna saznanja, kao i svjedoka Radomira Deurića, GR-10, Suvada Sulejmanija, Džemala Dautovića, Adnana Dedakovića, Hajrudina Gogića, Ismeta Hasanovića i Huseina Budića, cijeneći ih kako pojedinačno, tako i u međusobnoj povezanosti.

205. Prije nego iznese svoj stav u pogledu činjeničnih zaključaka koje je prvostepni sud dao ocjenom ovih iskaza, a s obzirom na iznesenu žalbenu tvrdnju da je samo jedan svjedok iznosi neposredna saznanja, što se za svo vrijeme provlači kroz žalbu, Vijeće smatra za potrebnim naglasiti da kod dokazivanje odlučnih činjenica u krivičnom postupku, ZKP BiH ne daje prednost broju dokaza, već njihovoj dokaznoj snazi, odnosno sposobnosti suda, da kao objektivni posmatrač, stvori uvjerenje o nekoj činjenici. Dakle i u situaciji postojanja iskaza jednog svjedoka, koji je svoje kazivanje iznio uvjerljivo i

vjerodostojno, navedeno apsolutno ne predstavlja prepreku da sud na ovom dokazu izvede zaključke i temelji svoju odluku, niti se samo zbog broja izvedenih dokaza ima smatrati da se radi o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju.

206. Kada su u pitanju činjenice utvrđene ovom tačkom izreke pobijane presude, Vijeće smatra da je prvostepeni sud dao valjanu analizu provedenih dokaza i izveo pravilne zaključke. Tako iz iskaza svjedoka očevica Vejsila Ahmetovića, saglasano pročitano iskazu njegovog brata Ibri Ahmetovića, proizilazi da su njih dvojica, sa ocem Hasanom Ahmetovićem, dana 24.11.1992. u nastojanju da se iz Cerske probiju prema Kladnju, sišli u selo Grabovica, kada su zarobljeni od strane jednog srpskog vojnika u SMB uniformi. Iz iskaza svjedoka Vejsila Ahmetovića proizilazi da je ovom vojniku, u ispomoć došla grupa vojnika među kojim je bio Mika, što je radio u komunalnom, Rade Garić i Zoran Garić, koju dvojicu prije rata nije poznao, već ih je upoznao tu na Grabovici, dodajući da su se predstavili i ostali njemu nepoznati vojnici. Svjedok pojašnjava da se imenovani predstavljaju kako bi „znali ko ih tuče“, a ne radi samog predstavljanja. Iz iskaza ovih svjedoka, koji su detaljno opisali kako su ih od mjesta zarobljavanja vodili prema selu, sa konopcima oko vrata, i tukli drvenim cjepanicama i kundacima, sve do kuće gdje je bio drveni A-stup, za koji su svu trojicu zavezali, gdje ih nastavljaju tući, najviše Zoran, Rade i Miko puškama, kundacima, čime stignu, kada je u jednom momentu Rade Garić njihovog oca, Hasana Ahmetovića, udario kundakom u predjelu srca, od čega su mu krenule dvije kapi krvi na nos i po jedna na uši, pa je otac počeo da se gubi i to bilo pred smrt. Prvostepeni sud pravilno zaključuje kada je iz iskaza svjedoka Vesjila i Ibri Ahmetovića utvrdio da je Hasan Ahmetović od zadobijenog udarca u predjelu srca ubrzo preminuo, jer kako je Vejsil Ahmetović u svom iskazu naveo, nakon ovog premlaćivanja, oca su stavili u kolica i povezli do jedne vikendice, gdje su ga stavili na jednu paletu, kada je Hasan Ahmetović od svjedoka tražio da ga prevrne, što je ovaj i učinio, kada je vidio da je Hasan Ahmetović umro. Svjedok Vejsil Ahmetović navodi kako je Zoran Garić da bi se uvjerio da je otac umro, ispalio nekoliko metaka vičući „*Ubismo ti Vejsila*“, vjerovatno da vidi njegovu reakciju, međutim otac više nije davao znakove života.

207. Osim navedenog, iz iskaza svjedoka Vejsila Ahmetovića i Ibri Ahmetovića, proizilazi da su njih dvojica kritične prilike, usljed premlaćivanja pretrpjeli povrede, kada je optuženi, Vejsila udario nogom u usta, i izbio mu gotovo sve zube, dok je njegovom bratu Ibri nožem rasjekao obraz sa lijeve strane, usljed čega je imao vidne ožiljke. Svjedok Ibri Ahmetović potvrđuje da mu je jedan vojnik nožem zasjekao obraz, od uha do uha, te je

zadobio i jak udarac u glavu, u predjelu potiljka, kada mu je napukla lobanja, a usljed mnogobrojnih udaraca u predjelu stomaka, leđa i glave, mislio je da neće preživjeti.

208. Prema iskazu svjedoka Vejsila Ahmetovića, nakon ovog premlaćivanja, po njih dolazi „tamić“, te je njemu i bratu naređeno da dignu oca na vozilo, što su i učinili, kada je svjedok osjetio da je otac hladan i da je već bio mrtav. Kazivanje svjedoka Vejsila Ahmetovića je vrlo uvjerljivo i obiluje mnogim detaljima koji nesumnjivo potvrđuju da svjedok vjerodostojno, istinito opisuje događaj kao očevidac i učesnik istog pa mu je prvostepeni sud, kao i pročitano iskazu svjedoka Ibre Ahmetovića, pravilno poklonio vjeru.

209. Prvostepeni sud je kod ocjene iskaza Vesjila Ahmetovića, koji je za razliku od iskaza svjedoka Ibre Ahmetovića, neposredno pred sudom iznio svoja saznanja o počiniocu radnji koje će je i opisao, posebnu je pažnju posvetio utvrđivanju identiteta počinioca (paragrafi 355, 356, 357 i 358 pobijane presude). Polazeći od navoda svjedoka Vejsila Ahmetovića da mu se optuženi, prilikom maltretiranja i nečovječnog postupanja, predstavio, dok su se vojnici koji su ga tukli, međusobno dozivali, na koji način je imao saznanja o njihovim imenima, te će i kasnije tokom dugog perioda zatočeništva imati priliku viđati optuženog, koji ga je jedne prilike prepoznao obraćajući mu se riječima : „*Mamu vam jebem, zar ste još živi*“, kada će iste zajedno sa drugim zatvorenicima izvesti na kopanje rovova, sve za vrijeme dok je svjedok bio zatočen u jednoj privatnoj kući u Klještanima koju je obezbjeđivala jedinica kojom je komandovao optuženi i gdje je svjedok imao priliku viđati opuženog, prvostepeni sud je nesumnjivo mogao zaključiti da je svjedok Vejsil Ahmetović mogao identifikovati optuženog kao počinioca opisanih radnji. Pri tome nije se radilo o proizvoljnoj ocjeni prvostepenog suda, kako to odbrana žalbom ističe, već ocjeni utemeljenoj na načinu kazivanja svjedoka iznošenjem neposrednih i detaljnih saznanja, koja su kod suda stvorile ubjeđenje da svjedok govori istinu, bez namjere da neosnovano tereti optuženog, koju ocjenu prihvata i ovo Vijeće.

210. Iskazi svjedoka Vejsila Ahmetovića i Ibre Ahmetovića, kao neposrednih očevidaca, učesnika i oštećenih, saglasni su u bitnim djelovima i dopunjeni iskazima drugih svjedoka koji su iznosili svoja saznanja o ovom događaju.

211. Prvostepeni sud je tako pravilno cijenio iskaz svjedoka Radomira Deurića, koji je u inkriminisano vrijeme bio vojno angažovan u Vlasenici na poslovima vozača, te izvršio prevoz o kojem su govorili svjedoci Vejsil i Ibro Ahmetović, kojeg Ibro Ahmetović

prepoznaje od ranije, kao vozač u Boksitu. Naime, svjedok Deurić navodi da je u zimu '92 godine tokom noći dobio zadatak, da ode u selo Grabovica po bolesno ili ranjeno lice, koje je palo sa stijene. Otišao je tamićem sa produženom karoserijom, žute boje po starijeg čovjeka koji je unijet i iznijet sa vozila, a naknadno će saznati da je iz Gerova, radio je s njim u ranijoj firmi, imena Hasan, izgledao mu je živ, a ujutro nije uočio tragove krvi po kamionu. Prvostepeni sud je nasuprot tvrdnji odbrane, poklonio vjeru djelu iskaza ovog svjedoka u pogledu činjenice obavljanja prevoza, unošnja i iznošenja oštećenog sa vozila te identiteta oštećenog. Međutim, u pogledu činjenice da je oštećeni Hasan Ahmetović bio živ u trenutku kada ga je svjedok prevezao, prvostepeni sud veći značaj daje iskazima svjedoka Vejsila i Ibri Ahmetovića, i njihovim neposrednim saznanjima o smrti Hasana Ahmetovića, koji svjedoci su, za razliku od svjedoka Deurića koji nije ni prilazio oštećenom, bili u neposrednom kontaktu sa oštećenim, unoseći i iznoseći ga sa kamiona, zbog čega iskaz svjedoka Durića u tom djelu nije relevantan. Činjenica da svjedok Deurić nije našao krv na kamionu, nema odlučujući značaj i ne implicira da kod oštećenog Hasana Ahmetovića, koga je svjedok prevezao, nisu postojale smrtonosne povrede, obzirom da je oštećeni kritične prilike udaren kundakom puške u predjelu srca, što prema općem životnom iskustvu ne mora podrazumijevati vidljivo vanjsko krvarenje.

212. Iskaze ovih svjedoka prvostepeni sud pravilno cijeni saglasnim, analizirajući određene detalje iz kojih izvodi zaključke u paragrafu 353 pobijane presude.

213. Drugi svjedoci, čiji su iskazi cijenjeni na ove okolnosti, iznijeli su svoja saznanja o daljim dešavanjima sa tijelom Hasana Ahmetovića, čiji posmrtni ostaci nisu nikada pronađeni. Tako iz iskaza svjedoka Suvada Sulejmanija proizilazi da mu je 15-tak dana nakon razgovora sa braćom Ahmetović u zatvoru u Vlasenici, naređeno da ide kopati mrtvo tijelo, koje se nalazilo na kamionu koji je došao po njih, radilo se o starijem čovjeku, 60-70 godina, u civilu, imao je na sebi džemper, dok iz iskaza svjedoka Adnana Dedakovića proizilazi da su njegove kolege s kojima je bio u zatvoru u Vlasenici pričali da su ispod cerade vidjeli leš, za koji će se ispostaviti da je otac braće Ahmetović, koji su s njim bili zatvoreni i koji su pretpostavlja po džemperu, shvatili da se radi o njihovom ocu. Iz iskaza svjedoka Džemala Dautovića, koji je također bio zatvoren sa Vejsilom i Ibrom Ahmetović, proizilazi da su mu braća pominjala okolnosti pod kojim su zarobljeni, da je otac bio s njima, a kasnije će saznati da je ubijen.

214. Obzirom na naprijed izneseni zadržaj iskaza svjedoka i pravilno izvedene zaključke, neutemeljenom se pokazala žalbena tvrdnja odbrane da je prvostepeni sud dao

neograničeno povjerenje iskazu svjedoka Vejsila Ahmetovića, koji po ocjeni odbrane obiluje kontardiktornostima. Ovakav zaključak odbrane, Vijeće ne podržava i to ne samo zbog uvjerljivosti svjedokovog kazivanja, nego i zbog činjenice da je iskaz ovog svjedoka potvrđen iskazima drugih svjedoka, kako u bitnim dijelovima, tako i u određenim detaljima i koji se mogu smatrati tzv. „kontrolnim tačkama“ istinitosti kazivanja, što u svojoj ukupnosti ne ostavlja sumnju da se inkriminirani događaj desio upravo na način kako je to ovaj svjedok i opisao.

215. Prvostepeni sud je kod prigovora odbrane da se radi o nedosljednom kazivanju svjedoka Vejsila Ahmetovića u paragrafu 359. pobijane presude dao racionalno i valjano pojašnjenje, zbog čega je u izvjesnoj mjeri bilo moguće i za očekivati određene protivriječnosti u iskazima svjedoka, cijeneći traumatičan događaj, okolnosti u kojima se svjedoci tada nalaze, te protek vremena do momenta davanja iskaza u istrazi i na glavnom pretresu.

216. Žalbene navode da iz iskaza svjedoka odbrane proizilazi drugačije činjenično stanje, te da optuženi nije poduzeo navedene krivično pravne radnje, što nisu potvrdili ni svjedoci optužbe, ovo Vijeće, kod naprijed utvrđenih nesumnjivih činjenica, nije moglo prihvatiti kao osnovane. Prvostepeni sud je cijenio iskaze svjedoka optužbe, i to Milana Vukovića, Cvijetina Mioševića, Milana Klješšana, Nikodina Kovačevića i Slavoljuba Miloševića, te zaključio da je iz njihovih iskaza bilo moguće utvrditi činjenicu da su tri lica nekada u jesen zarobljena u selu Grabovica, bez podataka o kojim licima se radi, a posebno ne da su to upravo Hasan, Vejsil i Ibro Ahmetović. Kada tako zaključuje, prvostepeni sud daje logično objašnjenje da je to moguće, obzirom na utvrđeno postojanje širokog i sistematičnog napada na području Vlasenice 1992. što podrazumijeva da to nije bilo jedino zarobljavanje na ovom području.

217. Vijeće cijeni da u konkretnom slučaju apsolutno nije bilo mjesta primjeni principa *in dubio pro reo*, te da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da je optuženi radnjama opisanim u tački 1.7. izreke ostvario obilježja bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) progon, u vezi sa tačkama a) ubistvo i k) druga nečovječna djela KZ BiH, za koje djelo je i oglašen krivim.

(i) Tačke 2. i 2.1. osuđujućeg dijela izreke presude

218. U odnosu na tačku 2. izreke pobijane presude žalbom se ukazuje da je prvostepenom presudom navedeno kako je optuženi postupao u svojstvu komandira

Interventnog voda, iako je svima jasno da vod kao viša formacija u svom sastavu sadrži najmanje tri odjeljenja.

219. Žalbom se ističe da je prvostepeni sud u paragrafu 242. pobijane presude pogrešno utvrdio prisustvo Interventnog voda Rada Garića u mjestu Luke 13.07.1995. i preduzimanje opisanih radnji. Međutim svjedoci kao i drugi dokazi, potvrdili da se radi o prisustvu Interventnog voda kojim je komandovao Vlado Jokić, a ne optuženi Garić. U tom smislu odbrana daje analizu iskaza svjedoka, te navodi da svjedok Tužilaštva Komlenović Milenko nije vidio da Rade Garić od bilo koga uzima novac ili dragocijenosti, nije vidio da je Rade Garić bilo koga udario ili na drugi način zlostavljao, niti je vidio da je Rade Garić ulazio u prostorije gdje su bili smješteni zarobljenici. Odbrana pojašnjava da je zarobljene čuvao vod Vlade Jokića, kada se jednom trenutku pojavio Rade Garić sa grupom svojih ljudi i u hodniku škole se sukobio sa Vladom Jokićem, što je cjelokupan sadržaj iskaza ovog svjedoka. Odbrana problematizira status ovog svjedoka u smislu njegovog statusa kao osumnjičenog obzirom na prisustvo likvidaciji 21 čovjeka i funkciju koju je u to vrijeme obavljao. Svjedok Jokić Petar izjavljuje je 13.07.1995. u večernjim satima bio u školi u Lukama, gdje je bilo 10-15 muškaraca, niko nije ulazio ni pretresao ljude, Rade je došao i tražio da uđe kako bi vidio ima li neko njemu poznat, što mu on nije dozvolio tako da optuženi nije ni ulazio u prostoriju. Odbrana ukazuje na iskaz svjedoka Radiše Đurića, prema čijem kazivanju je optuženi otišao negdje na teren, dok je iz Radovog voda, pored njega tu bio prisutan samo još Mitar „Mošo“. Svjedok Tužilaštva MK-3 potvrđuje da je 13.07.1995. u Lukama u školi, sa Petrom Jokićem čuvao neke ljude, poznato mu da je u neko doba došao Rade Garić i htio da uđe kako bi vidio ima li koga poznatog što mu Petar Jokić nije dopustio zbog čega su se njih dvojica sukobili. Dakle, po tvrdnjama odbrane ni ovaj svjedok nije vidio optuženog da ulazi u učionicu, s tim da negira kako je optuženi Rade Garić učestvovao u zlostavljanju zarobljenika. Svjedok Dragan Milovanović, koji je u inkriminisano vrijeme bio u školi, nije vidio Rada Garića, samo je čuo za njegov sukob sa Petrom Jokićem. Svjedok Sokanović Momir, u inkriminisano vrijeme bio je na obezbjeđenju spavaona u Lukama, navodi da mu nije poznato gdje su Rade Garić i njegovi vojnici bili tog dana, ali zna za prisustvo momaka Vlade Jokića. Svjedok pojašnjava da je vidio kolone naroda koji ide iz Srebrenice prema Kladnju autobusima, tu su neki odvajani u 2 učionice, odvodili su ih negdje tokom noći, ali mu nije poznato ko je to činio, vojnici Rade Garića došli su nakon što su ovi ljudi odvedeni. Po ocjeni odbrane, ovaj iskaz je identičan iskazima svjedoka Vlade Bjelanovića, Klješšana Slavoljuba i

Kovačević Nikodina.

220. Iz navedene analize dokaza, odbrana smatra da prvostepeni sud nije van razumne sumnje utvrdio da je optuženi počinio krivičnopravne radnje koje su mu stavljene na teret.

221. Vijeće iznesene žalbene navode cijeni neosnovanim.

222. Odbrana svojom interpretacijom provedenih dokaza nije uspjela dovesti u pitanje činjenična utvrđena prvostepenog suda u pogledu događaja opisanog u tački 2.1. izreke pobijane presude.

223. Kada je u pitanju status optuženog Rada Garića u inkriminisano vrijeme tačke 2. izreke presude, u periodu od 06.juli do kraja avgusta 1995., Vijeće nalazi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio faktičko stanje, i to da je optuženi kritične prilike obavljao dužnost komandira Interventnog voda u sastavu Vlaseničke brigade, koji zaključak je izveden ocjenom iskaza svjedoka Milenka Komlenovića, koji je svjedočio o organizaciji ove brigade, kao i iskaza svjedoka Petra Jokića, Radomira Jokića, MK-3, Dragana Milovanovića, Boška Šargića, Milenka Komlenovića, Radiše Đurića, Momira Sokanovića, te materijalnog dokaza T-84 (Spisak RS 1. vlpbr na dan 29.03.1995. od 29.04.1995. godine (fotokopija koja sadrži ovjeru MICT-MTPI), koji su iznijeli svoja saznanja na ove okolnosti. Tako je utvrđeno da je Vlasenička brigada, pripadala Drinskom korpusu, formacijski je imala šest četa i tri interventna voda, od kojih je jednom vodom komandovao optuženi Rade Garić, interventni vodovi su brojali po 15 ljudi, čiji su zadaci 1995. godine odnosili na obezbjeđenje zatvorenika na Lukama, za što je bio zadužen Jokićev vod, dok je vod optuženog bio stacioniran u školi u Lukama. Interventni vodovi su bili podređeni direktno komandi brigade, i to komandantu Miletu Kosoriću.

224. Dakle, iz navedenog nesumnjivo proizilazi svojstvo optuženog, kao i činjenica da je njegov vod, kritične prilike bio smješten u školi u Lukama. Tako su brojni svjedoci, pored ostale vojske, potvrdili prisustvo Interventnog voda u Lukama, kojim je komandovao optuženi, iz čijih iskaza nesumnjivo proizilazi da je optuženi znao za odvajanje muškaraca u Lukama, viđan je ispred škole i oko učionica, gdje su ovi muškarci bili smješteni, u kom pravcu je prvostepeni sud dao valjano i dostatno obrazloženje u paragrafima 542. do 547. pobijane presude.

225. Na okolnost odvajanja muškaraca u Lukama, prvostepeni sud je cijenio iskaz svjedoka Petra Jokića, dat u istrazi, te iskaze svjedoka MK-3, Živka Đokića, Radiše

Đurića, Stanimira Majstorovića i Momira Sokanovića, iz kojih proizilazi da su odvajani muškarci bili starosti iznad 18 godina, među njima je bilo i starijih i ranjenih, te i maloljetnika, kao i da su naveče svi smješteni u prostorije škole. Na ove okolnosti su svjedočili i svjedoci, koji o navedenom imaju neposredna saznanja jer su se nalazili u autobusima kojima su prevoženi ljudi iz Srebrenice prema Kladnju. Tako je svjedok Hanka Huremović, navela kako su te prilike iz autobusa izvedeni njen sin i suprug, kao i još jedan mladić starosti oko 15 godine, dok svjedok Zuhdija Mehmedović, navodi kako je pored ostalih izveden i njen nevjenčani suprug. Iz detaljnog iskaza svjedoka MK-1, koji je sa suprugom, majkom i kćerkom došao iz Potočara autobusom do Luke, prvostepeni sud je također utvrdio činjenice uz odnosu na odvajanje muškaraca, žena i djece u Lukama. Tako iz iskaza svjedoka MK-1 proizilazi da je doveden pred školu u Lukama, gdje je prepoznao jednog mladića iz Srebrenice, medicinskog tehničara, koji je vezanih ruku na leđima, sjedio ispod drveta u dvorištu škole, te je i on sjeo pored njega, također sa svezanim rukama na leđima. Prema kazivanju svjedoka MK-1, taj mladić se zvao Abdulkadir, imao je dužu crnu kosu, majicu dugih rukava, farmerice, patike koje su izgledale kao nove, bio je mlad momak čak i od njega mlađi. Svjedok dalje navodi da su srpski vojnici, koji su bili naoružani i uniformisani, dovodili i druge muškarce, tako da se do predvečer skupilo 22 ljudi. Svjedok je pored Abdulkadira, među izdvojenim muškarcima, prepoznao još jednog medicinskog tehničara iz Srebrenice, Hasana Smajića, zatim Rizu Mustafića, koji je radio u holandskom bataljonu, Zaima koji je pokušao da se maskira u žensku odjeću, bio je dosta mršav i sitan, dvojicu braće Fuada i Aliju koji su bili ranjeni, te jednog čovjeka sa beretkom, Hameda Karišika, izbjeglicu iz Višegrada koji je radio na pijaci, pojašnjavajući kako su uvečer svi uvedeni u školu.

226. Na okolnost postupanja sa ovim muškarcima, prvostepeni sud cijenio iskaz svjedoka MK-1, koji navodi da je vršen pretres, oduzimali su im novac, zlato i dragocijenosti, od njega je oduzeto preko 1.200,00 KM, te iskaza svjedoka Milenka Komlenovića i Petra Jokića, koji potvrđuju da su od zarobljenika uzimali novac i zlato, u čemu su učestvovali optuženi lično i njegovi ljudi, pripadnici Interventog voda. Osim navedenog, iz iskaza svjedoka MK-1 proizilazi da su zarobljeni muškarci, nakon što su smješteni u školi, bili brutalno premlaćivani, o čemu je svjedok MK-1 iznio detaljana saznanja, obzirom da je i sam bio žrtva tog premlaćivanja, koje je trajalo kako kaže oko sat vremena. Iskaz ovog svjedoka prvostepeni sud je doveo u vezu sa iskazom svjedoka MK-3, koji navodi da su pripadnici Garićevog voda ulazili kod muškaraca, sa baterijama, te je vidio malog Stevu Đokića koji je razmotao zastavu i tražio od zarobljenika da je prepoznaju, a što je saglasno

iskazu jedinog preživjelog svjedoka MK-1. Cijeneći da su ovi iskazi saglasni u bitnim dijelovima, prvostepeni sud je istima pravilno poklonio vjeru, s obzirom na iskaz svjedoka Milenka Komlenovića, koji nije vidio premlaćivanje, ali je čuo za ovo, kao i za oduzimanje novca, a poslije je kod ovih muškaraca vidio modrice, kao i iskaza svjedoka Momira Sokanovića, koji navodi kako je čuo jauke i galamu iz škole. U tom pravcu prvostepeni sud je dao detaljnu analizu i ocjenu iskaza svjedoka tako da ovo Vijeće isto neće ponavljati, nego ocjenu prvostepenog suda prihvata kao pravilnu i potpunu, na temelju koje je moguće izvesti zaključke o radnjama optuženog. Vijeće se nije bavilo preispitivanjem prvostepene presude u pogledu činjenica vezanih za dalju sudbinu muškaraca koji su kritične prilike zarobljeni u školi u Luikama i prema kojima je nečovječno postupano na opisani način, budući da se navedeno žalbom ne zahtijeva.

227. Žalbeni navodi odbrane kako iz iskaza svjedoka proizilazi da je zarobljene muškarce u školi u Lukama, obezbjeđivao Interventni vod Vlade Jokića, kao i da niko nije vidio da optuženi učestvuje u ovim zlodjelima, nisu mogli dovesti u sumnju činjenično stanje sadržano u pobijanoj presudi. Vijeće nalazi da se u konkretnom radi o konstrukciji odbrane kojom nastoji optuženog osloboditi od krivnje. Međutim kada se tvrdnje odbrane suoče sa iskazima brojnih svjedoka, što vrlo iscrpno analizira prvostepeni sud, koji svjedoci, svaki iz svog ugla promatranja i mjesta gdje se u kritičnom momentu nalazio, uvjerljivo iznose svoja neposredna saznanja o prisustvu optuženog kritične prilike u Lukama i radnjama koje preduzima zajedno sa pripadnicima Interventnog voda kojim komanduje, onda je očigledno da tvrdnje odbrane ostaju bez adekvatnog uporišta.

228. Vijeće nalazi da je prvostepeni sud izveo pravilne zaključke o radnjama i ulozi optuženog Rada Garića u vezi sa nečovječnim postupanjem prema muškarcima koji su 13.07.1995. izdvojeni iz konvoja autobusa koji se kretao iz pravca Potočara prema Kladnju, kada zajedno sa pripadnicima Interventnog voda kojim je komandovao, ulazi u prostorije škole u Lukama gdje su ovi muškarci bili zatvoreni, od istih oduzimaju novac i dragocijenosti, te učestvuje u njihovom premlaćivanju, nanoseći im fizičke i psihičke povrede, zbog čega je i oglašen krivim za počinjenje krivičnog djela iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom k) KZ BiH, a sve u vezi sa članom 29. istog Zakona.

(j) Tačka 2.2. osuđujućeg dijela izreke

229. Žalbom odbrana iznova problematizira upotrebu formulacije „*neutvrđenog dana*“, navodeći da sud nije utvrdio svojstvo optuženog kao komandira Interventnog voda, koji

nije učestvovao u zlostavljanju i ubistvu Bege Sulejmanovića.

230. Odbrana ističe da se u tački 2. izreke pobijane presude navodi da je širok i sistematičan napad u zaštićenoj zoni UN Srebrenica trajao od 06.jula do kraja avgusta 1995., dok je u nastavku presude, a kasnije i u obrazloženju navedeno da se događaj sa Begom odigrao krajem septembra, početkom oktobra 1995. što presudu čini nejasnom i nerazumljivom. Djelo nije počinjeno za vrijeme širokog i sistematičnog napada, jer ovaj napad u kritično vrijeme nije ni postojao, zbog čega nedostaje bitan element krivičnog djela iz člana 172. KZ BiH.

231. U žalbi se dalje navodi da prvostepeni sud nije utvrdio odlučnu činjenicu navedenu u paragrafu 367. presude " *nakon čega su mu odrubili glavu*" , kao ni u ostalim paragrafima, niti je u nastavku u presudi navedeno da je ovu radnju počinio optuženi Rade Garić. Žalbom se naglašava da ukoliko su ovu radnju eventualno počinili pripadnici njegove jedinice, onda nema odgovornosti optuženog jer isti nije optužen, a ni suđen po komandnoj odgovornosti. Obrana ukazuje na detaljnu analizu iskaza svjedoka MK-4 koji je preminuo, i čiji iskaz iz prethodnog postupka je pročitao, ali je svjedok ovaj iskaz očigledno dao sračunato kako bi sebe amnestirao, jer je u relevantno vrijeme bio komandant odbrambene linije na kritičnom terenu i od komandanta brigade zadužen za zarobljenika Begu Sulejmanovića, koju naredbu nije izvršio, nego lice predao drugima da odlučuju o njegovoj sudbini. Iz navedenih razloga, kao i činjenice da ovaj svjedok nije saslušan na glavnom pretresu, po ocjeni odbrane, prvostepeni sud, iskazu ovog svjedoka nije trebao dati povjerenje. Odbrana naglašava da jedno svjedok MK-4, lice po imenu Bego Sulejmanović smješta u drugu polovinu septembra 1995., a ne u avgust mjesec kako to navodi optužnica, i ne u oktobar kako to navodi presuda. Ovaj svjedok je vidio da izvjesni Mirović zlostavlja Sulejmanovića, zajedno sa još četiri lica, ali ne i Rade Garić, koji je shodno iskazu ovog svjedoka igrao karte i nije se miješao u događaj. Svjedok GR-16 je nakon pada Srebrenice lutao šumama i tek 22. ili 23. avgusta uspio preći prema Kladnju, te je pogrešan zaključak prvostepenog suda da je Bego navodno još dva mjeseca lutao po šumama, te zarobljen nakon toga, što ne potvrđuje nijedan dokaz. Ovaj svjedok nema nikakvih saznanja o radnjama koje se optuženom stavljaju na teret. Iz iskaza svjedoka Hurije Sulejmanović proizilazi da Begu zadnji put vidjela 11.jula 1995. i nijednom riječju nije dovela Radu Garića u vezu sa predmetnim događajem. Svjedok Vojo Vuković, pripadnik vojne policije Vlaseničke brigade, poznaje Rada Garića, nikada nije vidio ni čuo da je optuženi učestvovao u radnjama iz ove tačke, dok svjedoci Živko Đokić i Risto

Vasiljević, ničim ne dovode optuženog u vezu sa opisanim radnjama. U odnosu na Spomenka Garića, i njegovo prisustvu događaju, odbrana ističe da je isti u navedeno vrijeme bio teški RVI i nalazio se na liječenju u bolnici u Beogradu i rehabilitaciji u Slan Kamenu, što ide u prilog optuženom i osporava iskaz svjedoka MK-4. Odbrana navodi da ni iskaz svjedoka Sokanović Momira ne dovodi optuženog u vezu sa predmetnim događajem, koji negira učesće optuženog u zlostavljanju i ubistvu Bege Sulejmanovića navodeći da nije vidio ko je ubio ovo lice, a nije vidio ni tijelo, kojem svjedoku sud ne vjeruje, iako daje iskaz o odlučnim činjenicama. Svjedoci Klještan Slavoljub i Kovačević Nikodin nisu doveli u vezu Rada Garića sa predmetnim događajem, kao ni iskaz svjedoka Radiše Đurića, kojim iskazima sud nije dao povjerenje, samo zato jer idu u prilog optuženom.

232. Iz navedenih razloga odbrana smatra da je činjenično stanje i u ovoj tački izreke pogrešno i nepoptuno utvrđeno.

233. Vijeće cijeni neosnovanim žalbene navode i u pogledu tačke 2.2. izreke pobijane presude.

234. Svojestvo optuženog u periodu 06. juli do kraja avgusta 1995., kao komandira Interventnog voda, Vijeće je već razjasnilo kod prethodne tačke, pa radi nepotrebnog ponavljanja upućuje na paragraf 222. ove presude, kod kojeg stave Vijeće ostaje i za ovu tačku. Kada je u pitanju vremenski okvir izvršenja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. učinjen progonom tačka h) u vezi sa tačkom a) ubistvo, opisan u tački 2.2. izreke pobijane presude, Vijeće konstatuje da je to pitanje bilo predmet preispitivanja kod žalbenog osnova bitne povrede postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) (paragrafi 54, 55 i 56 ove presude), te je zauzet stav da se u konkretnom slučaju inkriminirani događaj, za koji je utvrđeno da se desio krajem septembra - početkom oktobra 1995., dovodi u vezu sa širokim i sistematičnim napadom na zaštićenu zonu UN Srebrenica, za što je prvostepeni sud dao prihvatljivo obrazloženje. Vijeće neće ponavljati analizu u tom pravcu, već samo konstatuje da ostaje kod svog stanovišta, i da su izneseni žalbeni navodi u pogledu nepostojanja bitnog elementa bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti – širok i sistematičan napad, neosnovani.

235. Kod događaja opisanog u tački 2.2. izreke pobijane presude, Vijeće se neće baviti preispitivanjem svih činjenica i okolnosti, već u granicama žalbenih navoda ograničiti se samo na sporne činjenice.

236. U odnosu na žalbene navode koji se odnose na okolnosti pronalaska lica Bege Sulejmanovića, pobijana presuda sadrži odgovore iz kojih dokaza je svaka pojedina činjenica utvrđena. Tako je prvostepeni sud cijeneći iskaze svjedoka GR-16, Radiše Đurića, Momira Sokanovića i Hurije Sulejmanović, te dovodeći iste u vezu sa pročitanim iskazom svjedoka MK-4, utvrdio da je Bego Sulejmanović do 22. ili 23. avgusta 1995. zajedno sa svjedokom GR-16 bio u grupi ljudi koji su poslije pada Srebrenice pokušavali da se probiju do Kladnja, preko teritorije iznad Vlasenice, nakon čega se Bego odvojio od grupe, i još dva mjeseca skrivao po šumi, kada će se predati negdje krajem septembra, početkom oktobra 1995. Iskazi navedenih svjedoka su saglasni, pa svjedoci iznoseći svoja saznanja svako iz svoje perspektive, na logičan način se dopunjuju i tvore sliku o dešavanjima sa Begom Sulejmanović, o čemu vrlo detaljno govori svjedok MK-4. Iskazi ovih svjedoka, jedino nisu saglasni u pogledu vremena o kojem svjedoci iznose saznanja, što je prvostepeni sud cijenio kao razumljivo zbog protoka vremena i količine događaja iz ovog perioda, što je onemogućilo svjedoke da daju precizna izjašnjenja o vremenu dešavanja. Međutim, prvostepeni sud je s pravom dao značaj iskazu svjedoka MK-4, kao neposrednog očevidca događaja, koji dovođenje Bege Sulejmanovića u školu u Luke, smješta u vremenski period kraj septembra – početak oktobra 1995., zbog čega Vijeće nalazi pravilnim zaključak prvostepenog suda, koji odbrana žalbom nije dovela u pitanje.

237. Prvostepeni sud cijeneći pročitani iskaz svjedoka MK-4, navodi da je u to vrijeme bio komandant odbrambene linije na potezu Trnovo - Han Pijesak, došao je po naredbi komandanta brigade Mileta Kosorića u školu u Luke radi uzimanja podataka od čovjeka koji se predao komandi u Klještanima, te utvrdio da se radi o Begi Sulejmanoviću, iz Konjević polja, nakon čega je optuženom Radi Gariću naredio da Begu sprovede van granica minskog polja i da isti može ići kuda želi. Međutim, optuženi je Begi ponovo nabacio konopac na vrat, kojim je i doveden na ispitivanje, te je prebacio slobodan kraj konopca preko grane drveta u blizini ulaza u školu i počeo igrati karte sa ostalim vojnicima, dakle poduzeo odlučne radnje radi omogućavanja zlostavljanja Bege Smajlovića, a kasnije i njegovog ubistva. Iz daljeg kazivanja ovog svjedoka, prvostepeni sud utvrđuje odlučne činjenice o postupanju s Begom kritične prilike, i to da je jedan od prisutnih vojnika, prezimena Mirović zvani Pirgo, sa područja opštine Han Pijesak, zategao konopac i digao Begu konopcem tako da je ovaj visio, da bi mu usljed navedenog krenula pjena na usta, nakon čega ga spušta na zemlju, dok su se ostali smijali a neko rekao „*vidi Turčina, ne može pola sata da visi o grani*“, te ga je nakon toga Spomenko Garić, pitao ga kako je poginuo Miloš Obilić, a Bego odgovorio da ne zna, neko je rekao da će mu

pokazati, nakon čega je neko od prisutnih uzeo Begu za kosu i stavio mu glavu na panj, druga dvojica su mu držala noge, a četvrti je jednim zamahom sjekirom Begi odsjekao glavu. Dvojica koja su Begu držala za noge su tijelo odvukla i bacila u Drinjaču, a ostali su se uključujući i optuženog, podijeljeni u dvije ekipe i koristili Beginu glavu za igranje lopte u školskom dvorištu.

238. Iskaz svjedoka MK-4 u bitnom potvrđuju iskazi svjedoka Radiše Đurića i Momira Sokanovića, koji su vidjeli inkriminirani događaj, te potvrdili da je u dovođenju i zlostavljanju ovog lica učestvovalo 4-5 pripadnika Garićeve jedinice, među kojima su bili Đokić i Fongo, te da se sve navedeno dešava pred očima komandira Garića i Spomenka.

239. Prvostepeni sud se detaljno bavio utvrđivanjem identiteta Bege Sujemanovića, cijeneći njegov fizički opis koji daju svjedoci GR-16, Hurija Sujemanović, MK-4, Momir Sokanović i Radiša Đurić, te je tako utvrdio da je Bego Sulejmanović kojeg prvo u šumi sreće svjedok GR-16 tražeći put prema Kladnju, te opisuje i svjedok Hurija Sujemanović, kojeg lično poznaje kao brata njenog muža, odgovara opisu čovjeka bošnjačke nacionalnosti kako ga opisuju svjedoci Radiša Đurić i Momir Sokanović, te u konačnici identifikuje svjedok MK-4 prilikom ispitivanja u školi.

240. Činjenica da optuženi nije lično zamahnuo sjekirom i odsjekao Begi Sulejmanoviću glavu, nakon što su ga pripadnici Interventnog voda kojim je komandovao, prethodno zlostavljali, a optuženi doveo do stable u blizini škole u Lukama i na jedno kraće vrijeme objesio, ne oslobađa optuženog odgovornosti za preduzete radnje dovođenja Bege Sujemanovića vezanog konopcem za vrat i vješanja na stablo ispred škole u Lukama, iako je imao naredbu da ga pusti da ide dalje, nego na odlučujući način doprinosi njegovom ubistvu, zbog čega je odgovaran kao i da ga je sam izvršio.

241. Odbrana svojom analizom dokaza nije uspjela dovesti u sumnju utvrđenje prvostepenog suda, koje prihvata i ovo Vijeće, smatrajući da je na valjan način, potpuno vjerodostojno utvrđeno šta se desilo sa Begom Sulejmanovićem i koja je uloga optuženog u navedenom. Vijeće napominje da je optuženi za počinjenu krivično pravnu radnju tačke 2.2. izreke pobijane presude, oglašen krivim kao saizvršilac u smislu odredbe člana 29. KZ BiH, pa se Vijeće neće baviti preispitavanjem žalbenih navoda koji se odnose na komandnu odgovornost zbog nepostojanja optužbe po tom osnovu.

242. Zbog činjenice da je nesumnjivo utvrđeno da je čovjek koji je kritične prilike doveden i ispitan u školi u Lukama, a poslije i ubijen na prednje opisan način, upravo Bego

Sulejmanović, žalbeni navodi kojima se osporava zaključak prvostepenog suda da je Bego Sulejmanović, dva mjeseca nakon što ga je svjedok GR-16 zadnji put vidio u avgustu 1995., lutao po šumama tražeći put za Kladanj, gube na značaju.

243. Također, i pokušaj odbrane da nasuprot kazivanju svjedoka očevidca MK-4, ukaže da Spomenko Garić, kojeg svjedok pominje kao jednog od aktera inkriminisanog događaja, u kritično vrijeme nije mogao biti prisutan na ovom mjestu, jer je kao RVI bio na liječenju i rehabilitaciji, prvostepeni sud je cijenio bezuspješnim i u tom pravcu dao pravilno obrazloženje. Tako iz materijalnih dokaza, koje su na ove okolnosti predočene sud (O-8), proizilazi kako je bilo moguće da Spomenko Garić, zbog značajnog oporavka i rehabilitacionog napretka, boravi na ovom području u navedeno vrijeme, a što je saglasno i sa iskazima svjedoka Đurića i Sokanovića, datim u istrazi, kojima prvostepeni sud opravdano poklanja vjeru.

244. Stoga, nasprot žalbenim navodima, Vijeće nalazi da je prvostepeni sud i u pogledu događaj opisanog u tački 2.2. izreke pobijane presude pravilno i potpuno utvrdio činjenično ostanje, te optuženog oglasio krivim da je počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a (ubistvo) KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. istog Zakona.

2. Žalbeni prigovori Tužilaštva – oslobađajući dio pobijane presude

245. Tužilaštvo smatra pogrešnim zaključak prvostepenog vijeća da radnje optuženog u tački 1.7 Optužnice ne sadrži određenje o individualnoj odgovornosti optuženog, ako su pripadnici jedinice kojom je komandovao i pod čijim su nadzorom preduzimali kriminalne aktivnosti. Pozivajući se na stavove sudske prakse, Tužilaštvo ukazuje da u modalitetima individualne odgovornosti postoji odgovornost za nečinjenje po članu 7 (1) Statuta, da iz nečinjenja, u slučaju kad postoji obaveza nekog lica da djeluje, može proisteći individualna krivična odgovornost za naređivanje.

246. Tužilaštvo je dalo svoju analizu provedenih dokaza u odnosu na oslobađajući dio presude, cijeneći da je prvostepeno vijeće propustilo utvrditi odlučne činjenice što je u konačnici dovelo do pogrešnog zaključka o nepostojanju krivnje optuženog i pogrešne primjene zakona.

247. Tako Tužilaštvo ukazuje da iz iskaza svjedoka Ismete Efendić proizilazi kako je čula da spominju Garića i Šargića, da su oni bili „kao glavni u policiji“, „taj Garić je naređivao

gdje će ko ići". Iz iskaza svjedoka Hasme Efendić proizilazi da su srpski vojnici u Lukama odvojili žene i djecu, navodeći njihova imena, što su potvrdili i svjedoci Vasva Parić i Murtija Dautović. Svjedoci Hasma Efendić i Murtija Dautović su iskazale da su srpski vojnici odvojili žene i djecu u Lukama, da su im rekli da će kupiti sjeno, a potom biti vraćene u Kladanj, te je i svjedok Ismeta Efendić navela kako su je kasnije sustigle žene koje su bile na kamionu ispričale da će odvojeni s tog kamiona kupiti sjeno u Mišarima, Rači i Pelemišima. Dalje je Tužilaštvo ukazalo da i iz iskaza svjedoka Time Lelo proizilaze okolnosti vezane za odvajanje žena i djece u Lukama, među kojima je odvojena i ... N., što sve potvrđuje i svjedok Bekir Lelo. Prema iskazu ovog svjedoka, njegova strina je po dolasku u Kladanj više puta pominjala da je Garić odveo ... N. L., te da je Garića prepoznala kada je došao zajedno sa Carom i Kalimerom u Jarovlje, kada će ih pokupiti iz njihovih kuća i autom odvesti u logor Sušica. Dalje je Tužilaštvo prenoseći u žalbi sadržaj kazivanja svjedoka na okolnosti iz tačke 1.7. optužnice, među kojima i iskaz svjedoka Time Huremović, koja je čula od jedne žene srpske nacionalnosti da su odvedene žene, među kojima i njena sestra Jasmina, od koje je pronađen samo jedna bitna kost, kupile sjeno u Jevtićima i da je došao Rade Garić i provocirao njenu sestru Jasminu koju je dobro poznao od ranije jer je radila na autobuskoj stanici u Vlasenici kao ugostitelj. Iz iskaza svjedoka GR-12, koja je promijenila svoj iskaz iz istrage, proizilazi da je čula kako je djevojčici N., 15-16 godina, otac joj bio autoprevoznik, prezivao se L. ili ..., pozlilo jer ju je noć ranije silovao Rade Garić, dalje iznoseći sadržaj iskaza svih saslušanih svjedoka na ove okolnosti. Tužilaštvo je ukazalo da činjenica kako je Rade Garić bio odgovoran za odvojene žene koj je sa pripadnicima svoje jedinice bio zadužen za njihovo čuvanje, proizilazi iz iskaza svjedoka GR-3, prema čijem kazivanju su žene bile smještene u šatoru kod škole u Lukama, te da je odvojene žene dovezio Mile Klještan i optuženi Rade Garić, kada su kupile sjeno kod optuženog, njegove snahe i punca. Prema ocjeni Tužilaštva dovodeći u vezu iskaz svjedoka GR-3 sa iskazom svjedoka GR-12 može se zaključiti da su odvojene žene čuvali pripadnici izviđačko-diverzantskog odjeljenja kojim je nadređeni bio optuženi Rade Garić, te da je optuženi silovao N. L., što je iskazala svjedok GR-3 koja je ovo saznala od drugih žena, da je N. pozlilo dok je skupljala sijeno kod optuženog i njegove snahe te je optuženi odveo u bolnicu a sutra dan više nije vratio. Tužilaštvo smatra da je optuženi poduzetim radnjama ostvario obilježja bića krivičnog djela iz člana 172. stav 1. tačke g) i i) ZKP BiH. Činjenica da je optuženi svo vrijeme na koje se odnosi optužnica bio na poprištu događaja i da je u kritično vrijeme aktivno naređivao jedinici i nadzirao njihove aktivnosti, za prvostepeni sud nije imala značaja, dok Tužilaštvo smatra da bi svakom razumnom presuditelju ta činjenica predstavljala odgovor na pitanje u

kojoj mjeri je optuženi, kao nadređeni, odgovoran za aktivnosti pripadnika njegove jedinice. Tužilaštvo smatra da je u pogledu oslobađajućeg dijela presude izostala potpuna i pravilna analiza provedenih dokaza, što je za posljedicu imalo pogrešno utvrđeno činjenično stanje.

248. Vijeće iznesene žalbene navode Tužilaštva cijeni nosnovanim.

249. Prvostepena presuda u pobijanom dijelu presude daje potpunu, jasnu i pravilnu analizu provedenih dokaza, temeljem koje su izvedeni činjenični zaključci u pogledu događaja opisanih u tački II.1 izreke oslobađajućeg dijela presude, a koji nisu bili dostatni za utvrđivanje krivične odgovornosti optuženog.

250. Tako je prvostepeni sud u paragrafima 596. i 605. pobijane presude pravilno zaključio da iz iskaza saslušanih svjedoka proizilazi da je u inkriminisanom periodu u mjestu Luke, na putu prema Kladnju izdvojen jedan broj žena i djevojčica, koje su bile zatvorene u školi, odakle su odvođene na prinudne fizičke radove po okolnim srpskim selima, da su tu bili prisutni i pripadnici jedinice kojom je komandovao optuženi, međutim, da krivnja optuženog nije dokazana.

251. Prvostepeni sud je pravilno razlučio da se optuženom ovom tačkom stavlja na teret samo inkriminacija silovanja, ali ne i prisilnog nestanka. Naime, iz analize provedenih dokaza, prvostepeni sud je pravilno utvrdio da zbog činjeničnog opisa prisilnog nestanka navedenih žena i djevojčica (odvedene su od strane pripadnika neke druge jedinice u Pelemiš gdje su neko vrijeme boravile u zarobljeništvu), nije bilo moguće utvrditi krivnju optuženog, jer nije navedeno u čemu se ogleda njegova povezanost sa nestankom ovih žena i djevojčica, a posebno jer je tijelo jedne od nestalih žena (E.D) ekshumirano, pa se ne može govoriti o njenom prisilnom nestanku. Vijeće prihvata navedene zaključke prvostepenog suda, koji žalbom nisu dovedeni u pitanje.

252. Kada je u pitanju zatvaranje i postupanje sa ženama i djevojčicama u mjestu Luke, Vijeće nalazi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da iz provedenih dokaza, iskaza saslušanih svjedoka, koji su iznosili saznanja do kojih su posredno došli, proizilazi da su čuli kako su žene silovane, ali isto nisu neposredno vidjeli. Imajući u vidu da su svjedoci na glavnom pretresu promijenili svoje iskaze, iako su u istrazi pominjali da su čuli da je to činio optuženi Rade Garić (svjedoci GR-10, GR-12), prvostepeni sud je pravilno zaključio da su i ova posredna saznanja o radnjama optuženog iznesena u istrazi izgubila na svojoj

dokaznoj snazi.

253. Obzirom na navedeno, prvostepeni sud nije mogao van razumne sumnje izvesti zaključak da je optuženi lično izvršio radnje silovanja R.Č. i mldb. N.L. stare 14 godina, i u tom pravcu je, nasuprot žalbenim navodima Tužilaštva, dao razložno obrazloženje.

254. Kada je u pitanju razmatranje odgovornosti optuženog za radnje pripadnika njegove jedinice, odnosno izviđačko-diverzantskog odjeljenja, Vijeće nalazi da prvostepeni sud iz provedenih dokaza, osim činjenice da su u kritično vrijeme bili prisutni u Lukama i učestvovali u odvajanju žena i djevojčica iz konvoja, nije mogao van razumne sumnje utvrditi da su isti učestvovali u silovanju ovih žena i djevojčica, da bi se onda moglo raspravljati o individualnoj odgovornosti optuženog zbog nečinjenja.

255. Vijeće ukazuje da individualna odgovornost može biti zasnovana i nečinjenjem po članu 7 (1) Statuta MKSJ, kada postoji obaveza nekog lica da djeluje, a to je izostalo, kako to Tužilaštvo žalbom ukazuje, međutim, u konkretnom slučaju, kod utvrđenog činjeničnog stanja, nije moguće zaključiti da je optuženi odgovaran ni po osnovu nečinjenja.

256. Da bi u konkretnom slučaju optuženi odgovarao za radnje pripadnika izviđačko-diverzantskog odjeljenja kojim je komandovao u kritično vrijeme, u činjeničnom opisu događaja nije bilo dovoljno navesti formulaciju da su te radnje pripadnici poduzimali „*pod nadzorom i komandom Rada Garića*“, već je bilo potrebno opisati i dokazati njegovo znanje i svijest za te radnje, odnosno šta je učinio ili propustio da učini kada su u pitanju navedene žene i djevojčice, što je Tužilaštvo propustilo učiniti.

257. Dakle, Vijeće je stava da u konkretnom slučaju individualna odgovornost zbog nečinjenja nije primjenjiva, kako zbog nedostataka samog činjeničnog opisadjela, odnosno nepostojanja konkretizacije radnji i svijesti optuženog, tako i zbog nedostatka dokaza na ove okolnosti.

258. Stoga, Vijeće u konačnici nalazi pravilnim zaključak prvostepenog suda da nije moglo biti utvrđeno van razumne sumnje da je optuženi počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret ovom tačkom optužnice, odnosno krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) progon, u vezi sa tačkama G) silovanje i i) prisilni nestanak, sve u vezi sa članom 29. i 180. KZ BiH, zbog čega je žalba Tužilaštva u tom pravcu cijenilo neosnovanom.

C. ŽALBENI OSNOV IZ ČLANA 298. ZKP BIH- POVREDA KRIVIČNOG ZAKONA

1. Žalbeni navodi branioca optuženog Rada Garića

259. Odbrana prigovara primjeni KZ BiH kao strožijeg od KZ SFRJ, koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Odbrana uočava kao nespornu činjenicu da je Tužilaštvo kroz svoju optužnicu svakom od oštećenih dalo status civila, što čini i pobijana presuda, te kako pravna kvalifikacija ne veže Sud, navedene radnje trebalo je kvalifikovati kao Zločini protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ, što je povoljnije za optuženog. Odbrana zahtijeva primjenu materijalnog prava koje je bilo na snazi u vrijeme kada je optuženi učinio djela koja su mu stavljena na teret, te ističe da je članom 7 (1) EKLJP predviđena opća zabrana retroaktivne primjene materijalnog prava, dok je članom 7 (2) predviđena iznimka od ovog generalnog pravila koja se odnosi na djela koja nisu bila propisana u vrijeme njihovog izvršenja.

260. Odbrana naglašava da je u najmanje šest predmeta Apelaciono vijeće donijelo odluke da se ima primjeniti Krivični zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja djela, kao zakon koji propisuje blažu krivičnu sankciju. Od principa primjene blažeg zakona moguće je odstupiti jedino u slučajevima propisanim u članu 4a) KZ BiH, kada bi primjena blažeg zakona spriječila suđenje ili kažnjavanje za radnje koje predstavljaju krivična djela prema općim načelima međunarodnog prava. Ako bi i djelo koje se optuženom stavlja na teret bilo kvalifikovano kao zločin protiv čovječnosti, odbrana smatra na istog treba primjeniti raspon kazni koji je predviđen u zakonu na snazi u vrijeme počinjenja krivičnog djela, odnosno zakonski okvir od 5 do 20 godina zatvora, a ne okvir 10 do 45 godina.

1.1.Odluka Vijeća

261. Apelaciono vijeće navedene prigovore nalazi neosnovanim, obzirom da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da je u konkretnom slučaju bilo potrebno i opravdano primjeniti Krivični zakon Bosne i Hercegovine.

262. Naime, nesporno je da u vrijeme izvršenja krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret, a kojima su ostvarena bitna obilježja bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, navedeno krivično djelo kao takvo nije bilo propisano krivičnim zakonom koji je bio na snazi u to vrijeme (KZ SFRJ).

263. Također, nesporno je da prema načelu zakonitosti, nikome ne može biti izrečena

krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom, propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna. Prema načelu vremenskog važenja krivičnog zakona, na učinioca krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela, a ako se poslije učinjenja krivično djela jednom ili više puta izmijenio zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za počinioca. Međutim, članom 4a KZ BiH, na koji se prvostepena presuda pravilno poziva, propisano je da članovi 3. i 4. KZ BiH ne sprečavaju suđenje i kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa općim načelima međunarodnog prava. Ovakvom zakonskom regulativom preuzete su odredbe člana 7. stav (2) EKLJP i člana 15. stav (2) MPGPP, te je omogućeno izuzetno odstupanje od principa iz člana 4. KZ BiH.

264. Prvostepeno vijeće pravilno ukazuje da se navedeni stav odnosi i na ovaj konkretan slučaj, jer se radi o inkriminaciji koja uključuje kršenje pravila međunarodnog prava. U inkriminisano vrijeme, krivično djelo Zločini protiv čovječnosti predstavljalo je krivično djelo, kako sa aspekta međunarodnog običajnog prava, tako i sa aspekta principa međunarodnog prava. Prvostepeno vijeće je dalo detaljnu argumentaciju koja je u potpunosti valjana i ispravna, te je kao takvu ovo Vijeće u cijelosti prihvata.

265. Osim toga, Vijeće smatra za potrebnim ukazati da je Bosna i Hercegovina kao nasljednica bivše države SFRJ, ratificirala Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (EKLJP) i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (MPGPP), te da su ovi međunarodni dokumenti za nju obavezujući, a budući da isti propisuju obavezu suđenja i kažnjavanja lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa općim načelima međunarodnog prava, što zločini protiv čovječnosti nesporno jesu.

266. Žalbom odbrane se ukazuje da je KZ SFRJ bio blaži za učinioca u odnosu na zakon koji je u konkretnom primjenjen. Apelaciono vijeće primjećuje da uslijed činjenice da u vrijeme izvršenja krivičnog djela, u okviru KZ SFRJ nisu pravno egzistirali zločini protiv čovječnosti kao posebno krivično djelo, *prima facie*, proizlazi da bi taj zakon mogao biti blaži zakon. Međutim, kako je već navedeno, član 7. stav 2. EKLJP, kao i član 15. stav 2. MPGPP koji su identični članu 4a KZ BiH, izuzetno dozvoljavaju odstupanje od načela zakonitosti i ne sprečavaju suđenje i kažnjavanje optuženog u ovakvim slučajevima. Stoga je prvostepeni sud bio u mogućnosti da u skladu sa postojećim sistemom kažnjavanja odredi odgovarajuću sankciju za krivično djelo propisano međunarodnim pravom.

Ovakvo postupanje identično je praksi Evropskog suda za ljudska prava gdje su ispitani zahtjevi principa zakonitosti iz člana 7. EKLJP, u kojima nikada nije dovedena u pitanje sankcija koja se izriče za djela počinjena u periodu kada to postupanje nije bilo sankcionisano kao krivično djelo.

267. Konačna potvrda osnovanosti stava prvostepenog vijeća, koji stav dijeli i ovo Vijeće, proizlazi i iz Presude ESLJP u predmetu Šimšić protiv Bosne i Hercegovine br. 51552/10 od 10.04.2012. godine, gdje se aplikant žalio na osuđujuću presudu iz 2007. godine za zločine protiv čovječnosti, u odnosu na djela koja su se dogodila 1992. godine, a na koju se između ostalog u svom Uvodnom dijelu poziva i Presuda ESLJP u predmetu Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine od 18.07.2013. godine. Pa je tako, u predmetu Šimšić protiv BiH zauzet stav da za krivična djela, a u oba predmeta se radi o krivičnom djelu Zločini protiv čovječnosti, koja su u domaće zakonodavstvo uvedena 2003. godine, Sud BiH kao i entitetski sudovi nemaju druge mogućnosti nego da primjenjuju Krivični zakon BiH iz 2003. godine. U tom konkretnom predmetu ESLJP je, između ostalog, ispitao apelaciju i shodno članu 7. Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, proglasivši je očigledno neutemeljenom.

268. Stoga je Vijeće našlo da prigovor primjene blažeg zakona, te pozivanje žalioaca na druge predmete u kojima je primjenjen zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, nije osnovan.

2. Žalbeni navodi Tužilaštva

269. Po ocjeni Tužilaštva, prvostepeni sud je u oslobađajućem dijelu pobijane presude pogrešno primjenio Krivični zakon, jer su protivpravnim radnjama optuženog ispunjeni elementi bića predmetnog krivičnog djela. Nadređena osoba koja učestvuje u izvršenju krivičnog djela, bilo u svojstvu izvršioca ili nekom od oblika saučesništva, odgovarat će prema opštim načelima krivične odgovornosti. Optuženi se tereti za individualnu odgovornost po članu 180. stav 1. KZ BiH, te je taj vid odgovornosti po ocjeni Tužilaštva trebao biti ustanovljen u odnosu na optuženog kada su u pitanju događaji opisani u tački II.1 oslobađajućeg dijela izreke.

2.1. Odluka Vijeća

270. Apelaciono vijeće iznesene žalbene navode cijeni neosnovanim.

271. U odnosu na tvrdnju Tužilaštva da su radnjama optuženog ostvareni elementi bića krivičnog djela opisanog u tački II.1 izreke pobijane presude, za koje je optuženi oslobođen od optužbe, Vijeće je već iznijelo svoj stav u paragrafima 247 do 257 ove presude, te se neće ponavljati, već samo konstatuje da je u tom pravcu pravilno primjenjen Krivični zakon BiH.

272. U pogledu teoretisanja Tužilaštva oko učešće optuženog u spornom događaju i njegove individualne odgovornosti, Vijeće ukazuje da prema članu 180. stav 1. KZ BiH osoba koja planira, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili učinjenju krivičnih djela iz člana 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178 i 179 ovog zakona, kriva je za to krivično djelo. Međutim, radnje počinioca moraju biti opisane, čak i samo prisustvo optuženog, pa i eventualna dokazanost njegovog učešća u napadu kao općeg elementa predmetnog krivičnog djela, bez konkretizacije njegovih radnji izvršenja u doprinosu nastupanja zabranjenih posljedica, nije dovoljno da bi se mogao izvesti zaključak o njegovoj krivnji.

273. Kada se radi o krivičnom djelu izvršenom od strane više lica, kao saizvršilaca, činjenični opis izreke presude mora sadržavati i opis radnji u odnosu na svakog od saizvršilaca konkretno. Njihove radnje moraju biti dovoljno precizirane i jasno postavljene, kao osnov za primjenu niza instituta krivičnog materijalnog prava. Za svakog izvršioca izreka presude mora konkretno navesti njegovo ponašanje, bilo kao činjenje ili nečinjenje, kojim daje doprinos izvršenju krivičnog djela, što je u konkretnom slučaju, u pogledu radnji optuženog u odnosu na radnje pripadnika jedinice kojoj je komandovao, očigledno izostalo.

274. Vijeće nalazi da je prvostepeni sud stoga pravilno primjenio Krivični zakon, slijedom čega je suprotne žalbene navode valjalo odbiti kao neosnovane.

D. ŽALBENI OSNOV IZ ČLANA 300. ZKP BIH- ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI

1. Žalba odbrane

275. Odbrana smatra da je izrečena kazna zasnovana na prekomjernom davanju značaja otežavajućim okolnostima u odnosu na olakšavajuće okolnosti, nije srazmjerna težini krivičnih radnji i nesrazmjerna je težini posljedice, niti je u srazmjeri postizanja generalne i specijalne prevencije. Kazna nije u skladu sa kaznenom politikom Suda BiH u

predmetima ratnih zločina. Prvostepeno vijeće nije iznijelo niti jednu olakšavajuću okolnost na strani optuženog, i to njegovo korektno ponašanje pred Sudom, korektan odnos prema svjedocima, njegove porodične prilike, supruga nezaposlena, malodobna kćerka učenica srednje škole. Optuženi je u završnoj riječi izrazio saučešće svim porodicama žrtava, te se odbrana pozvala na stavove sudske prakse.

2. Žalba tužilaštva

276. Tužilaštvo smatra izrečenu kaznu blagom kaznom, cijeneći da nije adekvatna imajući u vidu svrhu kažnjavanja. Izrečena kazna nije uzela u obzir nivo, brutalnost, sistematski karakter i težinu krivičnog djela, kao ni stanje ugroženosti i razarajući uticaj na bošnjački narod Opštine Vlasenica. Osim što nije adekvatna, po ocjeni Tužilaštva, izrečena kazna nije ni pravedna. Otežavajuće okolnosti proizilaze iz obima ubijanja i posljedica zločina, konteksta u kojem je djelo počinjeno i efektima radnji optuženog. Otežavajuće okolnosti su po ocjeni Tužilaštva: veliki broj žrtava, kontinuirani zločin i uticaj na žrtve, i odnos prema krivičnom djelu. Optuženi nije pokazao nikakvo kajanje, već potpunu ravnodušnost, te ne postoje dokazi o tome da je optužni pokušao spasiti bar jedan život. Tužilaštvo smatra da ne postoje olakšavajući faktori koje bi Sud trebao razmatrati, uz napomenu da je optuženi ranije više puta osuđivan.

3. Odluka Apelacionog vijeća

277. Ispitujući odluku o krivičnopravnoj sankciji, u granicama žalbenih navoda, kako odbrane optuženog, tako i Tužilaštva, Apelaciono vijeće nalazi da izrečena kazna zatvora optuženom nije pravilno odmjerena, pri čemu prvostepeni sud nije cijenio olakšavajuće okolnosti na strani optuženog.

278. Naime, članom 48. stav 1. KZ-a BiH propisano je da će Sud učiniocu krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i sve okolnosti koje utiču na to da kazna bude veća ili manja.

279. Tako Apelaciono vijeće nalazi da prvostepeni sud nije u dovoljnoj mjeri cijenio olakšavajuće okolnosti na strani optuženog, a koje se ogledaju u činjenicama da se radi o porodičnom čovjeku, ocu dvoje djece, koji je nezaposlen i lošeg imovnog stanja, te je Vijeće odlučilo preinačiti prvostepenu presudu u pogledu odluke o krivičnopravnoj sankciji na način da je optuženom izreklo kaznu zatvora u trajanju od 17 (sedamnaest) godina.

280. Vijeće nalazi da je kazna zatvora u trajanju od 17 (sedamnaest) godina adekvatna konkretnom slučaju i svim utvrđenim okolnostima na strani optuženog, da će u dovoljnoj i potrebnoj mjeri utjecati na istog da ubuduće ne čini krivična djela, utjecati na druge da ne čine krivična djela, te svakako poslati jasnu poruku o pogibeljnosti krivičnih djela i pravednosti kažnjavanja učinitelja.

281. Sa druge strane, Tužilaštvo neosnovano ukazuje da sud nije dao dovoljan značaj otežavajućim okolnostima, posebno načinu izvršenja krivičnog djela i njegovim posljedicama, s obzirom da prvostepeni sud, konstatujući činjenicu da se radi o teškom krivičnom djelu, sa strahovitim razmjerama počinjenih zločina i prouzrokovane štete licima nesrpske nacionalnosti, u paragrafima 618 i 619 pobijane presude, detaljno naveo koje su to otežavajuće okolnosti bile opredjeljujuće za izricanje prvostepene sankcije. Tako je prvostepeni sud, rukovodeći se općim pravilima za odmjeravanje kazne, posebno cijenio prije svega način izvršenja krivičnog djela, svojstvo optuženog i njegovo ponašanje, koje karakteriše beskrupuloznost i brutalnost prema civilima na diskriminatornoj osnovi, posebno prema izuzetno ranjivoj i bespomoćnoj kategoriji civilnog stanovništva – djeci, starim, bolesnim, ranjenim, iznemoglim, njegovim komšijama i poznanicima, brojnost poduzetih radnji koje poduzima na dva različita područja (Vlasenica i zaštićena zona UN Srebrenica), te patnju i posljedice preživjelih žrtava, pravilno dajući tim okolnostima otežavajući značaj kod odmjeravanja kazne zatvora.

282. Vijeće nalazi da sa aspekta žrtava, odnosno oštećenih, niti jedna izrečena sankcija učiniocu neće otkloniti prouzrokovanu štetu, odnosno posljedice, međutim, krivičnim zakonodavstvom je osigurano da učiniocu bude izrečena kazna u skladu sa zakonom, na temelju okolnosti koje se jednako vrednuju prema svima.

283. Imajući u vidu sve navedeno, na osnovu člana 314. stav 1. ZKP BiH, valjalo je odlučiti kao u izreci presude.

Zapisničar:
Pravni savjetnik
Mirela Karović

PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A
Mirko Božović

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.